721 MILITARIA. Charte der kaiserl. russischen Armee. 1757. 52 x 39 cm nagyságu kézifestéssel diszitett kimutatása az orosz hadseregnek az egyes ezredek szineivel és létszámstatisztikájával. Passepartoutba téve. 2o.--

722 --, Schlachtordnung des Kais. Kön. Kriegsheeres in Böhmen am 6-sten des Maymondes 1757. unter dem Befhle Sr. Kön. Hoheit des Prinz Karls von Lothringen. Die Schlacht von Maleschitz /neben Prag./.Wien,Prag u.Triest, joh. Trattner. 1757. Szines rézm. csatatery 63 x 46 cm nagyságban. Passepartoutba téve. 3o.--

723 --, Plan der bey Görlitz in Sachsen auf dem Holtzberg den 7. September 1757 gegen das Preussische Winterfeldische Corpo erhaltenen glücklichen Victorie.- Kurzgefasste Beschreibung des am 7. September 1757. unter kluger Anführung Sr. Exc. Generalen der Cavallerie Grafen Franz von Nadasdy über das Preussische Winterfeldische Corps auf dem Holzberge bey Görlitz in Sachsen erfochtenen Sieges. Wien, Prag u. Triest, Trattner.1757. Szines rézmetszetü csatatery 62 x 45 cm nagyságban. Passpartoutba téve. 4o.--

724 --, Hyros János, Clipeus fortium. Az az igaz keresztyén nemes vitéznek erős paissa, amaz bodorfalvai Méltóságos Ur Ő Excellentiája Baranyay János felséges tszászári és királyi lovas seregeknek fő generálisa, egy magyar lovas regementnek ezredes fő kapitánya... e' tündér Világból ki szólittatott idejének 88 esztendejében. Nagy-Szombat, 1766. Folio, fve 5.--

725 --, Leirása a' következendő gyalog és lovas Regementekből 1ső Decembertől az utolsóig 1792. Magyar Országból el szökött katonáknak. Har.ivrét, 2 oldal. 5.--

726 --, Kriegstheater oder Graenzkarte zwischen Frankreich und Italien. 1797. 58 x 48 cm nagyságu szines rézm. térképlap. Passepartoutba téve. 16.--

727 --, Nemesi felkelés. Situations Plan Der Gegen um Steinamanger, wo das adelich Hungarische Insurgenten Corps unter Comando Seiner Königlichen Hoheit des Erzherzogs Joseph Palatinus vom 5.-ten Augusti bis 13-ten Sept.1797. im Lager gestanden und im Manoeuvriren geübt worden. Wien, Artaria. Ponheimer szines rézmetszete a szombathelyi tábor állásairól. 71 x 5o cm. Passepartoutba téve. Igen ritka! 5o.--

728 --, General Kriegs Schauplatz, oder neueste Karte von ganz Frankreich sammt einem Theil der Ungränzenden Länder von Deutschland, England,Spanien, Italien, Sardinien, Holland, Niederland und der Schweiz. Wien,Artaria.1793. Rézm. szines térképlap, 68 x 51 cm nagyságban.Passepartoutba téve. 2o.--

729 --, Tafel in welcher alle gehörige Werck-zeuge zur Kriegs-Kunst,Vestungs-Bau und Artillerie, zu Belagerung der Staette, Vestungen und Schlösser in Feld-Schlachten, Heer, Lager und Lager Plaetzen auch allerley Schiff und See-Materialien vorgestellt werden. Hsg.von MATTHAEUS SEUTTER in Augspurg. XVIII. századi 58 x 51 cm nagyságu szines rézm. lap hadi oktatás céljaira. Passepartoutba téve 16.--

730 --, Br. krajovai Kray altábornagy a mantuai hős emlékére kiadott gyászversek 18o1-ből. 4r., 2 lev. 2.--

731 --, Relation über die Schlacht bei Deutsch-Wagram auf dem Marchfelde am 5ten und 6ten July 18o9. und die Gefechte, welche derselben bis zum Abschlusse des Waffenstillstandes am 12ten des nämlichen Monats folgten. O.O. K.4r., fve 5.--

732 --, Solemnitas dimissi nobilis agminis insurgentium, incliti comitatus Posoniensis 181o. Posonii, Belnay. 4r., fve. /Magyar szöveggel./ 1o.--

733 --, Schema der K.K. Armee, pro anno 181o. 63 x 49 cm nagyságu lap, rajta az 181o-ben létező összes ezredeknek kézzel festett costume-ábráival. Igen becses! Passepartoutba téve. 8o.--

734 --, Schema der K.K. Oesterreichischen Armée. 1817. Rézm. lap. 72 x 52 cm nagyságban. Az egyes ezredek kézzel festett szines ábráival.Passepartoutba téve. 5o.--

735 Az 1839-4o-ik évi 3-ik törvényczik által a' katonai élelmezés és szállásolás tárgyában kirendelt országos biztosságnak jelentése. Buda, Egyetem. 1843. Ivrét, fve 1o.--

Átvette: Rózsay, 1940. 04. 25

Ponheimer

705 METHODUS RECTE GUBERNANDI PAROCHIAM? ET DIRIGENDI ANIMAS IN TRIBUNALI POENITENTIAE. Pars II. Tyrnaviae: Venceslaus Jelinek. 1803. 8r., egykoru díszes hátaranyozású bőrktsben. Fuchs nyitrai püspök rézm. képével. 1.--

706 MEZEI NAPTÁR. Gazdasági Kalendáriom 1840-49 és 50. évre. Kiadja a Gazdasági Egyesület. Szerk.: Kacskovics Lajos. Buda. 4r., 1o kötet, er. boritákokban. Tiszti cim- és névtárakkal, valamint a Magyar-, Tót- és Horváth-országoki postajáratok kimutatásával. 25.--

707 MEYRINK, GUSTAV, Walpurgisnacht. Phantastischer Roman. Leipzig. 1917. 8r., fvkts 1.--

708 MÉSZÁROS ANNA hajadon leányzó temetésére készült bucsuztató-ének. 1815. jan. 9. Magyar nyelven. 12 versszak. Kézirat. 4.r., 1 levél. 3.--

709 MÉSZÖLY GERGELY, Amerikai magyar fiu Magyarországon. Bpest, 1932. 8r., er. fvkts 0.20

710 MICHAEL DE HUNGARIA, Sermones perutiles de sanctis per circulum anni Biga salutis. /In fine:/ A quodam fratre hungaro in conventu Posthiensi fratrum minorum de observantia compartati. Impensis quoque et sumptibus providi viri Johannis rymen per industrium Henricum Gran in imperiali oppido Hagenaw, impressi ac emendati finivit feliciter. Anno 1499. HAIN 9056. K.4r., egyvettel átvont fatáblás kötésben. /Elején 4 levél hiányzik!/ 16.--

711 MIKSZÁTH KÁLMÁN, A tekintetes vármegye. Igaz történetek. MALHEUER ÁGOST rajzaival. Bpest, 1885. 8r., fvkts. /Erősen használt pl./ 1.kiadás. 1.50

712 --, Országgyülési karcolatai. Összegyüjtötték és kiadták: Légrády testvérek. Bpest, 1892. 8r., er.vkts 3.--

713 MILITARIA. Position der k.k.Englisch- und Hessischen Trouppen unter Commando S.K.Hochheit des Herzogs v. York, v.24.-n August bis 6.Sept. /Ca 1740./ da der Herr Herzog Nach vielfältigen Ausfällen der LÜNKIRCHNER GARNISON genöthiget wurde sich bis Antlkircher zuruck zuziehen. Egyen finom szinezésű kézirajz 47 x 31 cm. nagyságban. Passepartoutba téve. 15.--

714 --, Plan von Sabac. Sabác várának kézirato haditérkép BUTLER IVÁRTÓL. 40 x 29 cm. nagyságban. XVIII.sz. Passepartoutba téve 20.--

715 --, Plan der Bataille bey Stevutschane in der Moldau zwischen der Russisch-Kayserl.Haupt Armée unter Commando des General Feld Marechals Graffen v. Münnich und der Türckischen und Tartarischen Armée unter Commando der Seraskiere Wely Pascha von drey Ross Schweiffen und Sultan Islam Giray gelieffert den 17-26-ten Aug.Anno 1739. Rézmetszetü lap 68 x 49 cm. nagyságban. Orosz- és német szöveggel. Passepartoutba téve. 20.--

716 --, APPALTHER, ERNESTUS S.J., Civicum Augustae Viennensium armamentarium. Viennae, 1740. K.8r., fve. Egy nagy, kihajtható páncélos fegyverzeteket ábrázoló rézm. táblamellékletted 16.--

717 --, Neues Militarisches Regulament, Welches Im Jahr 1751. Währenden Land-Tag verfertiget, und durch Ihro Kayserl.Königl.Majestät allergnädigst verwilliget, und bestättiget worden. Presburg. Joh.Mich.Landerer. Ivrét, prkts 10.--

718 --, General-Tabella von der die sämtliche Käys.Königl.Feld Trouppen zu Ross und Fuss, Regimenter und Compagnie, sämbt ihren ordentlichen Inhabern Staabs Officiern, Agenten und Länder woselbe dermalen bequartiert seynd nebst allen hohen Generals Personen benanntlich. Mit Ende Mäy 1753. Kézirattos igen becses kimutatása az osztrák-magyar ezredeknek, az egyenruhák szineinek kézzel festett ábráival. 72 x 51 cm. nagyságban. Passepartoutba téve. 0.--

719 --, Charte der kaiserl.koenigl.Armee. 1757. 48 x 39 cm. nagyságu kézifestéssel diszitett kimutatása a cs.kir. seregeknek, az egyes ezredek szineivel és létszám-statistikájával. Passepartoutba téve. 20.--

720 --, Etat des troupes Françoises. 1757. 48 x 57 cm. nagyságu, kézifestéssel diszitett kimutatása a francia hadseregnek, az egyes ezredek szineivel és létszám-statisztikájával. Passepartoutba téve 20.--

K. Pornheimer
rézmetsző

Pécs. 1816. Mikor hozzánk? — magyar lárma rézmetszőn Trinler-ben

Trinler be-
láid Edler von
Porkessi.

het 1514-ben ~~nyer~~ pol-
gárjegyet kaszám

Novi. T. 4441.

A középtért a vár foglalja el, melyet az ostromló csapatok vesznek körül, az előtérben pedig balra fordult lovon látjuk Laudon tábornokot, akit kisérete vesz körül. Felirata:

Die von den K:K: F. M. Laudon durch den untern 3 October 1788.
angeordneten Sturm eroberte
türkische Festung Novi, wo die Garnison zu Kriegsgefangenen
gemacht, und gegen 40 Kanonen
mit einer Menge Kriegsvorrath und getraide gefunden wurden.

alól jobbra: Ponheimer sc. v.
fölül jobbra: No. 28.

Szines rm., mér. a rl. 16: 19 cm.

39-94-476.

Vulkán. T.4669.

A háttérben balra a Vaskaput látjuk, a középtérben a Vulkán szorost jelezték, az előtérben pedig a WALACHEY területén Simbot körül a császári csapatok hadi állása szemlélhető, mig balra lovasok küzdenek. Felirata

fölül balra: Carte des Vulkan pass, und eisernen Thor in Siebenbürgen.
jobbra: No 14.
alól balra: Ponheimer sc. Wienn 1788.
magyarázó szövegének kezdete: 1. Das bey Simbot den 10ten Maii . 1788 unter Comdo des Obristen Krai vorgefallene Scharmüzel. és befejezése: 6. Detachement der k.k. Truppen unter Comdo des Major Duca am eisernen Thor.

Szines rm., mér. a rl. 16.1 : 19 cm.

126-94-321.

Viselet. T. 4967.

Szerezsánok.

Az előtérben két határőrvidéki szerezsán beszélget egymással, kiknek egyike puskáját lábhoz eresztette. A háttér folyótól átszelt vidék várral és elől az őrháznál katonákkal. Felirata

balra: Cs.K. Katona-Határnok
Szerecsan.
jobbra: Seressaner, aus der k.k. croatisch
Militaer Graenze.

alól jobbra: K. Ponheimer IIII f.
legalól középütt: 23.

Szines rm., mér. a rl. 25.4 : 18.8 cm.
Bikkesy J: Pannoniens Bewohner.Wien, Cappi 1816.
Metszette Blaschke.

217-96-21.

Térkép. T. 4670.

E szinezett lapon alól a Veteráni barlang körüli ütközetet szemléljük az előtérben hadihajókkal. Felirata fölül:

Carte des Feindlichen Überfalls bei Orsova Scharmützel bei Dubova u: die Veteran: Höhle.

a felső jobbsarkon: No. 18.
alól balra: K. Ponheimer sc. Viennae.
magyarázó szövegének kezdete: A. Den 7. August dringen die Türken bei Orsova und Schupaneck in das Banat és befejezése: D. Rückmarsch derselben über Weiskirchen nach Temeswar.

Szines rm., mér. a rl. 15.8:18.8 cm.

126-94-564.

Térkép. T. 4672.

E szines lap előterében balra Buday főhadnagy küzdelme látható az ellenséges csapattal. Felirata:

Carte der k.k. Hauptarmee bei Ilova, Scharmützel bei Caransebes, und Lager bei Sakul.

fölül jobbra: No 20.
alól balra: K. Ponheimer sc. v.
magyarázó szövegének kezdete: A. K.K. Corps unter Comdo des General Wartensleben és befejezése: G. Das Scharmützel zwischen den Oberlieut Buday von Wurmser Hussaren, und einen feindlichen Comdo den 3 October.

Szines rm., mér. a rl. 15.6 : 18.9 cm.

126-94-531.

Térkép. T. 4667.

E lapnak, a melyen alól jobbra a sarokban a Vöröstorony szoros van ábrázolva, felirata

fölül középütt: Carte des Klosters Kossia am rothen Thurmer Pass in Siebenbürgen

jobbra: No 8.

alól jobbra: Ponheimer sc.

magyarázó szövegének kezdete: 1. Angriff v. 200 Türken auf das K.K. Comdo des Hauptmann Richard és befejezése 3tio K.K. Reserve Divisionen am rothen Thurmer Pass

ezután: Wien im Jahr 1788.

Szines rm., mér. a rl. 15.9 : 17.7 cm.

126-94-459.

Ponheimer, K

11547

Erdődy gróf kivilágitása.

A hegyes vidék előterében látjuk az oszlopokon nyugvó diadalkaput, a melynek homlokzatán és tympanonja alatt lángok lobognak. Az épület feliratai:

POPVLI FIDELES, FRANCISCO PACIFICATORI AVGVSTO és GRATAE PANNONIAE. Jelzése

alól balra: Ponheimer f.

középütt: Beleuchtung vor dem gräfl. Erdödy´schen Gebäude.

Rézkarcz, méretei 18.3:33.6 cm.

Sz.n. 129-911
2010-911-2
Át.lelt.6995.

Krasznahorka. T.4597.

A középtérbeli kúp alakú hegy tetejét a vár foglalja el, tövében pedig a község épületei kötik le figyelmünket. Az előtérben egy asszony beszél a kaszáló férfihoz, mig jobbra tornáczos ház ~~kötik le figyelmünket~~ tünik szemünkbe. Felirata:

Krásznahorka.

alól jobbra: Ponheimer sc.

Rm., mér. a vk. 7.7: 12.3 cm.

126-94-176.

Térkép:

~~A horvátországi csatározásból 1788-ban~~

E lapon, melyen az 1788. márczius 25-diki klokochi-, a julius 28-diki kladusai-, a julius 27-diki novi táji, a május 4-diki glina-menti csatározás, az ellenségnek Kladusánál, Tersatznál és Zetinnél augusztus 18-án történt nyugtalanitása és Novinak October 3-án történt elfoglalása ~~táblánál~~ vagy megjelölve, alól a jobb sarokban egymeredek sziklán (Dresnik) várat látunk, tornyainak egyikén félholddal. A hegy tövében két elesett katona (és egy nyergetlen ló) fekszik a földön ~~s az egyik alól kilövő ló nyerit.~~ Feliratа fölül: „Carte der an der trodenen Gränze von Croatien vorgefallenen Scharmützel. N: 27." s alól balra: „Ponheimer sc. v."; végre a kép alatti magyarázat kezdete: „A. Das am 25. März 1788 bei Klokoch vorgefallene Scharmützel", s befejezése: „F. Den 3 October wurde Novi unter Com.do des F.M. B.on Landon mis Sturm erobert."

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 12.3:16 s a rélapnak 16.4:18.8 Cm.

Metszette: Ponheimer K.

Ltsza 4674 (szines).

126/94 N: 529.

Térkép:

~~A „botuschani" csatározás.~~

~~E lap, melynek~~ Czime: „Karte des Scharmützel bey Botuschani am 19en März 1788" és Fábry ezredes előnyomulását „BOTUSCHANI" ellen fünkti fel. ~~mig~~ Ezen kívül (a felső jobb sarokban magát az ütközetet is látjuk, a melyben az Erdődy-huszárok zászlóvivője ~~épen lebiri~~ az őt ~~meg~~támadó ~~II~~ török lovast). ~~Felirat~~ Felirata (a már inkább czim mellett: „Nrog", s alól a jobb sarokban: „Ponheimer f." ~~olvasható~~. Végre a kép alatt hétsoros magyarázat van: „1. Vorrückung des K: K: Obersten Fabry mit 4 Escadrons Erdőd. Hussaren 4. Comp. Infant: 50 Scharfschützen und 2 Kanonen von Dorohoi gegen Botuschani den 19ten März 1788" kezdettel és „6. Türkische Flucht auf dem Weeg nach Jassi biz Gallaz" befejéssel, mint „Wienn im Jahr 1788" ~~fej~~ követ.

Rézmetszet, méretei a vonalzatnak 12.3 : 16.5 s a rézlapnak 15.9 : 17.9 cm.

Metszette: Ponheimer.

Ltpa 4668 (szines)

126/94 № 572.

Térkép:

~~A főcsapat állása Flovánál, a Karánsebesi csatározás és a Sakuli tábor.~~

~~E térképen, mely~~ Az 1788-diki hadjárat különféle mozdulatait és állását tüntet fel, alól a bal sarokban az a jelenet szemlélhető, midőn Buday a Wurmser-huszárok főhadnagya 1788. October 3-án egy csapat ellenséggel küzd. Felirata fölül: „Carte der k.k. Hauptarmee bei Flova, Scharmützel bei Caransebes, und Lager bei Sakul" és „N° 20", s alól balra: „K. Ponheimer sc. v."; végre a rézi alatti öt soros magyarázat kezdete: „A. K.K. Corps unter Com.do des General Wartensleben" s befejezése: „G. Das Scharmützel zwischen den Oberlieut: Buday von Wurmser Hussaren, und einen feindlichen Com.do den 3. October."

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 12.2 : 16.4 s a rézlapnak 15.6 : 18.8 Cm.

Metszette: Ponheimer K.

Ltpa 4672 (szines)

126/94 N° 531.

Krasznahorka:

A város és a vár látképe:

Balról a fák mögött lévő városkától, melynek épületeiz ~~felett~~ a templom ~~ainak~~ tornya uralkodik, éjszak-keletre emelkedő kúp alakú hegy tetején van a vár, hol templom köti le figyelmünket. A hegy aljában a tornázos ház szalma-fedelű s balra az arató férfi köelében a kévekötő leány áll. Felirata a kép alatt:

„Krásznahorka"

s alól jobbra: „Bonheimer sc."

Lasza 4597.

126/94 № 176.

Térkép:

A Vulkán ~~szoros~~ és a Vaskapu-szoroson és ~~A kés szoroson és~~ (környékén kívül ~~a lapon~~ az 1788-diki hadjáratnak egyes részeis és ~~fel vonatat Thür-letre szü~~ alól a bal sarokban, hol a mértékegységet „3 heilen"-re nyerjük, a Simboti 1788 mající 10-diki lovas csata ~~tüntet fel~~ ~~is nemletlen~~. Felirata felül: „Carte des Vulkanpass, und eisernen Thor in Siebenbürgen" és „N=14" s alól balra: „Ponheimer sc. Wienn 1788"; a kép alatt pedig magyarázat olvasható, melynek kezdete: „1. Das bey Simbor den 10ten Mai 1788 unter Comdo des Obristen Krai vorgefallene Scharmützel" s befejezése: „6. Detachement der K.-K. Truppen unter Comdo des Major Duca am eisernen Thor."

Rézmetszet méretei a vonalkeretnek 12.3 : 16.6 s a térlapnak 16.2 : 19 cm.

Metszette: Ponheimer.

Ltpa 4669 (szines)

126/94 N=321.

Térkép:

~~A vörösторony szoros~~

Czíme ~~Címe~~ „Karte des Klosters Kossia am rothen Thurmer Pass in Siebenbürgen". ~~Alul~~ Le alul jobbra a vörösторony szorosba ~~nyílnak~~ enged betekintést, hol Kossia ~~látképben van bemutatva~~ látképben van bemutatva, melyet a ~~törökök~~ 1788. márczius 27-diki támadásával szemben Cavallini százado vélelmezett meg, ~~a~~ Meter-egysége „3 Meil"-ra van adva. Fölül a már idézett czím, jobbról: „No 8" olvasható, ~~a~~ kép alatti öt sorra magyarázat, melynek kezdete: „1. Angriff v 200 Türken auf das K: K: Com^do des Hauptmann Richard im Thal am Raja Fluss, wo dieselbe von den K: K: Truppen durch Beihülf des Obristleut. Turati den 25ten März geschlagen worden" s befejése „3^tio K: K: Reserve Divisionen am rothen Thurmer Pass" a szöveg ez tartja be: „Wien im Jahr 1788."

Rézmetszet, méretei a vonalzóetnek 12.4:16.5 s a térlapnak 15.9:17.8 cm.

Metszette: Ponheimer

Ltpa 4667 (czímes)

126/94 N:-459.

s az alsó jobb sarokban: „Ponheimer sc."

Térkép:

~~Orsova s környéke.~~

~~E lapon mely~~ Az 1788-diki orsovai s a dubovai valamint a veterani barlagnál lefolyt csatározást tünteti föl alól az a jelenet (~~van látképben szemléltetve,~~ tel zal midőn Stein őrnagy 1788. évi augusztus hó 31-én a Veterani barlangot a törökönek átadja s a sebesülteket és betegeket hajókon elszállítja. ~~A térképhez a~~ Mértékegység „2 Meilen"-re van adva. Fölül: „Carte des Feindlichen Überfalls bei Orsova. Scharmützel bei Dubova ü: die Veteran: Höhle" és „N° 18" s alól balra: „K. Porheimer sc. Viennae" (Végre olvasható a kép alatti öt soros magyarázat kezdete: „1. Den 7. August dringen die Türken bei Orsova und stecken verschiedene Ortschaften in Brand" s befejezése: „D. Rückmarsch derselben über Weiskirchen nach Temeswar."

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 12.4 : 16.3 és a rélapnak 15.9 : 18.8 cm.

Ltpa 4670 (oznies)

126/94 N° 564.

Térkép:

~~Dubicza s Gradiska elfoglalása 1788 ben.~~

Az 1788 évi julius 4-diki, augusztus 9 és 26-diki szeptember 2-diki, december 17-diki eseményeket ~~folyamatban~~ ~~tőlepen, melyben~~ s hozza a térkép-egyéb „2 Meilen"-re fölül jobbra a sarokban van adva, mint alól balra az a jelenet ~~van lábánál~~ ábrázolja, midőn „die kk: Truppen legen die so genannte Philipovische Odschake in Kroatien samt Citadelle in die Asche, erbeuten viel Hornvich." Felirata fölül: „Carte der Angriffe und Eroberung der türkisch: Lager bei Dubitza und Gradiska" és „N: 24", s alól balra: „Ponheimer sc."; végre a kép alatt két sor magyarázat olvasható: „A. Das den 4. Julius 1788. in dem Walding unterhalb Gradisca Comdo des Obrist: Anastanovich vorgefallene Scharmützel" kezdettel s „H. die k.-k. Truppen legen" stb... „viel Hornvich" befejezéssel.

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 12: 16, cm s a rézlapnak 15.9: 18.6 cm.

Metszette: Ponheimer K.

Lapa 4673 (szines). 126/94 N°-569.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Poníczán Ádám

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1970 MAJ 7

Szeged szobrai

1021

Makarenko (1888—1939)

(231.) A nagy szovjet pedagógus szobra az újszegedi Ifjú Gárda ifjúsági városban látható. Készítője: Poníczán Ádám.

tól.

1300-as Pol
utalványt á
választás h
jeligére a

Trabant Co
átadó, sors
Telefon: 14

Moszkvics 4
eladó. Érd.
kány u. 24

Ritűnő álla
Trabant C
Dózsa Gy.

Modern mély gyermekkocsi sürgősen eladó. Pásztás, Dózsa György u. 9.

Új típusú CI rendszámú Wartburg személygépkocsi eladó. Érdeklődni lehet: Kiskunfélegyháza, Kórház portáján.

2 db fotel, 2 db kis asztal és egy heverő eladó. Oroszlán u. 4., II. 4. Érdeklődni délután 2-től.

Eladó rekamié, hósugárzó, 20 literes piros lábos, 40 literes horganyzott fazék. Papp, Deák Ferenc u. 8.

9 hónapos kék dán dog sürgősen eladó. Köztársaság tér 5. Pénzes Ferenc.

22-es Lanz Buldog RS permetezővel eladó. Orosháza, Dobi István u. 37.

kocsi és egy ... tv eladó. Dugonics tér 8—9 kizárólag 5 óra után. Gurbóék.

Kifogástalan 59-es Opel Rekord 48 000-ért, 750-es Zastava személygépkocsi 40 000 Ft-ért eladó. Zsombó, Újhelyi u. 21. sz.

Bontásból ajtó, ablak, vályog és sárléc eladó. Pálfi u. 60.

Keresek 1 km-es vagy keveset futott Wartburgot, Moszkvicsot, vagy Skodát. „Arajánlatot" megismerkedne tanyát 102 892 jeligére a Hirdetőbe.

4 cm-nél vastagabb gyümölcsfapallókat veszek, szárazat. Déryné u. 32.

Gázpalack rezsóval eladó. Martonosi u. 8.

Igényesnek is megfelelő gyermek sportkocsi eladó. Zákány u. 10/a.

Gépkocsivalu
változtatna. „KPM vizsgával" 7262. jeligére a Sajtóházba.

Ausztrián keresztül Olaszországba autóval rendelkező útitársat keresek. Nekem Wartburgom van. „Június" 6233. jeligére a Sajtóházba.

Közgazdasági érettségivel rendelkező 10 éves szakmai gyakorlattal vasipari villanyszerelést szakmákban gyakorlott raktáros állást keres. — „Raktáros" 7344. jeligére a Sajtóházba.

Rúszéves gyakorlattal rendelkező vízvezetékszerelő és bádogos karbantartó állást vállal. „Saját szerszám" 7345. jeligére a Sajtóházba. x

Függönytisztítás rámára feszítve Dugász vegytisztítónál. Tápéi u. 7. Telefon: 13-635. x

I.

A FELVIDÉKI TÁBLAKÉPFESTÉS KEZDETEI

Táblaképfestészetünk kialakulásának vizsgálatában az újabb magyar művészettörténeti kutatás a báti oltártöredéket (Esztergom, Keresztény Múzeum) állította be a fejlődés legrégibb fennmaradt emlékének, és a XIV. század végére keltezve sienai igazodást, nevezetesen Simone Martini hatását hangsúlyozta. A kétségtelenül érdekes táblára a német kutató, Ludwig Baldass is felfigyelt[1] és azt a XV. század harmincas éveiben reprezentáns nürnbergi festő, az ú. n. Deocarus-oltár mesterének oeuvrejébe sorozta. Közvetlen analógiául a Katalin-oltár töredékeit hozta fel, kiemelvén, hogy nemcsak az egyes formai részletek, a kezek, szemek, hajkezelés stb. megoldása azonos, hanem a típusok és mozdulatok „még erősebb összefüggést mutatnak" a nürnbergi festészet egyik koraibb emlékével, az Imhoff-oltár Mária koronázásával.

Baldass a báti töredéket két összetartozó táblának nézte, az egyik jelenetről pedig azt írja, hogy a „szobában egy királyleány ül és egy ifjú kerek arcképét szemléli, tehát nyilvánvalóan a neki szánt vőlegényéét". Az első publikáció[2] alkalmával azonban már tisztázódot [illegible] fehérrel kirakott kerek tükörben. Továbbá [illegible] felső, megcsonkított [illegible] oltárból, valószínűle [illegible] gyához fűzött több [illegible] giával támogatott [illegible] látszólag a végleges [illegible] ezzel Alexandriai S [illegible] tott két analógiát k [illegible] évi giessmannsdorfi [illegible] külső lapján (17 l. [illegible] ben álló női szentet [illegible] Szt. Katalint ábráz [illegible] kizárja, hogy a bels [illegible] A jelenetek tárgyán [illegible]

Baldass fejteg [illegible] megállapításai azonb [illegible] irodalomban még j [illegible]

[1] Nürnberger [illegible] Jahrbuch VII.—VIII. [illegible]
[2] Divald Korn[illegible]
[3] Magyar Művészet, 1933. [illegible]

stílus-sajátságait és első értekezésében[1] 1440 körüli időre keltezte. „Lapos, vonalas ábrázolás, széles, összefoglaló rajz, egyszerű redőzet, inkább belső elmélyülést mint cselekvőséget eláruló nyugodt kifejezés, keresetlen térbeállítás, világos színezés és a falfestésre emlékeztető széles, híg technika jellemzi." A báti kép hatásában épen az a lineáris keménység és dekoratív síkszerűség a döntő, melyet Baldass az eredeti benyomás meghamisításának rovására írt, hogy a nürnbergi eredetet ezzel is magyarázza. Lényeges kvalitásbeli és formai különbségek választják el a báti mestert a nevezett nürnbergi festőtől, akinek oeuvrejét a német kutatás azóta ismét szétbontotta és az analógiául felhozott Katalin-oltár töredékeit meggyőzően a Segítőszentek-oltára mesterének tulajdonítja.[2] A báti mester jellemző, síkszerű keménysége gyengébb rajztudásából ered, mely nemcsak a széles, nagy kezeken tűnik szembe, hanem az arcokon is. E részben az ideáltípusra és érzelmes realizmusra való törekvése csak egyhangúságában naiv és reá is jellemző félprofilokat eredményez. A köpenyek redővetése, a XV. század ötödik és hatodik évtizedének felvidéki festészetére jellemző plasztikus felépítése mellett, lineáris egyszerűsítésben keresi keletkezése idején, 1450—60 között, a lágy stílus alkonyán az új mondanivalókat.

A báti mesternek irodalmunkban mindeddig emlegetett olasz igazodása, a sienai festészet hatása, Simone Martini személyében Avignonon keresztül már egy századdal előbb felszívódott a közép- és nyugateurópai művészetbe és elsőnek a német-cseh festészetet termékenyítette meg, mellyel a XV. század első felében a konzervatív hajlandóságú nürnbergi piktúra párhuzamosan haladt.

A báti mester a kép-felépítés morfológiájában és gyakran a színezésben, így főként az aranyos tunikának a cseh festészetből eredő vörösbarna, lazúros árnyékolásában a XV. századeleji nürnbergi festészet hatását, egyben a sokat emlegetett nürnbergi kapcsolatoknak első kimutatható jelentkezését mutatja.

A báti töredék keletkezésének előre tolódásával újból felvetődik a felvidéki táblaképfestészet kezdeti alakulásának kérdése. Vajjon fennmaradt-e olyan emlék, mely a báti kép korai helyzetét pótolhatná és ezzel a kialakulás problémájába is belevilágíthatna? E fontos kérdés megoldásához egy eddig kiadatlan emlék vizsgálatával juthatunk közelebb. A besztercebányai Városi Múzeum egy teljesen elfelejtett, félreismert és tönkrement táblája tarthat igényt arra, hogy benne a legrégibb magyar szárnyasoltár-töredéket ismerhessük fel. A tábla a zólyommegyei Pónik templomából származik, ahol Divald Kornél régészeti körútján a szentélyben találta és szerezte meg a besztercebányai múzeum számára.[3] (17 l. a. kép.) A 99×42·5 cm nagyságú táblán Jeremiás próféta bő redőzetű köpenyben áll s feje fölé is felhajló mondatszalagot tart. A gyengén konzervált tábla meleg színhatásában, a próféta alakjának beállításában, szürke, piros béléssű köpenyének zöldesbarna, mély árnyékolásában stiláris hovatartozását is elárulja. Festője a harmadik cseh festészeti stílus-korszak XIV. századvégi provinciális követőjének mutatkozik. Az egyirányba meredt szemek kifejezésében, a testrészek egészen sematikus és gyenge rajzában azonban még az előző stílusperiódus sajátságaival késlekedik.

A XIV. század második felében, de még a századforduló után is — mint isme-

[1] A régi magyar festészet a prímási képtárban. Az Ujság, 1916. júl. 14.

[2] Katalog der Älteren Pinakothek München. 18 Auflage. 1936. 155 l. — Kataloge des Germanischen Nationalmuseums zu Nürnberg. Die Gemälde des 13. bis 16. Jahrh. Beschreibender Text. 1937. 120 l.

[3] L. sz. 3557. — A besztercebányai múzeum kalauza. Irta Divald Kornél. Budapest, 1909. 81 l. — Zólyommegyei kutatások. Múzeumi és Könyvtári Értesítő, III. évf. 1909. 85 l.

retes — a Magyarországgal, illetőleg a Felvidékkel szomszédos Cseh-Morvaország Közép-Európa legfontosabb művészeti gócpontja volt. Kisugárzó erejével Szilézia, Lengyelország és Kelet-Poroszország, valamint az osztrák tartományok művészetének kialakulását döntően befolyásolta, sőt emlékekkel bizonyíthatóan a kezdeményezést is magához ragadta. A Felvidék falképfestészete, valamint szobrászata sem az udvar művészetéből táplálkozott és az elindulás félénk stádiumában a táblaképfestészet is elsősorban a gazdasági és politikai útvonalak, illetőleg orientációk irányából kaphatott táplálékot. Igy kerül a Felvidék is a szomszédokhoz hasonlóan a magasszintű cseh művészet szorító erejébe, melyet csak hatványoz a közös uralkodó, Luxenburgi Zsigmond személye és hosszú, félszázados uralkodása.

A művészet-geográfiai, valamint a történeti és politikai helyzetből is egyaránt megokoltan és logikusan következik, hogy a legrégibb magyar szárnyasoltár-töredéken, a póniki táblán, a német-cseh festészet hatását állapíthassuk meg.

A XIV. század, illetőleg a századvégének egyetlen fennmaradt emléke tehát e póniki Jeremiás-tábla. A történeti teljesség kedvéért kívüle még egy házi oltárka két megmaradt szárnyát (Budapest, Szépművészeti Múzeum) kell említenünk, melyeknek belső faragott domborművei együttesen az Angyali üdvözletet adják és még 1400 körül készülhettek.[1] Festett külső lapjai ugyan félszázaddal későbbi időre mutatnak, de beható vizsgálat után a mai réteg alatt a belső domborművek faragásával egyidejű festésnyomokat találunk.

Az a néhány festőnév, mellyel az okiratokban elvétve találkozunk, nyilvánvalóan megerősíti azt a feltevésünket, hogy a magyar, illetőleg a felvidéki táblaképfestészet a XIV. század végén kezdi szárnyait bontogatni. A meginduló fejlődés nyugalmát azonban megzavarják a XV. század elejének huszita-zavargásai és a pusztítások nyomán elsősorban a Felvidék templomai veszítik el alighogy elkészült felszerelésüket. A XV. század első negyede tehát épúgy nem adhat képet a fejlődés menetéről, mint az előző század vége annak megindulásáról.

II.

A LEGRÉGIBB SZEPESI TÁBLAKÉP

A XV. század első negyedének egyetlen és egyben a szepességi táblaképfestészet legrégibb emléke a lőcsei Szt. Jakab-templom Szt. Katalin oltárának hármas osztású predellája (1. kép). Régebbi kutatóink érdeklődését már korán magára irányította. Még Divald előtt Merklas és Henszlmann felismerte,[2] hogy „kétségen kívül a templom legrégibb oltárművei előtt állunk," ... „Az oltár jelenlegi összeállítása nem az eredeti, több egyes darabokból áll, melyeket különféle régi oltárok maradványaiból jól-rosszul összeraktak". Divald azt következtette,[3] hogy „ez a képes deszka a lőcsei főoltár XIV. századbeli retabulumának maradványa, a minthogy a szent Katalin-oltár oromdíszét pótló kicsiny szárnyasoltár a XV. század derekáról, eredetileg alighanem szintén a főoltárt díszítette". Ezt a feltevést azonban Divaldnak több ízben ismételt álláspontja sem erősítheti meg.

[1] The first Period of Hungarian Wood-Carving by Anthony Kampis. The Hungarian Quarterly Autumn 1936. 131 l.
[2] Lőcsének régiségei. Budapest. 1878. 75 l.
[3] Szepesvármegye művészeti emlékei II. Budapest, 1906. 49—50 l.

A predella középső képe a Szentháromságot, bal képe Szt. Zsófiát három leányával, a jobb pedig Jákob álmát ábrázolja, s már kisebb méreténél és tárgyánál fogva is arra enged következtetni, hogy eredetileg önmagában egészet alkotó templomi vagy házi oltárka lehetett, mint aminő típusúakat a Felvidék nem egy oltárképén (Mateóc, Szászfalu) festve láthatunk. Állításunkat úgy az eredeti keretezés, mint annak felső részén, középen elhelyezett monogramm is igazolhatja. Utóbbira nézve már összetételénél és helyénél fogva Merklas és Henszlmann csupán abbeli közös véleményét fogadhatjuk el, hogy a monogramm „a megrendelőt, mint bányászt jelzi".

A Szt. Katalin-oltár predellájának, az egykori Szentháromság-oltárkának színei az évszázados gyertyafüsttől teljesen megsötétedtek és a többízben is megkísérelt javítások sem segítettek a képek elhanyagolt, kormos állapotán. A századok folyamán a predellát különösen két helyen festették át. Az Atyaisten tartotta feszület és a Szentlélek barok átfestésben maradt ránk, sőt a feszületnél előtűnt törvénykönyv azt is gyanítani engedi, hogy a reformáció idején a középső kép tárgyát is megváltoztatták. Legfeltűnőbb és legérdekesebb azonban a predella bal képének átfestése. A formai, rajz- és színbeli eltérések egészen új képhatást eredményeztek. A közelebbi vizsgálat azonban azt igazolja, hogy az egész predella egy táblára festett és a kérdéses Szt. Zsófia-kép nem későbbi hozzátoldás, mint az a jeles német művészettörténész Erich Wiese állításából[1] következtethető. Ez a stíluskülönbség a mintegy félszázaddal későbbi átfestésből származik. Éppen az ad az átfestésnek különös érdekességet, hogy modorában magának az oltár festő-faragójának elvitázhatatlan kezevonására ismerünk. Eképen joggal tételezhetjük fel azt is, hogy az egykori oltárka mai elhelyezése — bizonyára a megrendelő óhajára — a Szt. Katalin-oltár művészétől származik. Ez a kegyeletes összeállítás a templom legrégibb, Szt. Katalinról elnevezett és 1470—80 között készült oltárát a Felvidék egyik legérdekesebb, sőt páratlan összetételű alkotásává emelte. Szekrényének és szárnyainak faragója, illetőleg festője — mint már a kutatás megállapította[2] — a XV. század második felében élt tipikusan szepességi művészegyéniség, akit legnagyobb műve, a liptómegyei Szmrecsány főoltára után neveztek el. Széles munkaterülete elsősorban a Szepességre esett, ahol úgyszólván csak Mária-oltárokat festett és faragott és így nagyobb joggal nevezhetjük „a szepességi Mária-oltárok mesterének".

A Szentháromság-tábla bizonyára javításra szoruló állapotban lehetett, hogy a szepességi Mária-oltárok mestere az alakokat, különösen Szt. Zsófia három leányát az ő egyéni és jellemző modorában hosszú, nyúlánk alakokká formálta, a köpenyeket világos, élénk színekben, saját formanyelvén festette át, akárcsak az alakok hosszú, vékony kis kezecskéit is. Az egyszerű tájképi hátteret a dombokon túl, az alap poncolt mintájába menően fákkal és cserjékkel egészítette ki, mint ahogy a másik két képen is több helyen találkozunk a mester könnyedjárású ecsetjével.

A lőcsei Szentháromság-tábla a XV. századeleji általános középeurópai művészi törekvésekbe illeszkedik. 1400 körül, a középkor alkonyán a német-cseh művészet utolsó fontos történeti szerepét tölti be.[3] A frank és bajor földön kívül Magyarországgal szomszédos Ausztria és Szilézia új festészeti centrumait termékenyíti meg és önálló helyi fejlődést indít útjára. A lőcsei predellán a finom miniatura-technika, az alakok

[1] Kunst in der Zips. Zeitschrift des Deutschen Vereins für Kunstwissenschaft Band 3, Heft 3. 227 l.

[2] Genthon István: A régi magyar festőművészet. Vác, 1932. 70 l.

[3] Neue Beiträge zur Kenntnis der böhmischen Malerei und Skulptur um die Wende des 14. Jahrhunderts von Karl Oettinger. Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte Band X. 1935. 16 l.

des ember.

Lehet a rendetlen
rendetlenség, és leh
hívni, hogy gazdags

Az ég oly m
s fáradt szen
ti úgy hívjáto
én úgy hívon

— írta kamaszkorál
rendetlenség is lehe
nye, és a szeszélybe
van, az ember többszor és gondolat-gazdagítóbban találkozik az előidézett véletlennel, mint akkor, ha — amint mondottam — mindig tudja, hova kell nyúlnia, és tehát akkor azt rögtön meg is találja. De csak azt az egyet.

Nem kényszerül újra és újra átnézni — ha író, költő — régi kéziratait, és nem állhat meg, tarthat szünetet a kutatásban egy-egy négy vagy huszonnégy évvel korábbi abbamaradt versénél, hogy biztonsággal befejezze eme verset, amely mintha csak

rotválkoztam. Egyszerre
Pénelopé úr (így neveztül
Hotel köpcös, kedélyes
rámharsan, rendkívüli vi
va (mert ha rossz is a h
Nincs szerencséje. Leáll
gyárnak ugyan némi na
tett csak nevezni azt a vi
Ithakának az áramot szol
esetre sok-sok hűtőszekre
helynek, vasalónak és sok
vának kellett abban a p

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1971 JUN 26

1021

Thewrewk Ádám

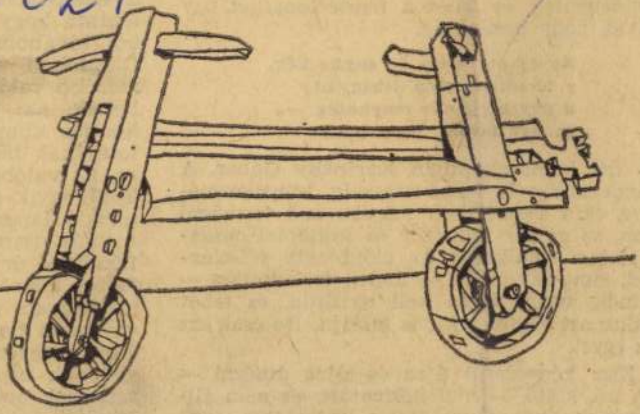

Ponori Thewrewk Ádám rajza

13

ÉLET ÉS IRODALOM

Ponori:

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1973 JUN 2

Ponori Thewrewk Ádám

1021

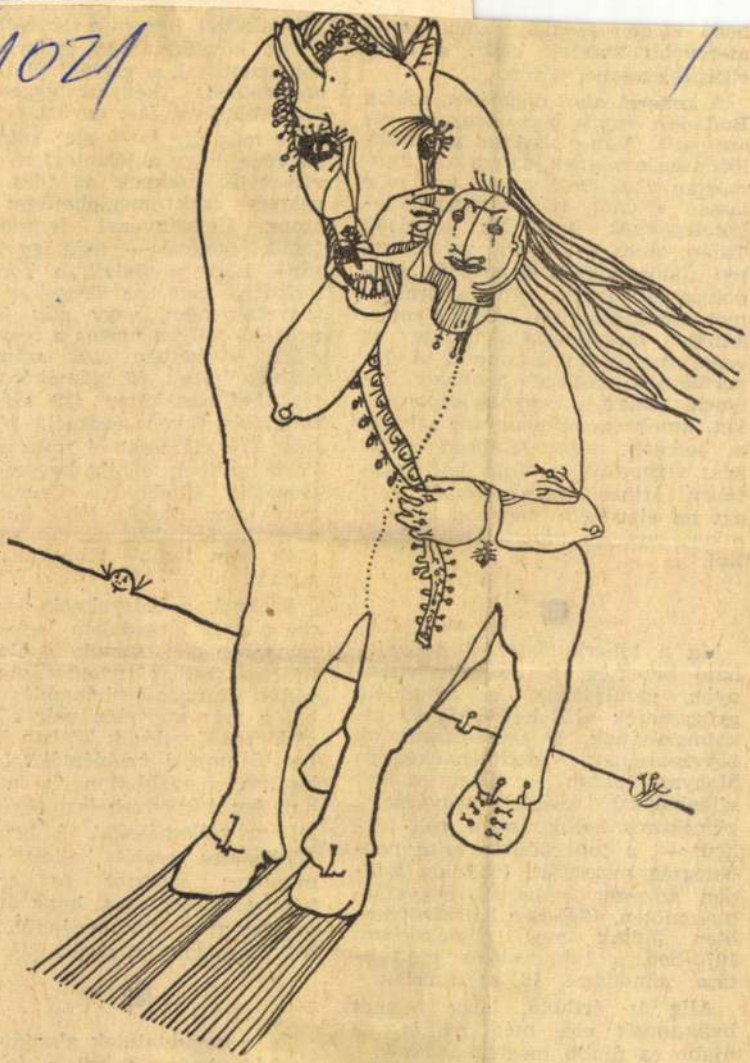

Ponori Thewrewk Ádám rajza

1973. JÚNIUS 2.

bozó idegen személyiség
merevebb keretek közé
elképzelésembe zárom.

A kerület, ahol dolgoz
Budapest egyik legszegé
sze volt. Van-e hatása
lött szegénységnek, az eg
mortanyákra emlékeztet
lassan eltűnő), régről
kótelepeknek betegeink
Talán nincs — hiszen valamenynyi tüdőgondozóban hasonló gondokkal küzdenek; azok a problémák, amelyek a mi gyógyító munkánkat megnehezítik, szinte az egész országban azonosak. A mi kerületünk jellege azonban kiemeli azokat a személyiségjegyeket, amelyek, véleményem szerint, a betegség fennmaradását okozzák; érthetővé, a saját környezetében szinte természetessé teszi azt az életvitelt, melyben a krónikus, pusztító tuberkulózis kialakul.

●

Ma a tuberkulózis jól gyógvítható betegség. A szociális viszonyok javulásának, a megfelelő gyógyszerek felfedezésének és alkalmazásának, a szűrővizsgálatok bevezetésének eredményeképpen Magyarországon — amely a két világháború között nagyarányú gümőkóros halálozásáról volt hírhedt —, a tuberkulózis mint népbetegség megszűnt. 1905-ben minden százezer emberből négyszázhuszonöten, 1945-ben kétszázötvenöten haltak meg gümőkórban; 1972-ben a tuberkulózis mortalitása mindössze 16 százezrelék.

Alig is érthető, hogy honnét bukkannak elő, még ma is, az újabb és újabb megbetegedések.

Éppolyan kevéssé érthető, mint az, hogy a betegek kis részét, minden rendelkezésünkre álló gyógykezelés ellenére sem sikerül meggyógyítanunk.

A két dolog szorosan összefügg

teszik lehetővé —, még így is eltűnő, hogy a fiatalabb korosztályokban, ahol az öregeket sújtó tényezők nem, vagy alig fordulnak elő, milyen magas a rossz szociális helyzetben élők száma. A nálunk kezelt 69 gümőkóros betegből huszonheten (39 százalék) fiatalabb ötven évesnél, közülük húsz (74 százalék) él rossz szociális helyzetben, s alig kevesebb (69 százalék) alkoholista. Csupán heten vannak tehát jobb körülmények között élők, s csak nyolcan, akik nem isznak többet az átlagosnál.

Ezeknek a betegeknek nagy része a mai társadalom legmélyebb rétegében él: sorsuk gyakran a testi és szellemi nyomorúság, sodródás, akarattalan hányódás gödörből a még mélyebb, még sötétebb gödörbe. Kezelésük közben kétségbeejtő emberi problémákkal találkoztam, megoldatlan és megoldhatatlan kényszerhelyzetekről hallottam vallomásokat. A brutalitás döbbenetes erejét kellett megismernem; százszor és százszor kényszerültem arra, hogy átéljem, megrettenve és tehetetlenül, a mások kiszolgáltatottságát.

●

És e tapasztalatok alapján megkockáztathatom-e azt a feltevést, hogy ezeknek a betegeknek rossz szociális helyzetéért elsősorban személyiségük felelős? És feltételezhetem-e, hogy a személyiségtényezők ugyanazok, mint amelyek

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1972 MAR 4
ÉLET ÉS IRODALOM

Ponori Thewrewk Ádám

1021

TÁ

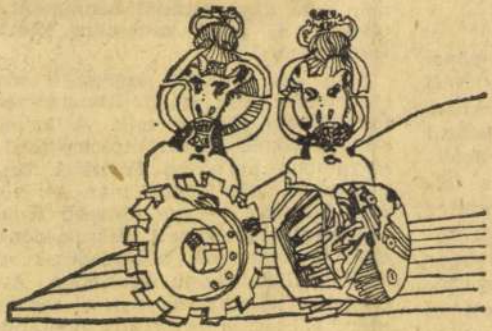

Ponori Thewrewk Ádám rajza

kisebb méretű gönci
reg évjáratú Szentvéri
nne, abban a korban,
r-már elhagyni készül
lvilági ízeivel, leheletillataival csak a lelalásra. A pincemester
ány évvel ezelőtt, enkedett térdre a már
i plébános, hegyaljakértő és mondott el
mondván, hogy ilyen
het.

talról a
kiáltáss
ral azo
s nemc
nem es
társakat is jóízű kacagásra késztetett a
történettel.

Még egy emléket szeretnék most feleleveníteni, ami éppen franciaországi tartózkodásom idejére esik. A Képzőművészeti Főiskola tanári diplomájával a tarsolyomban kerültem Párizsba, öcsém segítségével, aki akkor már — huszonkét éves korában — egy idősebb francia házaspárral szövetkezett társtulajdonosa volt egy jó menetelű hölgyfodrász-szalonnak a Versailles-i kapu közelében. A kedves öregek, néhány nappal megérkezésem után, vacsorára invitáltak bennünket. Virág helyett egy palack tokaji aszút vittem ajándékba. Monsieur Maurice, a férj,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Ponori Thewrewk Ádám

1972 DEC. 9

1021

Ponori Thewrewk Ádám rajza

2

Pekete Gyula jó ér-
zékkel kerüli a téma buktatóit.
Nem dramatizál, hanem tompít
lírai hatású állapotrajzra törek-
szik. S érvényesen szól így is,
mert a hangja bensőséges, a re-
gény légköre hiteles. Mert nem kö-
zömbös, de nem is idealizál. Az
igazi hatás voltaképpen egyetlen
szempontnak, a regényfikciónak
következetes végigviteléből ered:
az író a kisfiú szemével látja és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONITOR
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 JUL 23

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Ponori Thewrewk Ajtony

1021

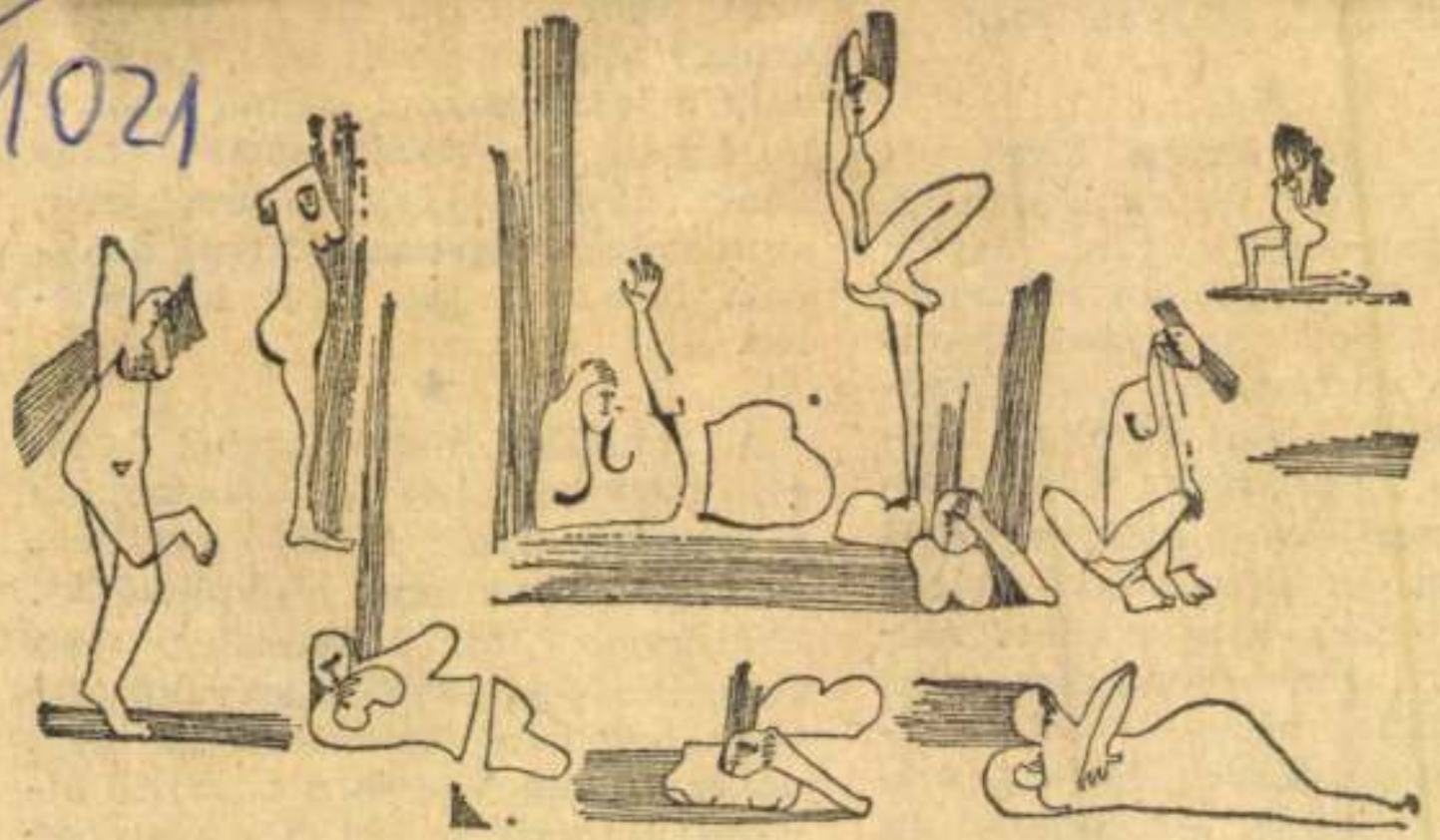

Ponori Thewrewk Ajtony: Modellek

a terem legalább megvan hozzá.

★

Legalább ilyen fontos, hogy milyen fajta mozik vannak nálunk, pontosabban, hogy milyen fajták nincsenek. A választékot mindenki ismeri az előkelő hangzású premiermoziktól a finoman utánjátszónak keresztelt kispiszkosokig, megtűzdelve a Filmbarátok Köre hálózatának mozijaival, melyek közül Budapesten egyetlen valódi stúdio mozi akad csak, míg a többi csupán a hét bizonyos napjaira veszi föl a megkülönböztetett FBK címet, műsorára tűzvén egy-egy előadásra a másfajta (?) filmet is. Enyhén szólva következetlenség,

★

A legutóbbi rádióújságból kiderül, hogy egy hét hat adásnapján a televízió nyolc filmet vetített. (Tévéjátékokat most ne említsünk). Heti nyolc film. Művészileg nem kiemelkedőek, jobbára szórakoztató vagy izgalmas történeteknek lehet nevezni őket. Vagyis a televízió átvette a mozinak azt a szerepét, hogy olcsón, viszonylag gyakran

PONTO, Bartholomeus de, egri épitész, magister muratorum. Egerben 1585 február 23-án örökösei és --+ Stella egri épitész közötti nézeteltérésről értesülünk. /Kapossy ME.1956.325./

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Pontonerie Besnier de la
P. Szabó Ernő: piac olyan, mint az élet,

1872-ben *Besnier de la Pontonerie* úr, aki egy tervezetet már korábban is benyújtott a pesti városi tanácshoz, könyvet adott ki *Pest város árucsarnokai és vásárterei* címmel. Természetesen ő is a francia példát emlegeti: *„Nincsen a világnak egy városa sem, amelyben az élelmezés kérdése oly ügyesen lett volna feltéve s egyszersmind oly szerencsésen megoldva, mint Párizsban... leginkább központi árucsarnokának s a város különböző negyedeiben alapított vásártereinek köszönheti a városi közhatóság, hogy ily fényes eredményekhez jutott."* Az ottanihoz hasonló rendszert kívánnak bevezetni ekkoriban Londonban, Brüsszelben, Berlinben, Szentpétervárott, s 1872. február 7-én Bécsben is ilyen értelmű határozatot hozott a városi tanács.

A rohamosan növekvő városok élelmiszerellátását nem lehetett megoldani hagyományos módon. Pontonerie ideája az volt, hogy akár az ország legtávolabbi sarkából feladhat a termelő vasúton a csarnokba gyümölcsöt, húst, zöldséget, s a közvetítő 24 órán belül a pénzzel is elszámol... Ez persze csak idea, az azonban tény, hogy a régi piacok egymástól és az ország távoli részeitől elszigetelten működtek, az utánpótlást csak néhány község biztosította. A csarnokok átadása előtt a több mint hatszázezer lakosú Budapestet kilenc község látta el hallal, tizennégy baromfival, tíz tojással, tizennégy burgonyával, tizenhárom zöldséggel, tizenkilenc gyümölccsel, öt főzelékkel. Egyesek monopolhelyzetben voltak, az árakat lehetetlen volt összehangolni.

Budapest folyóirat,
1988, 6, 27-old.

anyákat elő kell készíteni a gyermekek nevelésére
Íme, itt áll előttünk egy elegyveleg középiskola
amely egyáltalában nem szakközépiskola, hanem
lehet tekinteni általános jellegű, gyakorlati irány
középiskolának vagy, tekintettel arra, hogy benn
neveléstant is tanítanak, a tanítóképző-akadémi
kérdés
i, miko
ormáltá
y embe
a nép
at indo
állított
hangz
mérté
k kiké
ökkent
tézetek
orlátoz
zőintéz
rú közé
mennyie
z esetbe
a lehet
reá, hog
art össz
se célj
álás ne
atul ese
Elisme
ennek
áldozat

letünknek is virágzónak, örvendezőnek, ígéret-
hogy éljen.
ánja az életünket. Nem az elmúlásba temetkező,
nerném mondani, a tavaszi, a májusi élet, amely

, a szeretetünknek, az egész vallásosságunknak
nelő és megtartó élete lüktet és fakad mibennünk.
pogatózzék, mint a fehérbotos vak a jó és rossz
i otthona a jóság. Ne botorkáljon tétován a fény
k életeleme a fény. Az igazi lélek állandóan az
lmének fénylő melegében sütkérez.
gára áradni, az ne panaszkodjék és ne zugo-
hogy árnyékban áll. Lépjen hát tovább. Álljon
, a szeretetbe. És ha bele állott, akkor meg fogja
g nem érezni nem lehet!
endelkezik abban, aki élni akar, aki élni vágy,
amint utasít. Érzik a keze melege, amint megfog
nemcsak a bölcsőknél, hanem a koporsók felett

mjának megfelelően ezt az életet munkálja.
nem a tavaszban, hanem a hervadásban keresik,
zeket a virágtöveket nem az isteni élet tenyésztő
nyok soraiba ültetik el, akik művirágok halott
ytövek élő virágot hajtsanak.
tén a Református Élet kiváló és országos hírű
ségünket, Istenben való boldog dicsekedésünket,
ök urat és hálás szeretettel köszöntve az egész
ülését megnyitom.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Ponheimer

Ansicht des Oedenbur-
ger Steinbruchs b. d.
Kalkofen. Repin.
Jelz: Stark ad. nat. del
Ponheimer sc.

Emmüben

Bre Sa III

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Ponheimer

Magyarországi oláh nő.
Alakjai: Eine Wallachin
Jelz: Ponheimer sc.
Rezm. kis 8°
E mű ba

Bol Sa III.

.....*műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu.....

m.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Ponheimer

becsi rézm. 1803

(Rézm. kis 8°)

Olah juhász (Alaivas:

Ein Walachischer Schaf-

Hirt (Juhász). Jelz:

Ponheimer sc.

A Röverhez nincs

mellett:

Pore La II.

(Rézm. kis 8°)

Magyar Ökrös (Alaivas:

Ein Ungrischer Ochsen-

Hirt (Ökrös). Jelz. Pon-

heimer sc. ugyanoly

a fentiek nincs mellett

Ponheimer

Carte des Vulkanss, und eisernen Thor in Siebenbürgen. (Tőkép. verm. ~~[illegible]~~ 8°

Ponheimer x. Wien.

1788.

bal: ~~[illegible]~~ csatalép.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Ponheimer

Magyarországi oláh ügyj.
Alaiás: Ein Wallache
im höchsten Schmucke
Jelz. Ponheimer sc.
Rejm. Kis 8°

Körtkerö mürber

Bre Sa III.

Ponheimer

vermutszö (vara)
Kraszna horka. Verm.
lelr. Ponheimer sc.

Hormayr-Mednyanszky

Taschenbuch für die Vaterländische Geschichte.
Wien. 1825.

Pontheimer K.

vérin

l.

Vasi penile

1938.35.l.

PONHEIMER KÁROLY, rézmetsző

A Sopronban is tanált és tanitott Bredeczky Sámuel /1772-1812/ "Beyträge zur Topographie des Königreiches Ungarn" /Wien, 1803-1805/, c. munkája III. kötetének mellékleteként 1804-ben közölt egy 19+15 cm. méretü rézmetszetet Ponheimer ~~xáltal~~ heim ertől, melyet az Stark J. Károlynak az egyik soproni kőfejtőről készült rajza ~~~~ünnkészitett. 221. old

TÁBOR PÁL: Stark János Károly /1774-1814/ soproni festőművész-rézmetsző-família/ja/nak története 208. old

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXIX. évf. 3. szám Sopron, 1975

S z a b ó Károly iparmüvész

O.M.Iparmüvészeti Társulat
iparmüvészeti pályázatán
vásárlás

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
92.
"Kitüntetések"

/Réz- v. acél-?/metszet

Szarvasvadászat

Ponheimer

Századok 1874. 184-205 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Perger Zsigmond/

Pollheimer Károly, grafikus MDK

Kőfejtő a Szárhalom Vízelében. Rajz - metszete Stark János rajza után 1800 körül. Fekete repr. repr. 154. old.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. 1957. XI. Kiadja Sopron Város Tanácsa.

ve rendelte meg a négy ké-
csán Ádámtól. Közölték vele,
:egedies" étterembe „szegedi-
vumok kellenek. *Papucsvásár,*
ízés például, hiszen ha vala-
akkor ezek az életképek
k majd a „szegedies" szóra-
tteréül.

ncsak a témák kijelölésében
gen határozottak a megren-
nem abban is, ahogy azok
sét elvárták. A papucsnak
papucsot kellett mutatnia, s
paprikáról „egy az egyben"
t derülni, hogy tényleg pap-
zen *dekoráció* — mondhatták
- és témaadók — a dekorá-
edig „érthetően" kell a kije-
ságrészleteket mutatnia.

nicsán Ádám tehetségtele-
szabb festő, mint amilyen,
ett volna baj ezzel a négy
lekorációval. Ő azonban még
nagyon „adott" és nagyon el-
munkában sem tudta vissza-
nvedélyes járású ecsetjét, s
lta az ezerszeres kötésben is
amit korábbi, szívesen látott
eiben: *önmagát.*

ett a „veszte"! A csupán sze-
ül — a festőegyéniség teljes
élkül — elfogadható dekorá-
is, ott is előtörtek az egyé-
nutató jegyek, s ezek méginokozták az adott témák na-
ommersz voltát. Egy erővel,
negfestett rész majdhogynem
ssé teszi az üzletemberek ál-
tt — s ismétlem: teremdiszként csak legfeljebb személytelen „előadásban" elfogadható — életképeket.

Hogy egészében ilyen ellentmondásosra sikerült a Szeged Étterem négy festménye, a nyilvános helyek díszítéséért felelős személyek feltehető tiltakozását váltják majd ki.

Hogy milyen vége lesz ennek a tiltakozásnak, az elsősorban a megrendelők számára érdekes. Ám az, hogy egy — képességeit *önálló kiállításon* is jól bizonyított — festő egy ilyen kellemetlen helyzetbe került, már nagyon is izgathatja a szélesebb közvéleményt. S izgatja is. Aki a Szeged Étterem gyakoribb vendége, az bizonyíthatja csak igazán, hogy hányan tűnődnek el a falak félbe-sikerült díszein, s hányan vonják meg vállukat a nézelődés után.

„Téma" lett a Szeged négy képe a nagyközönségnek. Az ecsetforgatóknak pedig alighanem évtizedekre szóló *tanulság:* akiben több van, mint csupán ügyes kezeket igénylő dekorációs készség, az ne nagyon vállaljon efféle „kötött" munkát; az csak fesse azt, amiben nem mások részletesen körülírt kívánsága szerint tud utat találni a tehetsége.

E sorok feszengő írója pedig ezúton közli: nagyon szeretett volna Ponicsán Ádám új — annak idején tényleg igen jelentősnek látszó — megbízatásáról sokat és szépen írni. Semmiképp sem ő tehet róla, hogy a lelkes szavak helyett a fentiek futottak ki tollából...

Akácz László

1021

Ponicsán Ádám

Képek és mecénások

Kellemetlen helyzet.

Az embert elhívják, hogy nézzen meg egy hosszú hónapok után elkészült munkát; az ember elmegy, dicsérgeit, aztán meg nekiül, hogy rosszat mondjon róla.

E sorok feszengő írója járt így *Ponicsán* Ádám festőművésszel, aki — miután az utolsó festékpöttyet is odatette a vadonatúj *Szeged Étterem* számára készített nagyméretű olajképelre — odainvitált a felerősítésüket váró táblák elé azzal, hogy ha esetleg tetszenek, hát néhány sorban emlékezzék meg róluk.

De mit lehet tenni? Ami ott, a lécszagú műhelyben még nagyobbrészt elfogadhatónak, sőt dicsérhetőnek tűnt, a kijelölt helyen már korántsem mutatott olyan szép arcot. A négy kép ott, a sörhabos, levesgőzös környezetben felmutatta igazi ábrázatát; azt, hogy tényleg *szigorú megkötöttségeket mutató, „rendelt" munka* valamennyi.

S ezzel folytatnám!

A Szeged Étterem gazdája, a *Csongrád megyei Vendéglátó Vállalat* témát

megjelöl
pet Poni
hogy „sz
es" motí
paprikafi
mik, hát
szolgálna
kozás há
De ner
voltak i
delők, h
megfesté
„igazi" i
minden
ki kellet
rika. His
a munka
ciónak p
lölt való
Ha Po
nebb, ro
nem is l
hatalmas
ebben a
lenőrzött
fogni sze
megpróbá
azt adni,
csendélet
És ez l
mélytelen
hiánya n
cióból itt
niségre n
kább felf
gyon is *k*
ízléssel n
nevetsége
tal kitűzö

ADK

Ponivsár Ádám festő

A Szegedi Tanítóképző Intézet tanára. (Mellékesen említve.)

Műterem. Hemmert János.

Tiszatáj, Szeged 1961. július. 4. l.

ADK

Ponicsán Ádám festő

Szerepelt a Dél-alföldi Képzőművészek Kiállításán, Szegeden.

Szelesi Zoltán: Dél-alföldi Képzőművészek Kiállítása Szegeden.

Tiszatáj, Szeged 1961. szeptember.

9. l.

MDK

Ponicsán Ádám

Bükkszentkereszti táj, tusr.

Szegedi graf.kiáll. 1960. Móra F.Muz.

Ponivsán ádám

Kerepes a kapcsi Tér. Tárlatra

Popa Lajos: Egy kiállítás képei

Tinalóy 1967 II. v. 135 old.

Ponciván Ádám

Kerepes a II. kapcsi Nyári Táborban

Kapcsán él

Papp Lajos: A cenkei volosaga

Tanulmány 1966 IX. v. 747 old.

MDK.

Ponicsán Ádám

Kiállitási kritika

Délmagyarország 1966 dec.13.

MDK.

MDK.

Ponicsán Ádám

Kiállitási kritika

Tiszatáj 1966 szept. p.749

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Ponholtzer Lipót, kőfaragó segéd

1779-ben Hupf József kőfaragó mester alkalmazásában állott.

Művészettörténeti Értesitő, 1968. XVII.évf. 3-4.sz.

Koeas Alfréd: Egy 18.századi ~~magyar~~ pesti kőfaragómester munkássága. Adalék a 18.századi magyar épitészettörténethez.

248. old.

tiszteségviselőkről, s Kászlatett oltárkép
festményeit s Összeállította a képtár K
festett üzleti cégértől is. Tobb nagymé
t'ülák bőrázolásává (Brukenthal Múzeum
ket festett a Wesselényiek jegyelentősebb rés
Tevékenységének utain, m
alkotta meg. Az olyan korai munkák portrétmesz
rianak, Kloskának és Krizsánnak szemlélt nag
fokozatosan Erdély a mintegy ötkörtett (lásd Kat. 50, 51
gouache képét a mintegy öcsse, József jellegéről az itt kiá
del kesőbb ismét megőrökítette a szebeni evangé
vert a fetrehertően öcsse, József alitai kezdeményez
tásában (lásd Kat. 49), s emnek jellegéről szemlélt tes
Rajzolt a század elején a János testvére alitai kezdemény
mutató hatalmos albumba (Kat. 11), 1814-ből pedig A
„bujgen cimmel erdélyi iskolázott fiaknak szánt szabadi
Neuhauser Ferenc 1806-ban a szebeni evangé
vállalta, majd később ezt az állását feladva 1825-t
getett tájiskolát vitott tanonnok szántára. Ott,
gyarosszágon mindössze hat hap megfeletéti tu
nyebb alkotója volt. 1822–25 között mintegy
s az 1821-ben megalapított tanonnok szántára. Ott,
kat mesgalálhatjuk, amelyek őt korábban is f
iagorikus abrázolások, valósítékpek, festm
E nagyszámú lapnak közel felét teszik ki a

KILIAN (Életrajzát lásd Kat.

18,1 x 11,4 cm.

Pontlemer sc.

Ein Ungar

Bredeczky's

Bredeczky

in: Bredeczky

facíolja

F

1820-1830 MTA MKCS-MME
Sz. 1980

Kininger Johann

TÁBLA

59. TÁBLA

12 számon).

ner Ochsen-Hirt. (Gulyás)
opog: Beyträgen des K. Ungern
y Sámuel: Beyträge zur Topographie des Königreichs Ungarn. II. Wien, 1803 illuszt.
ehér vászonrubában, vaníra vetett subával, Boszkorban áll a tokosára tamaszkodó gu-
lyás, mögötte a hattérben három tehénnel. A metszet Bredetzky honismereti irásait köz-
lö kötetének (lásd még Kat. 12) illusztrációja, de nem onálló felvétel, hanem a Habsburg
birodalom népei kaiser. Königl. Staaten cimű, Becsben „F. Mollo et Comp.” album, a V. Kininger által készített kö-
dertrachten der (lásd még Kat. 12) illusztrációja és visszetörtenet. Szerzője a Habsburg
1802/3-ban megjelent együtteses „Ungarischer Bauer”, alairásu metszetek alakította at
(fordított állás, csizma és bot helyett tarsolyt, meggelőzi B. Molenville (London, 1804) albumának
sorozatnak ez a legkorábbi fontosnak, hogy irásait képekkel kisérje és sorozata tovább-
nasolatát. Bredetzky fontosnak tartotta, meggelőzi B. Molenville (London, 1804) albumának
ki kötetében is szerepelteti visszetekképeket.
Forrás: MMtár IV. 360; Markov 1955, 28.

PONHEIMER, id. Kilian ,rézmetsző M.D.K.
/1757-1828/

Szénát áruló magyar páraszt. 1805-1812. repr.
/ részben pontozó modern rézmetszet Georg Emanuel Opiż rajza után/

Esetleg ő a metszője Opiz:Piaci jelenet C. rajzának is

Cennerné Wilhelmb Gizella:Magyarország történetének képeskönyve 896-1849. Bp. 1962. 228.l. 229.l.

Pouřeky vk. Templova
z 2 obyv. vrs
kéro gotikus vnitřé
tarté fultéje
XVI. st.

I. Repr.

Mus. Rostek

1909. 83. R.

a a riaszto

lat ügyeletes munkatársai azonnal a helyszínre siettek, ahol betörés közben tetten érték a lengyeltóti fiatalembert.

A Soproni Rendőrkapitányságon megtudtuk, a 23 éves férfi betörte az üzlet ablakát, ám mielőtt bármit ellophatott vagy megehetett volna – vallomásában ugyanis éhségével indokolta tettét –, megérkeztek a biztonsági szolgálat emberei, akik értesítették a rendőrséget.

A fiatalember ellen lopás vétségének kísérlete miatt eljárás van folyamatban.

adás

oproni területi és fertődi városi Fertőd város lakosságát csütörltalános iskolába. A véradásra kezett, de további segíteni tudó várnak.

gyenes ruhaosztást tart kisnyugdíjasok és nagycsaládosok részére csütörtökön 7 órától mindaddig, amíg a készlet tart.

A szociális akció helye a Vöröskereszt Sopron, Hátulsó utca 9. szám alatti helyisége.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Sopron Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal

INTÉZMÉNYFENNTARTÓ IRODÁJA

KÖZTISZTVISELŐI MUNKAKÖRBE

munkatársat keres.

PÁLYÁZATI FELTÉTELEK:
- szakirányú felsőfokú iskolai végzettség, vagy szakirányú felsőfokú szakképesítés,
- büntetlen előélet,
- magyar állampolgárság.

A MUNKAKÖR TARTALMA:
- intézményi költségvetési gazdálkodás tervezése, elemzése.

A PÁLYÁZATNAK TARTALMAZNIA KELL:
- szakmai önéletrajzot,
- az iskolai végzettséget igazoló okiratok másolatát,
- 3 hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítványt.

BÉREZÉS:
- a köztisztviselői törvény szerint.

Költségvetési intézményben szerzett vezetői.

PONOCZKY CSABA

A DUNA-PARTON *talált hordalék fák, gyökerek természetes szépsége ihlette a kimlei Ponoczky Csaba alkotásait, melyeket a Szigetközi Napok rendezvénysorozatának keretében mutattak be a község művelődési házában. A csütörtökig látogatható tárlat az elmúlt két év munkáját öleli fel a megmunkált, illetve eredeti formájukban meghagyott darabok révén.*

Fotó: R. M.

Kisalföld 1998. 04. 08.

Pono Ernő

az Árpád-híd az margit-
szigeti hídlejárójára
kivit teropályázaton
megvétel

MMÉE Közl 1941. 141. l.

MDK

Ponner Mihály

kassai céhmester 1715-ben

Wick B: A kassai szt.Rozália-kápolna története.
Kosice 1935. 89Z. l.

Ponizil Károly
diriti jeitö
1931. végbir. jö

Iparm.Isk.Évk

1930-34. 47 l.

208. kép. *Dávid-sorozat: Zenélő nők kivonulása. Német, XVI. század.*

KORONÁZÁS.

Flamand műhelyből, XVII. század.

Bibliai jelenet, bordürje hiányzik. A következőnek párja.

Gyapjú, 252×160 cm.

Az Ipolyi-gyüjteményből.

Ipolyi, Biharvármegye, 251. szám. — Dutka 75. l. — Lepold—Lippay 56. l.

AJÁNDÉKOZÁS.

Flamand műhelyből, XVII. század.

Bibliai jelenet, bordürje kiegészítve. Az előbbinek párja.

Gyapjú, 331×240 cm.

Az Ipolyi-gyüjteményből.

Dutka 75. l. (képe 74. l.) — Lepold—Lippay 56. l.

MÓZES ELSÜLLYESZTI A FÁRAO SEREGÉT Φ

Flamand, XVII. század.

Φ (211. kép)

F

Ponizil Károly

foto

1928 - 34

Iparm.Isk.Évk.

1930 - 34, 46. l

us und Spirula, Om-
, Vitrina und Succi-
mus und Achatina,
ilia, Pupa, Megaspi-
tellina, Cylindrella,
a u. Planorbis, Lim-
clostoma, Ampulla-
oa, Rissoina, Trun-
lla, Melania, Mela-
s Natica, Amaura,
ephinula, Scissurel-
nella, Bankivia, La-
larium, Rissella, Li-
vicella, Nerita, Jan-
Buccinum I. II. Pur-
laria, Oniscia, Doli-
oa, Ricinula, Murex,
Trophon, Turbinella
ula & Fusus, Strom-
otoma, Cancellaria,
olutacea, Marginel-
a, Ovula, Sigareta,
Avicula, Malleacea,
ophaga, Tridacna,
, Anodonta, Unio,
, Crassatella, Car-
linidae, Veneracea,
ladea. Bezug comp-
aufgegebener Fort-
ern in jeder Art.

Dieses Werk, das gleichsam eine Geschichte unseres Volkes in treuen Nachbildungen vorhandener alter Originale ist, hat sich, wie die drei nöthig gewordenen Ausgaben beweisen, bereits einen grossen Freundeskreis erworben und sollte in keiner Bibliothek eines Künstlers, Geschichts- oder Alterthumsfreundes fehlen.

Zeitschrift für Kulturgeschichte.

Bilder und Züge aus dem Leben des deutschen Volkes.

Herausgegeben von Dr. Johannes Müller und Johannes Falke.

Jahrg. 1856—1859.

Preis pro Jahrg. gr. 8. geh. M. 16

Diese von Culturhistorikern und Freunden der Geschichte unseres deutschen Volkes immer noch vielfach begehrte Zeitschrift erlassen bei Abnahme aller 4 Jahrgänge gerne um M. 50.—

Ein Prachtwerk von Bedeutung ist:

Die Geschichte des Seefahrer Ritter Martin Behaim

mit Urkunden, seinem Bildnisse der getreuen Nachbildung seines Globus etc.

Von **Dr. Ghillany.**

Mit einer grösseren Einleitung über die ältesten Karten des neuen Continents und den Namen Amerika

von ALEX. v. HUMBOLDT.

Royal 4. geb. 30 Mark.

Mit diesem Werke, das durch die Arbeit v. Humboldt's noch besonderen Werth erhält, ist alles über M. Behaim vorhandene historische Material erschöpft.

Ponížil Karel

Jestě

1928–29

Ústnisk 1930.87.l

Ponori Thewrewk Ádám

Két figurát ábrázoló rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. márc. 4.
XVI. évf. 7. lap. lo. sz.

Ponori Thewrewk Ádám

Nőt libával ábrázoló, cimnélküli rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 9.
XVI. évf. 50. sz. 12. lap.

Ponori Thewrewk Ádám

Lovat ábrázoló rajzát, lólábban végződő emberalakkal összerajzolva,-hozza a lap. Repr. Cime nincs.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juni. 2. XVII. évf. 22. sz. 6. lap.

Ponori Thewrewk Ajtony, [grafikus]

L: Nagy László

-: Az országos Ady-pályázat eredményhirdetése

21.

Népszabadság Bp. 1977 nov. 20.

a betűk hangulatát hangszálaidon.

Ponori Thewrewk Ajtony

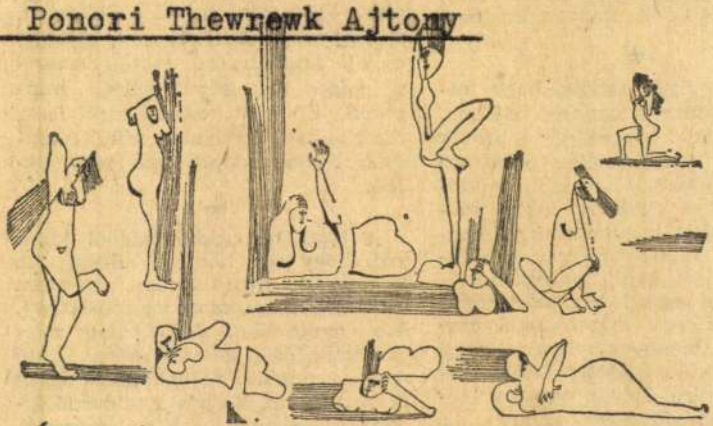

Ponori Thewrewk Ajtony: Modellek

Élet és Irodalom, Bp. 1977. juli. 23.

XXI. évf. 30. sz. 11. lap.

Egy, a franciákhoz csapódó parasztfiúról szólt, aki előbb kisdobosként, majd a gárda katonájaként kíséri a császárt Wagramtól a waterlooi síkig. Mondjam-e, hogy utána hetekig moszkvai visszavonulást játszottam az udvar végében, vállamon kerítéslécből faragott hosszú flintával? Vánszorogtam a „végtelen" hó-

mokat melengetett valaha. S ha s se tudta megismételni a kis kurzikai nagy kalandját, akkor talán én is csak ... (Így aztán, amikor pár esztendeje fiam leemelte a polcról Napóleon életrajzát, óvakodtam bármit kérdezni tőle. A kölyök-álmokból ébredni kell s nem felrázatni.)

Később persze — immár a *Há-*

igényeknek megfelelő mozit? Ha más (például pénz) talán hiányzik, a terem legalább megvan hozzá.

★

Legalább ilyen fontos, hogy milyen fajta mozik vannak nálunk, pontosabban, hogy milyen fajták nincsenek. A választékot mindenki ismeri az előkelő hangzású premiermoziktól a finoman utánjátszónak keresztelt kispiszkosokig, megtűzdelve a Filmbarátok Köre hálózatának mozijaival, melyek közül Budapesten egyetlen valódi stúdió mozi akad csak, míg a többi csupán a hét bizonyos napjaira veszi föl a megkülönböztetett FBK címet, műsorára tűzvén egy-egy előadásra a másfajta (?) filmet is. Enyhén szólva következetlenség, hogy hónapokig adják például a Száll a kakukk fészkére, vagy korábban a Rubljov című remek filmet az FBK hálózatban, bár a mű hamarosan eljutott a többi moziba is. Mitől kapnak akkor *más* filmet a filmbarátok, olyan filmet, amely feltehetően csak egy szűkebb kört, néhány tízezer, vagy egy-két százezer embert érdekel? Mert, hogy vannak ilyen filmek és hogy

lennek, a kelleténél erotikusabbnak, vagy erőszakosabbnak ítélték őket. Nem sorolom fel a címeket, a nagy alkotók nevét sem, akik így csak a lexikonokból váltak ismertté, éppen elég pédát ismer mindenki. Ehelyett inkább arról írok, amit sokan figyelmen kívül hagynak. Noha cseppet sem lényegtelen.

★

A legutóbbi rádióújságból kiderül, hogy egy hét hat adásnapján a televízió nyolc filmet vetített. (Tévéjátékokat most ne említsünk). Heti nyolc film. Művészileg nem kiemelkedőek, jobbára szórakoztató vagy izgalmas történeteknek lehet nevezni őket. Vagyis a televízió átvette a mozinak azt a szerepét, hogy olcsón, viszonylag gyakran nagy tömegeket szórakoztasson. Ha pedig így történt, akkor a mozinak kell szerepet váltania.

Hogyan lehet heti nyolc filmmel versenyezni, amikor a mozikba hetenként átlag három új film kerül és azok jórésze is eljut idővel a tévébe? Véleményem szerint csak egy módon. Úgy, hogy a mozi, illetve a mozik közül egyre több lassanként — a szórakoztatásról sem

Ponori Thewrewk Aitony, grafikus

Táblata nyílt meg Ócsán:

— : □ Ponori Thewrewk ... 2.

ESTI HIRLAP, Br 1973 nov. 19.

2.

M.D.K.

PONOVICI Susana

1930-ban Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja

Réti: Nagybánya... Np. 1954. 340.l.

Pornscarme mohrász és éremművész

Pásztortűz, 1925. XI. évf.
349. l.

Dr. Siklossy László: Érem és plakett

Willyamoz de Pont, Alexandre Elie
(Ujvári)

1865. Bejelenti magát a KT-nek, mint egy év óta M-országon lakó nobrant. A bécsi Akadémia növendéke volt.

MDK-A-T. -1/252.

M. D. K

~~DA~~ PONTE, Bartolomeo da évében

1570-ben Egerben Giulio Turcoval.

Jacopo Falubresovai együtt segi-

tenek Baldigara ~~mester~~ újjáépítési

munkáinak megvalósításában

lerő: Magyarországi várépítészet

Bp. 1955. 350.

M.D.K.

Bartolomeo Poula, olasz várépítő

Baldigara válaszlásaként érkezik Bécsből Egerbe az 1569–1583 közt folyó várépítési munkálatokhoz. Örökösei ellen Stella Kristóf, cerivé lett olasz várépítő, 1594-ben pert indít.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topografiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó

96. old.

K. P. K.

PONTE, Bartolomeo da építész

Eger várának 1573-1589 közötti

építkezéseinél dolgozik

(Építőmester társa: Giacopo

Falubrero, az építés vezetője: Ottavio

Baldigara

Igető: Magyarországi várépítészet

Pok. 1955. 391. l.

M.D.K.

PONTE, Bartolomeo da ítélőmester

1585-ben érkezik Magyarországra

Lerő: Magyarországi várépítészet Bp. 1955.

336.

Bartolommeo de Ponte

1568-ban a Szendrő-i várban kőműves-munkát végzett.

H. Takács Mariompia: Magyarországi udvarházak és kastélyok, Budapest, 1970.

2380

MDK

Ponte, Bartholomeus de, építőmester

1572. jan. 4.
A Szendrő várába kiküldött Bartholomeus Depont /sic!/ járandóságának kifizetése.
196.o. 285.adat.

1572. okt. 20
Bartholomeus de Pontto /sic!/ "Mauermaister"-nek kifizetett összegek.
197. o. 301. adat.

Kapossy János: Művészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből. II. XVI.sz. (Közzéteszi Bánrévi György.)

Müv. Ért. 1956. V. évf. 2-3. sz. 190-197.o.

MDK

Ponte, Bartholomaeus de, épitész

1585. febr. 23. néhai Bartholomaeus de Ponto(!) örökösei és Christophorus Stella egri épitész közt felmerült mézeteltérés tisztázására a mintegy 7 évvel ezelőtt felmerült hiányok felülvizsgálása.

325.o. 535. adat.

Kapossy János: Művészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből. III.
(Közzétette Bárányi György.)
Műv. Ért. 1956. V.évf. 4. sz. 318-330.o.

Ponte, Bartholomaeus de,
épitőmester

1568. jun. 25. a szendrői vár épitkezéseihez küldik. Tatai járandóságát a szepesi kamara folyositsa.

191.o. 184.adat.

1569. ápr. 21. fizetéséből le kell von~~ni~~, a~~mit~~ a hadifizetőmester fizetése terhére folyósitott.

192.o. 206. adat.

Kapossy János: Művészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből. II. XVI.sz. (Összeállitotta Bárdi György)
Műv. Ert. 1956. V. évf. 2-3. 190-197.o.

Ponte, Bartolomeo da

Tata várának kőszerű tételén 1566 és 1573 között dolgozott.

vő

Nyal Mag

321. l.

Budapest V. Alsórakpart 38.
A Budapesti Műszaki Egyetem Könyvtára

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

VILÁGOSSÁG R.T.

Feladó: Ponto, Béla dr

MAGYAR MÜVESZET
1927. 589

LEVELEZŐLAP

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

De Ponto Betala

A. Ponto B.

Gyöngy, romai II. 204.

De Ponto Bittalan

Magyar Müvészet
1927. 589

1780-909-16
Fényképező.

445. Üvegtölcsérek.

4 darab üvegtölcsér és pedig:
8, 10, 12 és 16 cm-re.....1.71 K

Vétetett Peitsik Károlytól 1908:II.1-jén a 230 sz. számla alapján.-- Kifizettetett 1908:III. 16-án a 205 sz. nyugtára.-- Elszámoltatott 1908:V. 2-án 763 sz. alatt.

Ponte, Bertalan de

---

egri.

1574 Eger

L. A. Mihály

1923. 99 l.

Gomb. brouwkoi II. 206.

PONTE vagy PONTO, Bartolomeo da, másképpen DEPON. Sok okmányban építőmester-ként /magister murarius/ szerepel. 1568-ban dolgozott Szendrőn, azután Tatán és Veszprémben. 1570-ben Egerben volt és itt maradt 1576-ig. 1584-ben halt meg. /Pataki, K.A.W./

Maggiorotti, 430.

Pomtotzek Leo

a XIX század második felében lett ismert üvegfestő" Magyarországon.

Kovó Judith: The effect and works of L. C. Tiffany in Hungary. Acta Historiae Artium, Budapest, 1969. 1-2 p.

2061

M.D.K.

Ponto, Bartolomeo de, egri építész

nevét Lachner építési fővállalkozóval kapcsolatban említik, egri Ponto örökösei és Stella egri építőmester közötti vitában szerepelt. 1571-ben az egri kőműves mestere, 1576-ig itt működik és itt is halt meg 1584-ben. A fent említett mérsékltérés iratainak kelte: 1585. február 23.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

357. old.
+ 382. "

MDK

De Pouto (Ponte, Pon, Depont) kir. építész.

„Murarius magister", „Mauermeister architectus"

1568 előtt ~~[illegible]~~ Fatán dolgozik (?)
1568 nyarán Sandró várában épít.
1571-72-ben Baldigara Octaviussal Eger várát erősíti.
1585-ben hal meg.

Fallex Jenő: Fata várának építészeiről, Fata, 1938. 23. l.

M.D.K.

Barholomaeus de Ponto

1571-ben ő a kőmüvesk mestere Egerben. Valószinüleg 1576.ig müködött. 1584-ben itt halt meg.

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között. I. közl. 186.o.

Az Egri Múz. Évkönyve. I. Eger, 1963

M.D.K.

Petrus de Ponth

Az 1554-ben említett kőművesnek Ponte község a haz
hazája.

Détshy Mihály: Munkások és Mesterek az egri vár
építkezésein 1493 és 1596 között. I. közl. 180. o.

Az Egri Múz. Évkönyve. I. Eger, 1963

M.D.K.

Petrus de Ponth

1555-ben eltávozott helyett kőműves Valtelina mellett.

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár építkezésein 1493 és 1596 között. I. közl. 178. o.

Az Egri Múz. Évkönyve. I. Eger, 1963

M.D.K.

Ponth, Pietro, olasz kőműves

1555. márciusától szerepel az egri várban Valtelina mester munkásai között.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál.
Magyarország műemlékei topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó. 382. old.

H.Pontér Gyula

A II.Radiemléktábla-terv pályázaton pályamüvét megvásárolták.

Pályázatok

Magy.Iparmüvészet 1915 jan.200 l.

De Ponte József M.D.K.

Harminc évvel ezelőtt született Budapesten. Ma már ismert müvész Nyugat-Németországban, ahol Heilbronn városában él. Több német kiadó könyveit illusztrálta és számos katolikus templom oltárképeit és ablakait tervezte.

Magyar album. Szerk. Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 78.p.

Ponte, Jacopo da MDK

Sz. Bassano 1510, megh. uo. 1592.

/Jacopo Bassano/ követőjétől

"A három király imádása" o. kő.

24.o.

/Czobor-Bodnár/:Az egri képtár. Bp. 1960.

Giovanni dal Ponte M.D.K.

festő

Szent Katalin elljegyzése.
(Szépművészeti Múzeum)
repro.

Berzeviczy, Divald, Heller: A művészetek története. Nyitó
91 lap

a. D. K

DA PONTE Bertolan

Balaigas emlékezetének Egerben

1573 – 1585

Gerö Sándor. Veszető az egri várban

5. l.

MDK

PONTE DA BARTOLOMEO

XVI.sz. beli épitész Egerben.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.19.

Képzőművészeti "lap kiadása.

Da Ponte Bertalan

építőmester kap megbízást Eger várának felépítésére.

Voit Pál szerk.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

681

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8.53.

Pontozó mester

(a Biskey-asztalis festője)

MAGYAR MŰVÉSZET

1928. 699

664 Klein, Adam.

Tevèk. Rm. Rk.

M. 130 mm. L. 193 mm.

K. 2.—

Pontozó mester
(a Bicskey-asztalos
festője)
Magyar Múzeum
1928. 699

M.D.K.

pest J.

B.) Tabáni részlet a Fehérhegy utcával. Vízfestmény.

Budapest Székesfőváros történeti múzeuma kiállítása: Buda Óbuda, Pest (1800 előtt) Budapest 1946. 9 lap.

MDK

Pónyi Géza

A Szentendrei Müvésztelep...Magyar Nemzet 1952. aug. 9.

PONYECZ József asztalos

Dubicsány, 1899

DOBOSY László: Festett asztalosmunkák a Borsod megye északnyugati részén lévő templomokban. - Honismeret, XIX. évf. 1. sz. 1991 68.

Hermann Friges

festi.

Fejérvári Pontyos ötvös Mihály

1601–1613.

Ötvös fehérvári nemes Pontyos Ferenc fia. 1601-ben nyert polgárjogot. A céhregesztrom szerint 1613. máj. 22-é váltotta fel ugyanekkor mesterevé ünnepélyes fejében 12 ft. 1617 ben újból összeütközésbe a céhhel de csakhamar megbékül, miután a néhány 1 gira csőstól valószínűleg megfizette. Neve utolsóan 1618 ban fordul elő.

Mihalik József. Kassavárosi ötv. tört. Bp. 1900. 234. l.

MD K

Pontyos József, festö

Bp. VI.Arena ut. 54.

A Pécsi Képzömüv. és Mübarátok Társasága. Müvésztagjai. 1942-ben.

PONHEIMER KILIAN (Életrajzát lásd Kat. 12 számon).

45 Magyar gulyás 59. TÁBLA

rézmetszet, 18,1 x 11,4 cm.
Jelezve: Ponheimer sc.
Felirata: Ein Ungarischer Ochsen-Hirt. (Gulyás)
Zu Bredeczky's topog: Beyträgen des K. Ungern
In: Bredetzky Sámuel: Beyträge zur Topographie des Königreichs Ungarn. II. Wien, 1803 illusztrációja

Fehér vászonruhában, vállra vetett subával, bocskorban áll a fokosára támaszkodó gulyás, mögötte a háttérben három tehénnel. A metszet Bredetzky honismereti írásait közlő kötetének (lásd még Kat. 12) illusztrációja, de nem önálló felvétel, hanem a Habsburg birodalom népeit ábrázoló első viselettörténeti album, a V. Kininger által készített Kleidertrachten der kaiserl. Königl. Staaten című, Bécsben „F. Mollo et Comp." kiadónál 1802/3-ban megjelent együttes „Ungarischer Bauer" aláírású metszetét alakította át (fordított állás, csizma és bot helyett bocskor és fokos). A rendkívül népszerű Kininger sorozatnak ez a legkorábbi átvétele, megelőzi B. Moleville (London, 1804) albumának másolatát. Bredetzky fontosnak tartotta, hogy írásait képekkel kísérje és sorozata további köteteiben is szerepeltet viseletképeket.

Irod: MMtört IV. 360; Markov 1955, 28.

Művészet Magyarországon 1780-1830 MTA MKCS-MNG Bp. 1980

tisztségviselőkről, s készített oltárképeket is. Másolta és restaurálta a Brukenthal képtár festményeit s összeállította a képtár katalógusát, de tudunk síremlékterveiről, sőt általa festett üzleti cégérről is. Több nagyméretű olajképe maradt fenn szebeni és környékbeli tájak ábrázolásával (Brukenthal Múzeum) s Kazinczy híradásából tudjuk, hogy tájképeket festett a Wesselényiek zsibói kastélyában is (1804).

Tevékenységének legjelentősebb részét azonban kétségkívül a grafika műfajában alkotta meg. Az olyan korai művek után, mint a román parasztfelkelés vezetőinek, Horiának, Kloskának és Krizsánnak portrémetszete (1785), figyelme – testvéreivel együtt – fokozatosan Erdély népei és tájai felé fordult. 1789-ben készítette el nagyméretű gouache képét a mintegy távolból szemlélt nagyszebeni vásárról, amelyet három évtizeddel később ismét megörökített (lásd Kat. 50, 51). 1807 táján minden bizonnyal résztvett a feltehetően öccse, József által kezdeményezett erdélyi népviseletsorozat megindításában (lásd Kat. 49), s ennek jellegéről az itt kiállított vízfestménysorozat adhat képet.

Rajzolt a század elején a János testvére által kiadott, Erdély tájait és régiségeit bemutató hatlapos albumba (Kat. 11), 1814-ből pedig Mahlerische Reisen durch Siebenbürgen címmel erdélyi látképsorozat megindítását tervezte (lásd Kat. 30).

Neuhauser Ferenc 1806-ban a szebeni evangélikus gimnázium rajztanárságát is elvállalta, majd később ezt az állását feladva 1825-től a kortársaktól is elismeréssel emlegetett rajziskolát nyitott tanoncok számára. Ott volt az erdélyi litográfia bölcsőjénél is s az 1821-ben megalapított nagyszebeni Litográfiai Intézet (Michael Bielz) legtermékenyebb alkotója volt. 1822–25 között mintegy 150 litográfiát készített (ezek közül Magyarországon mindössze hat lap meglétéről tudunk), amelyek közt mindazokat a témákat megtalálhatjuk, amelyek őt korábban is foglalkoztatták (portré, életkép, tájkép, allegorikus ábrázolások, városlátképek, festménymásolatok, architektonikus rajzok stb.). E nagyszámú lapnak közel felét teszik ki azok az albumokban kiadott litográfiák, ame-

45

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged
1969 AUG 8

1021

Ponicsán Ádám

Képek és mecénások

Kellemetlen helyzet.

Az embert elhívják, hogy nézzen meg egy hosszú hónapok után elkészült munkát; az ember elmegy, dicsérgeit, aztán meg nekiül, hogy roszszat mondjon róla.

E sorok feszengő írója járt így *Ponicsán* Ádám festőművésszel, aki — miután az utolsó festékpöttyet is odatette a vadonatúj *Szeged Étterem* számára készített nagyméretű olajképeire — odainvitált a felerősítésüket váró táblák elé azzal, hogy ha esetleg tetszenek, hát néhány sorban emlékezzék meg róluk.

De mit lehet tenni? Ami ott, a lécszagú műhelyben még nagyobbrészt elfogadhatónak, sőt dicsérhetőnek tűnt, a kijelölt helyen már korántsem mutatott olyan szép arcot. A négy kép ott, a sörhabos, levesgőzös környezetben felmutatta igazi ábrázatát; azt, hogy tényleg *szigorú megkötöttségeket mutató, „rendelt" munka* valamennyi.

S ezzel folytatnám!

A Szeged Étterem gazdája, a *Csongrád megyei Vendéglátó Vállalat* témát megjelölve rendelte meg a négy képet Ponicsán Ádámtól. Közölték vele, hogy „szegedies" étteremben „szegedies" motívumok kellenek. *Papucsvásár, paprikafűzés* például, hiszen ha valamik, hát akkor ezek az életképek szolgálnak majd a „szegedies" szórakozás hátterétül.

De nemcsak a témák kijelölésében voltak igen határozottak a megrendelők, hanem abban is, ahogy azok megfestését elvárták. A papucsnak „igazi" papucsot kellett mutatnia, s minden paprikáról „egy az egyben" ki kellett derülni, hogy tényleg paprika. Hiszen *dekoráció* — mondhatták a munka- és témaadók — a dekorációnak pedig „érthetően" kell a kijelölt valóságrészleteket mutatnia.

Ha Ponicsán Ádám tehetségtelenebb, rosszabb festő, mint amilyen, nem is lett volna baj ezzel a négy hatalmas dekorációval. Ő azonban még ebben a nagyon „adott" és nagyon ellenőrzött munkában sem tudta visszafogni szenvedélyes járású ecsetjét, s megpróbálta az ezerszeres kötésben is azt adni, amit korábbi, szívesen látott csendéleteiben: *önmagát.*

És ez lett a „veszte"! A csupán személytelenül — a festőegyéniség teljes hiánya nélkül — elfogadható dekorációból itt is, ott is előtörtek az egyéniségre mutató jegyek, s ezek méginkább felfokozták az adott témák nagyon is *kommersz* voltát. Egy erővel, ízléssel megfestett rész majdhogynem nevetségessé teszi az üzletemberek által kitűzött — s ismétlem: teremdíszként csak legfeljebb személytelen „előadásban" elfogadható — életképeket.

Hogy egészében ilyen ellentmondásosra sikerült a Szeged Étterem négy festménye, a nyilvános helyek díszítéséért felelős személyek feltehető tiltakozását váltják majd ki.

Hogy milyen vége lesz ennek a tiltakozásnak, az elsősorban a megrendelők számára érdekes. Ám az, hogy egy — képességeit *önálló kiállításon* is jól bizonyított — festő egy ilyen kellemetlen helyzetbe került, már nagyon is izgathatja a szélesebb közvéleményt. S izgatja is. Aki a Szeged Étterem gyakoribb vendége, az bizonyíthatja csak igazán, hogy hányan tűnődnek el a falak félbe-sikerült díszein, s hányan vonják meg vállukat a nézelődés után.

„Téma" lett a Szeged négy képe a nagyközönségnek. Az ecsetforgatóknak pedig alighanem évtizedekre szóló *tanulság:* akiben több van, mint csupán ügyes kezeket igénylő dekorációs készség, az ne nagyon vállaljon efféle „kötött" munkát; az csak fesse azt, amiben nem mások részletesen körülírt kívánsága szerint tud utat találni a tehetsége.

E sorok feszengő írója pedig ezúton közli: nagyon szeretett volna Ponicsán Ádám új — annak idején tényleg igen jelentősnek látszó — megbízatásáról sokat és szépen írni. Semmiképp sem ő tehet róla, hogy a lelkes szavak helyett a fentiek futottak ki tollából...

Akácz László

tés mellett leányotthonszerű elhelyezésben adunk. Kiképzés után igen jó – 1600—2000 Ft közötti — kereseti lehetőséget nyújtunk. Jelentkezés ÍRÁSBAN a P. T. M. Jacquard Szövőgyár üzemgazdasági osztályán, Budapest XIII., Szekszárdi u. 19—25.
Bp. 5961

Megrendülten tudatjuk, hogy szeretett gyermek, testvér, férj, apa, nagyapa és rokon, SZAKÁLI FERENC, mérhetetlen szenvedés után, életének 48. évében elhunyt. Temetése augusztus 8-án 15 órakor lesz az alsóvárosi temető kápolnájából. A gyászoló család, Pásztor u. 21/b.
T. 3919.

megbízható alberi

Azok a helyi lakosok, ak
tani, személyesen vagy p
a gyár személyzeti oktat

házati Vásár"

ideje alatt, augusztus 19-ig, több ezer nyári ruhából vásárolhat

Centrum Áruházban

Mételáru:

ára:	vásári ára:		ára:	vásári ára:
8,— Ft	47,60 Ft	140 cm széles bellon	97,— Ft	58,20 Ft
0,— Ft	132,— Ft	140 cm széles női szövet	116,— Ft	69,60 Ft
0,— Ft	616,— Ft	90 cm széles női szövet	37,10 Ft	22,30 Ft
0,— Ft	910,— Ft	90 cm széles műselyem twill	47,70 Ft	28,60 Ft
0,— Ft	496,— Ft	90 cm széles puplin	47,90 Ft	28,70 Ft
5,— Ft	204,— Ft	140 cm széles piké	76,— Ft	45,60 Ft
		80 cm széles Neva	33,— Ft	19,80 Ft

: reggel 8-tól este 7-ig, szombaton délután 5-ig

Nagyságos

P O P P E R S Z I G F R I E D

szobrászművész urnak

Budapest.

~~Rottenbiller-utca 46.~~

ARNOK.

Nagyságos

Dr. Szendrei János úrnak

min. o. tanácsos, a m. tud. Akadémia tagja, stb.

Budapest

I., Atilla-utcza 23.

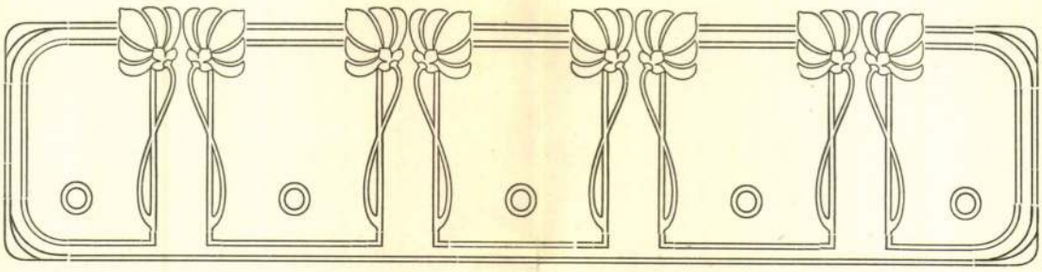

IGEN TISZTELT MŰVÉSZ ÚR!

Van szerencsénk becses tudomására hozni, hogy SZENDREI JÁNOS dr., a Magyar Tudományos Akadémia tagja, a jeles történész és SZENTIVÁNYI GYULA műtörténész jórészt már megírták az első nagyszabású magyar műtörténeti lexikont, mely a XII-ik századtól kezdve napjainkig élt összes képzőművészeink életrajzát magában foglalja s melynek első kötete a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minisztérium támogatásával

MAGYAR MŰVÉSZEK LEXIKONA

czím alatt ez év végével fog megjelenni.

Miután e régen nélkülözött és szigorúan tudományos munka megjelenését a magunk részéről is teljes mértékben támogatni kívánjuk, ezennel felkérjük t. Művész Urat, hogy életrajzi adatait a mellékelt íven feljegyezni s az ugyancsak ide mellékelt borítékban a szerkesztőség czímére megküldeni szíveskedjék.

Az életrajz beküldési határideje legkésőbb ..... évi 1908 DEC. 1 hó ....-ig.

Az életrajz beküldése a műre való semmiféle előfizetési kötelezettséggel nem jár. Kérésünk teljesítését a hazai művészeti irodalom érdekében is kérve,

vagyunk kiváló tisztelettel
Budapest, 1908 június hó.

AZ ORSZ. MAGY. KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT IGAZGATÓSÁGA

HORNYÁNSZKY VIKTOR, BUDAPEST.

Kérdő-ív

Tiszta, olvasható írást kérünk!

Neve?	
Születési éve, napja és helye?	
Mikor és hol végezte tanulmányait? Kik voltak tanárai?	
Részesült-e és minő ösztöndíjakban?	
Volt-e tanulmányutakon; hol és mikor?	
Hol, mikor és mit állított ki **külföldi** *tárlatokon?*	
Minő kitüntetésekben és pályadíjakban részesült?	
Melyek legjelentékenyebb művei, mikor készültek, s hol, kinek birtokában vannak ezek?	
Megjelentek-e már életrajzi adatai és műveinek ösmertetései vagy birálatai? Melyik hirlapban vagy könyvben, és mikor?	

A forrásul idézett hirlapok pontos évét és számát kérjük.

Minél kimeritőbb az életrajz, annál becsesebb!

on, ovális ezüst keretben tükör. Bécs, 1830. — Spiegel, auf.
1830.

Iparművészeti Múzeum aukciós

1521. ÜLŐ NŐALAK, öntött bronzszobrocska, hegyzetes fákedentartóval talapzaton. Jelezve: PONGRÁCZ D SZ 1920 — Sitzende Frauenfigur, Bronzegruss. Magyar, modern. Jelezve:

1290. OVÁLIS SZELENCE, arany, vi
diszitéssel. Födelén gyöngyökke
galambbal, zöld kigyóbőr-tokban
und farbiges Emailbild. Francia,

1291. NÁSFA, arany, szines zománcca
lovagló gyermek alakjával. Háro
dekor und Edelsteine. Kinderfigu

1292. NAGY KAMEÓ, Juno-fejjel. To

1293. CSÜNGŐ KAMEÓ, aranykeretb
mit Raub der Europa. Olasz, X

1294. NAGY KAMEÓ, achát, Jupiter

1295. KAMEÓ, piros kő Jupiter fejéve

1296. GYÜRÜ, arany, nagy négyszögi
mit Faun und Nymfe. Empire.

1297. SCARABEUS, achát, lapján int

1298. NYAKLÁNC, háromsoros, apró g
kette, drei Reihen aus Perlen, n

1299. OVÁLIS BROS, aranyfoglalatba
Magyar, XIX. sz. eleje.

1300. NŐI GYÜRÜ, platina, fejében eg
mit Perle und Brillianten. XX. s

1301. GYÜRÜ, arany, virágalaku fejéb
förmiger Kopf mit Edelsteine. X

Jawaharlal Nehru
Memorial Library

Pongrácz Szigfrid

Tavasz, bronz

1932 fév. új szerzem. kiáll. Műcsarnok

3023

113

~~15.~~ Danhauser J. F.

(Sz. Bécsben 1805. augusztus 18-án. † ugyanott 1845. május 4-én.)

Ottokár Rudolf császár elé veti keztyűjét.

Balról, elesett paripája mellett, áll Rudolf, ~~és~~ kezét ökölre szorítja ~~fogantyúival~~ és kardjához kapva hallgatja Ottokárt, ki keztyűjét vetette ~~a~~ ~~császár elé~~ és kapálózó lovon ülve, kardjával mutat előre (Pyrker J. L.: Rudolph von Habsburg. 4. ének. Pag. 107.). A földön összetörött lándzsadarabok hevernek. Rudolf ~~fején~~ bársonysapkát ~~van~~ viselt (nyílt koronával; ~~hosszú haja szőke, bajusza és szakálla ninesen.~~ Nyakába aranyláncz ~~van~~ vetett, palástja hermelines, köntöse piros, sárga nadrágja szűk, csizmájának szárát prém szegélyezi és derekát kardkötője szorítja. Ottokár ~~fején~~ sisakot hord tollakkal, ~~vértbe van öltözve~~ ~~a~~ baljára kerek pajzsot csatolt fel, lovát vértes ifjú tartja, ki kardját leeresztette. A háttérben balról, ~~a harczi játékot szemlélők~~ tribünje, ~~a~~ egy sátor ~~van~~ és két ~~van~~ egymás felé vágtat jobbról a menekülők ~~visszafordulva~~, fenyegető ~~mozdulatokat tesznek~~. Ottokár mögött a Boszú koronás alakja tűnik

a vértbe öltözött

a néző felé

ifjú lépik, míg

+ fordulás vára

Pongrácz D. Szigfrid

Tavasz (Brown)

Tm Bp 1932.

Dalmatszög Dalmatszög.

1. Vas Viktor szobrász. — 2. Művészlakás verandája. — 3. Pongrácz Szigfrid műterı

BUDAPEST FŐVÁROS ÚJ MŰTEREM-BÉRE

Vas. Ujs 1912.647.l.

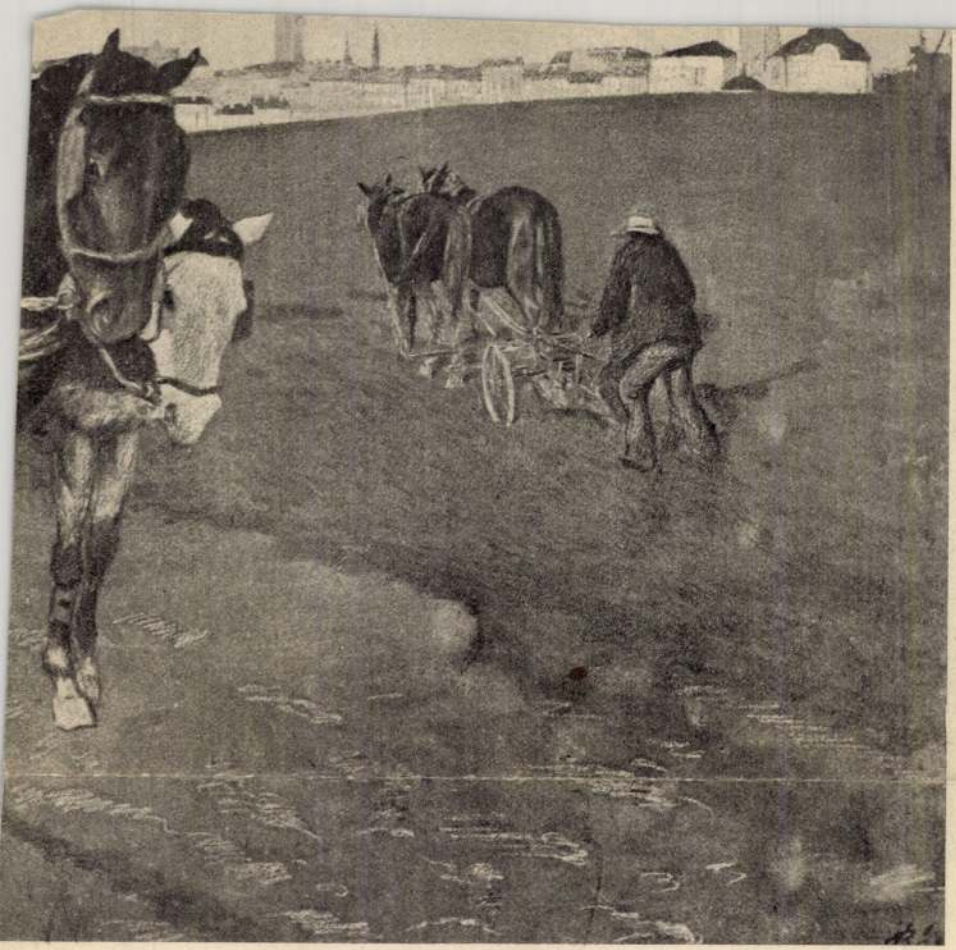

K Pongrácz Krisztinéd

APHEGYEN. — Bér Dezső rajza.

Pongrác Vince

A Gyűjtő 1914. 3-4. sz.
XVIII. aukció

904. PONGRÁC VINCE: Női fej.
24×35 60

XXII. aukció
u. o. 1915. 114. l.
Női tanulmányfej 40.–

PONGRÁTZ Hedvig
Marosvásárhely, 1958. május 26.
IA Képz. Főisk. Kvár, keramikus
(A 80-as évek közepe óta Ausztriában él.)

Banner Erdély

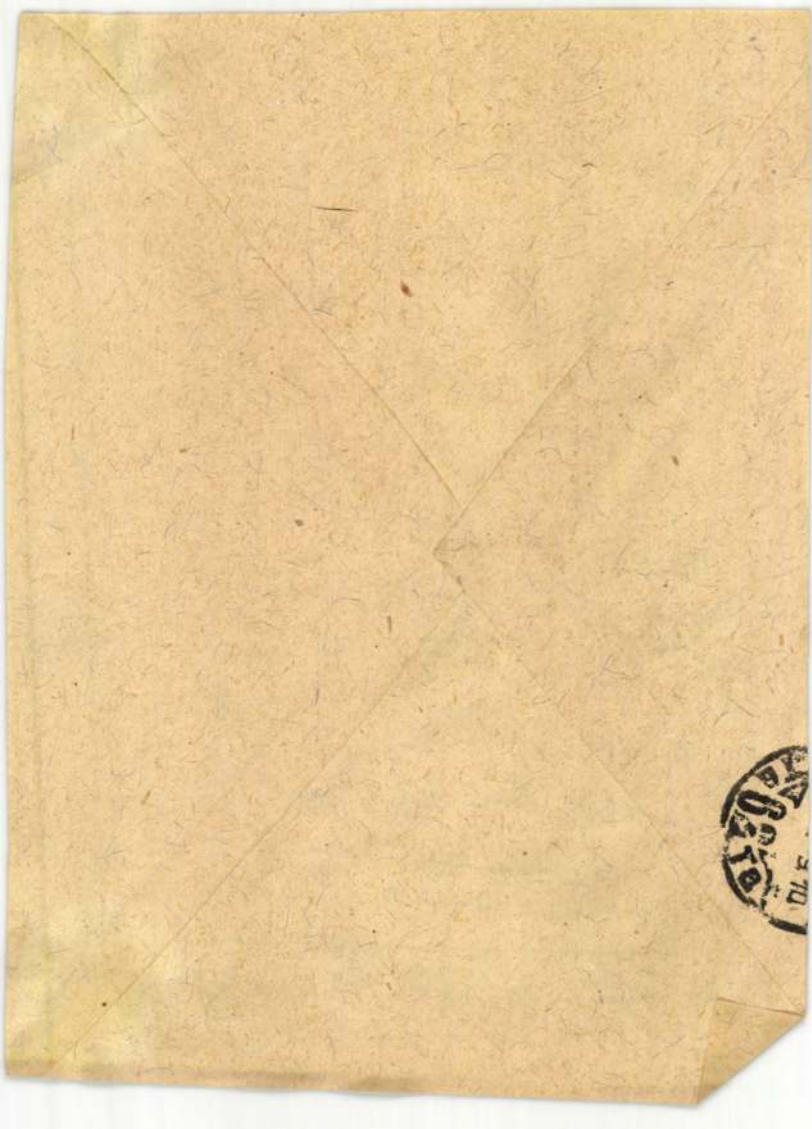

Pongyeloki fare-
kasok
Gömör vm
l. Divipartott
162 l.

Pongráczné Vizi Julianna

1981-ben nivódijat kapott

mosókartonból készült felsőruháiért *Pongráczné Vizi Julianna* iparművész és a Jászárokszállási Hímző és Szőnyegszövő Háziipari Szövetkezet:

Magyar Hirlap 1981/4/3/8

MK SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1980 FEB 24
SZABAD FÖLD
Budapest

Pongrácz Zoltán
grafikus

1980. FEBRUÁR 24.

1021

(PONGRÁCZ ZOLTÁN rajza)

adalát. A mérges
körülbelül ilyen-
tlődik: „Elhallgass,
megverlek! Ledob-
! Szálljunk csak le,
ak! Széttéplek, ha
hagyod abba!"

o nő (aki a nagyon
ak mamája, a ki-
mamája lehetne)
és azt mondja: —
ék, de annyi gyű-
belé, hogy 16 éves
veri magát!
e hozzá! — vág
a. — Szó szót kö-
a konokul védi a
s már tegeződve
ik a közbeszólóval.
öbbet értesz hozzá?
- Talán — mondja
ásik nő. — Három
em mellett jó né-
lalkoztam, ugyanis
agyok.
obban elmérgesedő
nya leszállása vet
annyit láthatunk,
ölő gyereket szin-
állítja a járdára, s
atva a karját, húz-
a.

Három variáció, egy

Az alábbiakban a halálról és a pénzről, illetve ahogy mostanság mondani szokták, a hálapénzről lesz szó.

Hála, pénz nélkül

Vegyük szemügyre K. Ferencet, enyhén pocakosodó barátomat D. faluból.

Ferinek nemcsak az a jellemzője, hogy széles tarka nyakkendői sísáncként lapulnak hasára, hanem az is (sok egyéb mellett), hogy nem iszik. Mármint alkoholt. S ahogy ismerünk csendes és hangos alkoholistát, az antialkoholisták (szerénynek mondható) csapatát is erre a két csoportra oszthatjuk. Feri csendes antialkoholista, s ennyit egyelőre az alkoholról, hiszen a későbbiekben a történet szempontjából egész elhanyagolható szerepe lesz.

D. kis falu, a tanács kirendeltség formájában s a kisbíró személyében van jelen. Az orvos is a szomszédból jön rendelni, meg néha a sürgős betegekhez jár át. A „néha" szó itt nem elítélő értelemben szerepel, mert az orvos (delki) azt a

fuvarokért. (Hogy
katlan szokása mia
vesse őt valaki, ill
kérje, ezért haszná
meg nem írom ki a
hiszem, most már á
történet fonalát Fe
bolyítsa!

— Zörgetnek meg
akkor szoktak, amil
keket elaltattuk, r
Pista bátyám áll az
Irén lánya veszély
hes, görcsöl, vinnér
kihoz. No, beveszer
szekérbe, hátul a
nel, s óvatosan ha
hoz. Ő azután beszt
rába (illendő elford
lett) a Pipolfent,
görcs, irány haza. M
végigcsinálom a
sárt": nem fogado
mégis... de nem..
szott sikerült szíve
a szívességet? Ko
örömöm... Reggel,
duláskor a Trabi
ott találok egy sz
jött az én trükköm.

Délután irány a
Bolt, hátul a műtr
a könyvállvány. B

PONGRÁCZ ZOLTÁN

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

P

DAILY NEWS

1981 SEP 8

1021

ICON OF SÁRVÁR, by Zoltán Pongrácz, is one of the paintings on show at the Museum of Hungarian Labour Movement in historic Buda Castle. All art objects on show are the works of disabled people. Indeed, the exhibition was staged to mark The International Year of the Disabled. The creation of art objects helps disabled persons living at home or at special institutes, to adapt to difficult conditions and to feel useful members of society

PHOTO MTI — ÉVA HORVATH

7

The Ministry of Religious Endowments said that as a first step it had taken control of 65 mosques that were formerly run by Islamic Fundamentalist societies.

The objective was to make sure that mosques "were not exploited for anything other than proper religious purposes".

Earlier a ministry spokesman told reporters that only approved preachers would be allowed to deliver Friday prayers.

There would be "more coordination on all matters dealing with sermons, with no politics at all", he added.

President Anwar Sadat, vowing to show no mercy to his political opposition has detained 1,536 people since Wednesday in the biggest crackdown of his 11-year rule.

Egypt's coptic patriarch stripped of his powers in the wide-ranging crackdown, was Monday exiled to a desert monastery at Wadi Natroun, halfway between Cairo and Alexandria.

The newspaper of the ruling National Democratic Party reported that the patriarch, Pope Shenouda, had been effectively banished.

minister said. "We should no allow a heightening of tension here, and should strive for th development of fruitful co-oper tion". He expressed the hope th Pakistan and Iran would respor to the proposals of the gover ment of the Democratic Repu

'West 81'

Soviet manoeuvre under way

Moscow, Sept. 7 (TASS) - Monday's operations, during th Soviet army manoeuvres code named West 81, included theatr preparations by land and nav units and staffs. Those of "th North", according to appropriat strategic considerations, com pleted the regrouping of units while commanders and staffs or ganized the operations in the field. Those of "the South" continued regrouping their strength, fortification work in the staging areas, and organizing troop movements and their coordination.

All services of the armed forces continued to improve their operational skills amid "battle" conditions.

Khomeiny said in the ... monitored by Reuters.

He described charges that Israel was delivering arms to Iran as a despicable slander designed to drive a wedge between the Iranians and Arabs.

Meanwhile fifty leftist oppo-

1414

1414. A

Sz. Antwerpenben 1577-ben. † U

Tengeri tájkép.

Balról ül a halász és
a földön különféle halak van
ledik. Ez utóbbi fején lap
hajók közlekednek, a parto
csónak látható vitorlákkal
hajósokkal. Kissé idább, részin
és férfiak beszélgetnek. Az
jök, kiknek egyike halászesz
három hal fekszik s a vízbe
térben balról város épületei
Alól balra a mester olvashat

Fa, méretei 53 : 86·5 cm.
1896 junius 30-án J. Goudsticker
moltatott 1897 márczius 16-án
jóváhagyta az 1897 julius 7-iki

111

Vét. 1896

Pongrácz Sarolta br

rend
2

Bende 1916
150 · P

Pongrácz Szigfrid

Debrecenben meglepően későn állították fel a Kossuth-emlékművet. Bár már 1894-ben megalakult a Kossuth-szoborbizottság, csak 1908-ra gyűlt össze annyi pénz, hogy a pályázatot meghirdethessék. Harminc művész közül kilencen kaptak díjat, jutalmat, de csak újabb, szűkebb körű benevezés után tudták kiválasztani *Margó Ede–Pongrácz Szigfrid* művét. A hatalmas emlékművet 1914. május 3-án, országos ünnepség keretében avatták fel. Margó és Pongrácz már 1909-ben közösen készítette aradi szoborcsoportját. A debreceni hasonló ahhoz, csak mellékalakjai különböznek: a Kossuthtól jobbra lévő három alak a magyar szabadságharc három debreceni hősét, ill. vértanúját ábrázolja: a serényen író alak Szacsvay Imre képviselőházi jegyző, a kardjához kapó férfi Perényi Zsigmond főrendiházi elnök, a zsoltárkönyvet tartó alak Könyves Tóth Kálmán. Az alkotók szinte érzékeltetik bekövetkezett sorsukat (mártírhalálukat, börtönbüntetéseiket). Az egész kompozíciót nemes pátosz hatja át. A művészek friss szemlélettel, nagyvonalúan mintázták a szoborcsoportot: a karakter kifejezésére koncentráltak, nem merültek el a részletekben. A mű két mellékcsoportja nem szimmetrikusan helyezkedik el, tömeghatásuk azonban azonos. A bronz lényeges vonása, a kontúrrajz igen gazdag és finom.

Sz. Kürti Katalin: Kossuth szob

Báró Pongrátz Sarolta

255 Biedermeier olajf. 350.—

Nemzeti Szalon
1917. máj.
tav. tárl.

SCHIFFER ÁRMIN

KÉPKERETGYÁRÁBAN KAPHATÓK

Budapest, Király-utca 79

Telefon : 144-485

amit a magaéval az évekkel képhez hozzáad, mindig sokkal, de sokkalta több ennél. Képei ma is látományszerűek: az úgynevezett valóságnak egy-egy élesen körülhatárolt és rendszerint merész kivágású részletét ragadják ki. Ezt alakítja át a térbeliséget erősen hangsúlyozó, nyugodt és higgadtan összegező beállítássá, de egykori expresszionizmusának minden széttördelő és a töredékekből újra konstruáló módja nélkül.

Akár tájképeit, akár nemkevésbbé szép csendéleteit próbáljuk megközelíteni, emelkedett, elkülönülő, látományszerű tartózkodásába ütközünk. Nem elfutó benyomások hétköznapi csemegéit kínálja, hanem erősen átalakító és átfestő lelkének hűvösfényű képzeletét. Egy kissé mindig ünnepélyes, büszke és tartózkodó. Mintha nem tüzet, hanem jeget szikráztatna előttünk, amidőn világának örül. Ennek a világnak sejtelmes távlatai és meglepő mélységei vannak, annak jeléül, hogy az egykor lázasan kergetett végtelenség megérzéséhez közelebb jutott. Ma már valóban meghallja a természet sejtelmes hangjait. A természeti világ álmatag nagyságába belehiggadó Bernáth Aurél színei mélyről zengők, de még túlnyomóan sötétes jelentkezésükben is áttetszően világítók. A barnák és a kékek uralkodnak közöttük, különösen a kéknek egy hidegfényűen áttetsző változata, amely néha tónussá hatalmasodva emeli ki az ábrázolás látományszerűségét: — mintegy különállóvá fukcióesével, melyet egészében sugároz. Ez a kép olyan művész alkotása, aki szereti a természetet még emberrongálta formájában is, de mégsem megalázkodó szolgája, mert a magáéval bőven megtoldva adja tovább azt, amit tőle ajándékba kapott.

Ebben a szép festményben határozottan megnyilvánul az az elemi erő, melyet társaságunk nagynevű mestere, Szinyei Merse Pál a jó festménytől elsősorban megkövetelt. De megvan rajta az a naivul friss látás és az az elfogulatlanság is, amely a táj lelkéhez közel segít, és az a természetimádat, melyet ugyancsak ő, a jó tájképfestő elengedhetetlen tulajdonságának tartott.

Minden ízében festői ábrázolás ez a kép, amely némely vonatkozásban már túljutott a tájképfestés ama természetlátásán, amely az impresszionizmust jellemezte. Keményebben, élesebben, szétválasztóbban ábrázol. Nem suhantak el nyomtalanul fölötte azok a törekvések, amelyek a térbeliséget erősebben törekednek hangsúlyozni. Atmoszférája nem old fel annyira mindent, mint azt a plein airnél megszoktuk, sőt inkább kontúrokat rajzol belé és töretlen lokális színeket harsogtat fel. Egy magányos, elvonultan zárkózott lélek napsugaras, de mégis könnyen borulásra hajló állapotából született ez a minden ízében erőteljes kép.

Végül pedig a *Zichy Mihály grafikai díj* juryje most is, mint ezelőtt, különleges szempontjául

PONGRÁCZ SZIGFRID. Szorgalmas és kiváló készültségű szobrászunk volt *Pongrácz* Szigfrid, akit február 6-án ragadott el a halál Budapesten. Munkássága sokágú volt: résztvett emlékművek tervezésében és mintázásában, építészeti díszül szolgáló dekoratív művek egész sorát mintázta, síremlékek és képmások kerültek ki műhelyéből, főképp pedig sok kisplasztikai mű, amelyekkel szorgalmasan vett részt a Műcsarnok kiállításain. Ezeknek stílusa beleileszkedett a korabeli általános szobrászati stílusba, amely realisztikus alapon alakult ki a barokkon szerzett tanulságok segítségével. E stílus keretében jelentékeny volt mintázási készsége.

Pongrácz D. Szigfrid Brünnben született 1872 június 15-én. Művészeti tanulmányait Bécsben végezte Hellmernél és Zumbuschnál, akiknek osztályában akadémiai díjakat kapott. 1894-ben Budapesten telepedett le, megszerezte a magyar honosságot s 1896-ban lépett először a nyilvánosság elé a millenáris műtárlaton „A vízözön" című gipsz-domborművel. Csakhamar szerepelni kezdett emlékmű-pályázatainkon s ilyenek sorában különböző díjakat nyert az Erzsébet királyné-, Kossuth-, Szabadságharc-szobor; Munkácsy-emlék pályázatok alkalmával. Nyilvános helyre került művei közül felemlítjük Vak Béla szobrát, amely a Schickedanz-Zala-féle budapesti millenáris emlékműnek egyik bronz-alakja, az aradi és a debreceni Kossuth-szobrot, a két utóbbit Margó Edével közösen mintázta. Dekoratív munkákat készített a királyi vár, az Osztrák-Magyar Bank budapesti palotája s a budapesti Corvin-áruház számára. Képmásai közül feltűnést keltett Márkus József főpolgármester anyjának portraitja. Az állam megvásárolta „Scherzo" és „Éva" című bronzműveit. Más munkái a székesfőváros tulajdonába kerültek. Egyik szép művét, az „Elégia" címűt a Magyar Művészet reprodukálta II. évfolyamában. Temetése február 8-án volt, pályatársai nagy részvétével, a kerepesiúti-temetőben, ahol a székesfőváros díszsírhelyt adományozott neki végső pihenőül, derekas munkásságának elismeréseül.

MAGYAR MŰVÉSZET
1929. 50. f

Pongrác

P. 5. *Szigfrid*, szobrász, * Brünn 1872 jún. 15, † Budapest 1929 febr. 6. Bécsben tanult s először Vízözön c. csoportjával keltett figyelmet a Műcsarnokban. Margóval társulva mintázta az aradi és debreceni Kossuth-szobrot s díszítő-szobrokat mintázott a budai várpalota számára is. Kisebb bronzszobrai: Éva, Scherzo. Számos hadi emléket készített s a bpesti Corvin-áruház szobrászmunkáit is P. tervezte. Elégia c. szürkemárvány-, Tréfa c. bronz- és Ádám és Éva c. bronzszobra a Szépm. Múz.-ban, Tavasz c. bronzza a főváros tulajdonában. 1929. a Nemzeti Szalón hagyatéki kiállítást rendezett műveiből.

E-f II. 3180

4234. France

Sz. Pieve di Cadoreban 1

A szent család

Az előterben látható, a
ül a Madonna, ki egy kissé b
és az ölébe vett gyermek Jéz
tekint, míg balról az őszbe c
ki mindkét kezével botját fogj
fordítottan fekvő szőke gyerm
kivágott bű ujjú ruhát és palá
takarja, melynek egyik sark
fogja. Szent József köntöse sötét
sárga. A háttér hegyes vidék.

Fa, méretei 49 : 39·5 cm.
3000 K. — Néhai gróf Pálffy Ján
14-én (1429–908). — Az átvéte
vonatkozó adatokat lásd a 420
1913 márczius 16-án (453–913

Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1913 : 110. *Francesco Vec*

Jegyzet. Az e festményre vo

a) a törzsleltárban (1920
sandro il Veneziano: Die heilig
gemalt, im geschnitzten alten v
grünen Schnur. Innen 45 hoch
gesprungen (Grosses Vorzimmer,

b) a leltári kivonatban (2
sandro il Veneziano: Maria mit
1871. 46 hoch, 38 breit (Gros

c) a hagyományi jegyzékbe
Lanzani: A szent család;

d) az átvételi okmányban
Lanzani: A szent család. Fa, 4

Hagy. 1912.
Palffy

mind komoly tehetséget hirdeti. *Bokor Vilmos*, aki Iványi Grünwald Béla tanitása mellett kezdte meg a pikturát (s ma is annak hatása alatt áll), ezuttal először mutatkozik be. Szinezése még édeskés és munkás alakjait is szinpadiasan állitja be sötéten az előtérbe, hátul megvilágitott táj vagy városrészlettel, de erről hamarosan leszokhat, mert finom érzése meglátszik egyik-másik firenzei városképén és óbudai tájképén. *Molnár Tibor* kollekciójában hiányzik leginkább az egységes hatás, ezt igazolja önvallomása is, mely szerint utazásai alatt Lionardo da Vinci, Michel Angelo és Rembrandt tett reá legmélyebb hatást, viszont itthon Feiks Jenő tanitványa lett. Tájképein tényleg látszik is a Rembrandt-tájak meleg szinhatása, de figurálisaiból hiányzik mind a három nagy mester, bár egyes fejtanulmányain őszinte elmélyedés látszik. Az eklektikuság, a különféle mesterekhez való alkalmazkodás a művészetben csak átmenetnek jó, lépcsőzetnek ahhoz, hogy az egyéniség minél gazdagabban kiforrjon. Ezt Molnár Tiborral együtt sok más fiatal megszivlelheti. *(k. k. l.)*

Pengő

Pengő

Le a bevételt

Kifizetendő öss

osztály:

A fizetés cheq

193

A főpénztár:

nyomda, Budapest

Pongrácz D. Szigfr
szobrász

— **Pongrácz Szigfrid emléke.** A Nemzeti Szalon legujabb csoportkiállitásában Pongrácz D. Szigfrid a nemrég elhunyt jeles szobrászművész emlékének hódol, amikor visszamaradt kisebb műveit bemutatja. Pongrácz hű tolmácsa volt a kecsés, finom női mozdulatoknak, melyek aktkompozicióit annyira jellemzik. Ilyen a „Vágyódás", az „Ébredés", a „Tavasz", a „Tréfa" c. szobra, azután „Ádám éc Éva" c. bájos amorettjei. Klasszikusabb kompoziciója a „Szentgyörgy lovas" és pompás Chopin-feje. Mint portraitszobrászt kitünően képviseli Tisza István gróf mellszobra és Erzsébet királyné finom feje. Emlékét természetesen leghivebben őrzik finom siremlékszobrai és monumentálisabb törekvésű Kossuth-szobrai, továbbá azok a dekorativ szoboralakok, melyekkel egyes középületeket diszitett. — A Szalon falát ezuttal öt művészszereplő foglalta le. A nagy teremben látjuk Nagy István pasztellképeit, melyek erős grafikus tehetségét hirdetik. témaköre tulajdonképpen alig van, művei tulnyomórészben fekete-fehér változatok, ahol fekete falombok között fehér falusi házfalak villannak elő. Néhány téli tájhangulatában kék és zöld szinek is vannak. De amit e csekély hangszereléssel elénk tár, izmos erővel teszi. Értékes szereplő itt még Bánd Viktória, aki sokat tanult Angelo Jank-tól. Finom szürkéi és bravuros vakolókés technikája nagy előnyére válnak, bár a vakolókéssel nemcsak brutális, de finom határokat is lehet elérni. Néhány szép portrait-ja, néhány rohistleres tengerparti képe és bucsujárókat benépesitett kompoziciója különösen kiválik. Benyovits Vajda Klára is jobb szereplő; főleg a figurális vásznaival. „Ébresztés" c. képén a szép női akt kelt figyelmet; de az „Anyaság", a „Fiam beteg"

Pesti Hirlap
1929 IV. 7

5+

lap-szám	Számlázás
	Összes

BI/ .....ügyo

.....

A főpénztárkönyvbe bejegyezte:

193 .....

Könyveltetett a folyószámla-könyvben:

193 .....

Könyveltetett .....a könyvben:

193 .....

Pongrácz D. Szigfrid szobrán

Csoportkiállítás a Nemzeti Szalonban

Öt festő s néhai *Pongrácz* D. Szigfrid szobrász müveiből állított össze a Nemzeti Szalon igen tetszetős kiállitást, amelyet *Nagy* István erőtől duzzadó müvészete fémjelez. Egy termet töltenek meg *Nagy* István fekete-fehér szinekben megalkotott festményei. A 149. sz. képe szinte ragyog a szinfantáziában. *Nagy* István figuráiban a komor drámaiság jelentkezik, amit azzal ér el hogy itt is fukarkodik a derüt jelentő szinekkel. *Nagy* István kereső, kutató müvészetében most lelt végre önmagára, s hiszük, hogy ebben a kiforrásban kapjuk meg tőle a legnagyobb eredményeket.

Bánd Viktória szinte fékezhetlen temperamentummal alkotja képeit. Talán ugy jellemezhetnők müvészetét, hogy impresszióit temperamentumos gyorsasággal veti vászonra. Hogy ezek a vázlatok képszerüséget nyernek, ez *Bánd* Viktória müvészete. *Portréi* frissek, karakterteljesek, 36. sz. portréja nagy érték.

B. Vajda Klári könnyedkezü, sok mondanivalóju, igen tehetséges müvésznő s ha az a zamat, amely képeit jellemzi, még egyénibbé válik, nem kétséges, hogy mindig fel kell figyelni müveire. A mandulafa (65. számu) festménye reprezentativ alkotás. Portréi talán a legértékesebbek, mert ezekben derüs életfilozófia s kellemes nyugalom él s ezt formakészen állitja elénk.

Bokor Vilmos a nagy szinfelületekkel ad duzzadó formát figuráinak. Erős dekorativ hatásu pikturájában jó a mozgás, bár itt a térbenállás éreztetése is kivánatos volna.

Molnár Tibor antik formáival vált ki s ezzel nehézkessé teszi pikturáját. Van benne valami abból a komor, élettől elvonatkoztatott müvészetből, amelyet a dagályos barokk irtott ki az emberek izléséből. Még a tájképein is ez a nyomott kedély érezhető, de nem vitás, hogy hivatott ezen a pályán.

Pongrácz D. Szigfrid szobrász hagyatéka csak disziti és emeli a kiállitást. Itt látjuk az [illegible] nemes

Esti Kurir 1929 IV. 7

57

Boltraffio (Beltraffio).

ugyanott 1516 junius 15-én.

ıak tövében, egész alakban és
ével a bal térdére vett és bal
Jézust tartja. Jobbján a dona-
Megváltó megáld és a kinek
szent János jobb kezét nyug-

és fölfelé tekintő szent Se-
n meg bal czombjában nyíl-
kendővel. Öltözete Máriának:
iha, zöld bélésű kék palást;
resztbe tette: piros köntös
első ruhával; a nádkeresztet
aknál hasított öltöny. Oldalt

7·5 cm. — Lelt. sz. 4224. —
gróf Pálffy János hagyománya
8). — Az átvételre és az átvétel
kat lásd a 4203 lelt. szám-
ius 16-án (453–913).
ıdatok a Szépművészeti Múzeum-
o: A lodi-i Madonna.

ınatkozó egyéb adatok és pedig:
908. pag. 33. Nº 23). *Boltraffio:*
chgeschnitzten Holzrahmen. Das
nd unten (In der Stiegenhalle);
(2080–908. pag. 3. Nº 1).
75. 190 hoch, 146 breit (Im

ben (1893–912. Nº 23). *Giov.*
gyermek Jézussal és szentekkel;
ı (2165–912. Nº I: 23). *Giov.*
gyermek Jézussal és szentekkel.

III
86i (4224).
572 (15).
23 (1002)

POPPER *Szigfrid*, l. *Pongrácz Sz.*

Pongrácz Szigfrid

1376. LEÁNY ALMÁVAL bronzszobrocska, kerek fehér márványtalapzaton. Jelezve: PONGRÁCZ SZ. Magyar, modern. — Mädchen mit Apfel, Bronze. Sign. Pongrácz. Ungarisch, modern.

Ernst Múzeum aukció XXVIII

1794. SLADEN, DOUGLAS, Who's wh
8r. Vkts.

1795. SPIZELIUS, THEOPHILUS. Tem
sok (Mit vielen Porträtstichen bez.
1673. Pergamentkötés (Pergament

TASSO, TORQUATO, Il Goffred
bőrkts. Igen szép nyomásu kiadá
asztva *Burne Jones* exlibrise.

179 RNIER, JOHANN BAPTI
'681. Hozzákötve (Angebu
lische Reise-Beschreibu
rés n (Bilder und Landka

1798. TOM Vienos of the Rhin
London, mbleson del T.

1799. VATICINA OPHETIAE
apud Hierony. um. 1589.

1800. VOINOVICH GE. örténet
árusi forgalomba. Ausg

1801. WAGNER RICHARD
Wien, 1906. 16r. Ered. bö. o
plaren. Ez a 35-ik. — No. 35.

1802. WALDSCHMIDT, WOLFRAM

igentliche... Beschreibung aller fürnehmen Kriegshändel
kel (Mit Porträtstichen).

. Leipzig, Insel-Verlag, 1906. 8r. Kék bőrkts. F. de Bayros
ngen von Bayros.)

ium imperatorum vitae. Glasgoviae, 1749, 32r. Egyk. bőr-
d. Schöne Taschenausgabe).

ne (hamis hely és név!), 1797. 16r. Szövetkötés. (Igen merész
ticum. Szép példány.) Schönes Exemplar. Seltenes Eroticum.

n latinae linguae commentariis, Basileae. Valentinus Curio
Fafedő pergament háttal (Holzdeckel mit Pergament-

y kötetben. Pest, Emich Gusztáv, 1847. 8r. Acélom, arc-

LTEMÉNYEI. Pest, Emich Gusztáv, 1848. 16r. 2 kötet.
tszetü arcképpel. Igen szép példánya a ritka II. kiadásnak.

VEI. Végleges teljes kiadás Havas Adolftól. Budapest,
ed. diszkötések.

apácsa. Budán, a m. k. egyetem betüivel, 1844. 8r. Fbkts.
al.

ngyei. Pest, Landerer és Heckenast, 1845. 8r. Fbőrkts.

Pongrácz D. Szigfrid 39, 55 szobrán
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

Állandóság és változatosság

Gyorsmérleg a berlini filmfesztiválról

Sandrine Bonnaire a francia versenyfilmben, az Intim idegenekben

Az idén 54. alkalommal rendezték meg a berlini filmfesztivált (az immár belakott Potsdamer Platz-i monstre kulisszák között), s a szokványos koreográfia bizonyos elemei megint ismétlődtek. Nyitófilmnek újra szuperprodukciót választottak. Az egyenlők között az elsőknek – szintén a régi trend alapján – Amerika és Nyugat-Európa reprezentánsait tekintették. A mi régiónkból az úgynevezett „főtáblára", vagyis a legfényesebb kirakatba mindössze Horvátország került, s ez még akkor is feltűnő diszkrimináció, ha elismerjük, hogy kiváló művek mostanában nem nagyon teremnek a keleti égbolt alatt (sem). Csöppet sem enyhíti az aránytalanságot az a körülmény, hogy a csaknem négyszáz filmet – melyet a különféle ciklusokban és programokban vetítettek – kis számban az orosz, lengyel, román, macedón stb. termésből is válogatták. Ezeket a fórumokat sem szabad lebecsülni, de hát az igazi rangot, mint közismert, a hivatalos verseny jelenti.

A show-műsort természetesen a világsztárok hivatottak ékesíteni, a gépezetbe azonban most homokszemek kerültek. Mindjárt az első napon távol maradt az ünnepléstől Nicole Kidman és Jude Law, s később is a szokottnál kevesebb mozicsillag tette-vette magát a fesztiváli forgatagban. Filmtörténeti csemegét 2004-ben nem szervíroztak a házigazdák, az Új Hollywood (1967–1976) ciklusának darabjai az élő emlékezet részei, ismerjük szinte valamennyit. Magyar vonatkozású protokollesemény: a fiatal tehetségeket bemutató Shooting Start-szekcióban a személyesen megjelent és rendkívül jó benyomást keltett Ónodi Eszterre is figyelt a nemzetközi filmvilág. Ami a bemutatók profilját illeti, beigazolódott Dieter Kosslick fesztiváligazgató előrejelzése: megszaporodtak a politikai tartalmú alkotások, s néhány tematikai-műfaji kísérlettel is találkozhattunk. Igaz, örömünk korántsem felhőtlen, mert a szelekció felelősei nem mindig állították magasra a képzeletbeli lécet. Anthony Minghellától Az angol beteg után nem vártunk mást, mint amit kommersz mesterként adott: lángoló érzelmeket, kicentizett hatásvadászatot, tömény naturalizmust (az amerikai polgárháborút megelevenítő, kétségkívül mozgalmas cselekményű Cold Mountain képeskönyvében). A jó szándék nem feledteti a rikító sablonokat és az eredetiség hiányát. Mindezt egyébként John Boorman angol–ír tablója, a Country of My Skull is bizonyítja. Önkényről, brutalitásról, számonkérésről, népítéletről szól a dél-afrikai krónika (persze szerelmi szállal átszőve, ahogy szokás), azaz fehérek és feketék háborújáról-békéjéről, mégis azt kell mondanunk, hogy a színvilág se nem fehér, se nem fekete, hanem jellegtelenül szürke. Dermesztően rossz mű. E sorok írója ellenérzéssel szemlélte a nagy nemzetközi sikerekkel büszkélkedő Patty Jenkins-thrillert (A szörnyeteg), melynek hőse egy önmagából kivetkőzött leszbikus tömeggyilkos nőszemély (Charlize Theron Oscar-várományos főszereplésével). A sztorit a valóságból merítették a szerzők, csakhogy megjelenítési eszközeik túlságosan vulgárisak, a jellemmotiváció pedig elnagyolt. A nézők viszont lelkesen tapsoltak. Bennem lenne a hiba?

Déli szomszédaink háborújának egyik epizódját örökíti meg Vinko Bresan tisztességes szándékú, bár egyenetlen színvonalú horvát opusa, A tanúk. Az atmoszféra hiteles, de a karakterek lehetnének kidolgozottabbak. Hans-Petter Moland Gyönyörű ország című epikus hömpölygésű melodrámája (norvég–vietnami koprodukció!) egy apját kereső vietnami fiatalember odisszeáját ábrázolja ígéretes indulással, kissé ellaposodó folytatással és rózsaszínű befejezéssel.

A francia Patrice Leconte Intim idegenekjéből hiányoznak a súlyos közéleti utalások és kritikai hangsúlyok, az emberi kapcsolatok hullámverései mégis meggyőzőbbnek tűnnek a nagy robbanások kancsal filmtükreinél. Egy válságba került asszony és botcsinálta „lelkiatyja" kerülnek mind közelebb egymáshoz a helyenként ironikus, ám mindvégig szexmentes kamarajátékban (az ilyesmi is ritka manapság). Feszültségteli pillanatokat éltünk át a főszereplőkkel a Kezedben vagyok című dokumentáris hitelességű dogmafilm döbbenetes jeleneteit nézve. (Egyik) témája az áhított anyaság, az orvosi „eredményhirdetés" és a gyerekvárás izgalma, a csüggesztő fejlemények, a szülők kétségbeesése és apátiája. A végső mérleget csak a „második félidő" premierjeit követően lehet megvonni, annyit azonban elöljáróban megállapíthatunk: Berlin tovább keresi önmagát. Bízunk benne, hogy ebben a folyamatban a magyar filmnek is lesz része. Örvendetes, hogy a mieink, Fliegauf Benedek és Mészáros Péter munkái – tekintsük előlegnek? – sok értő nézőre és kedvező kritikai fogadtatásra találtak.

VERESS JÓZSEF

TELEVÍZIÓ

KRAUSZ BARNABÁS

Burokban

Kandász Andrea a TV 2-n látszólag biztosra ment. Kolléganője nagy sikerű kórházas sorozata után látszólag semmi vesztenivalója nem lehetett egy szülő nős sorozattal. Nyilván így gondolták ezt a TV2 menedzserei is, amikor befogadták a produkciót. Vallomások, domborodó hasak, sorsok, szülőszoba, szenvedés, felsíró újszülött – előre látható televíziós győzelem. Hüppögő nézők és szagot fogó reklámozók. Így fest a dolog a realitások oldaláról. Az idillibb verzióban már az is szerepel, hogy a sorozat elkészül, fizetnek a reklámozók, sírnak a nézők, de közben maga a munka mindezen körülményektől függetlenül is megáll a maga lábán, komoly, átgondolt, szenvedélyes dokumentumfilm lesz belőle, bizonyítva, hogy talán ez az út is járható: a kereskedelmi tévék pénzvaksága közepette is készülhetnek vállalható munkák.

Kandász Andreának nem sikerült a bizonyítás. Szakmai szempontokból értékelhetetlen munkát végzett. Mint kereskedelmi tévés kisasszony azonban jól teljesített. Így dolgozik mindenki, aki az agyatlan magazinműsorokon és egyperces bejelentkezéseken edződött. Hatásvadászat, direktség és felszínesség dolgában verhetetlen munkatársak születnek ezekben az ünnepelt műhelyekben.

Kandász Andrea Szülőszoba című sorozata fényes bizonyítéka mindennek. Főnökei beleegyezésével olyan munkát prezentál, amely azon kívül, hogy kicsúfolja a dokumentumfilmes műfajt, ráadásul olyan ízlést közvetít, amik már azt hittük, túl vagyunk. A tisztaszobák művirágos, csipketerítős, riadt és természetellenes világát reprodukálják ezek a filmek. Nem a szereplők és nem a helyszínek nincsenek a helyükön, hanem a szerkesztők léteznek a múltban. Ott, ahol az emlékkönyvi bejegyzések életre szóló aforizmák és egy mézes dalocska a szív dolgairól maga a költői lélekbe hatolás.

Kandász Andrea sorozata nagyon kellemetlen helyzetbe hozza a nézőt, aki együtt érez a filmek szereplőivel, de nem tud közel kerülni hozzájuk, mert szerencsétleneket elválasztja tőle az áthatolhatatlan ízléstelenség. A legutóbbi filmben egy tizenéves gyerekét betegségben elvesztő nő új terhességének utolsó pillanatait látjuk. A nagyszabású sorstragédiából Kandász Andreának sikerült egy szirupos és végtelenül közhelyes filmet készítenie. Mondom az összetevőket: bársonyosra és merengősre puhított, végtelenül együttérző narrátori hang, gyengén megírt mondatok, a „szív alatt hordozott új életről", mely az „esélyt jelenti", a „pocakban virgonckodó kisfiúról" és az „újjászülető" kismamáról. Ehhez jön még a minden képzeletet felülmúlóan giccses zene, amely azonban mégsem lehet annyira szirupos, hogy el tudja kenni a film készítőinek közömbösségét. Szomorúan kell bejelentenem, hogy a szereplők maximális együttműködése és gyanútlan önfeláldozása ellenére ebben a filmben nem történt semmi. Kandász Andrea összemaszatolta az egyébként komor és szépséges történetet azzal, hogy nem volt hajlandó komolyan venni szereplőit. Ők mind statisztáltak egy nagyszabású és szívbe markoló televíziós vállalkozáshoz, amely, lássanak csodát, a lélek belső tájaira visz bennünket. Kandásznak egyetlen erős kérdése sem volt, egyetlen olyan sem, amely saját érintettségét bizonyította volna, vagy olyan, amely felszínre hozhatott volna valamit, amit nem látunk a képeken. Egy nőt láttunk vajúdás közben, majd megkönnyebbülten, és a riporter bizony megkérdezte, hogy fáj-e, és hogy most jobb-e.

Ilyen filmmel ünnepli a valóságot, saját jóravalóságát és érzékenységét a TV 2. Közben nyúlik nyálasan a zene, és úsznak a lassított képek. Magyarország-provincián zsebkendőket hajtogatnak szét.

PREMIER

ÍZELÍTŐ A FEBRUÁRI SZÁMBÓL

Gulyás Buda képriportja a Sorstalanság forgatásáról – Darvas Iván arcai és arcátlanságai – Pofon. Egyszerű?: Megyesi Gusztáv, Szakonyi Károly, Albert Györgyi, Székhelyi József, Gyurkovics Tibor, Sándor Erzsi, Tandori Dezső, Schäffer Erzsi, Jolsvai András írásai – Pofonmonológok: Csákányi Eszter, Gáti Oszkár, Kern, Für, Bodrogi, Pogány, Koltai, Cserhalmi, Udvaros, Hámori, Sztankay István, Oroszlán Szonja, Parti Nóra – Interjú: Anita Ekberg, Claudia Cardinale, Garas Dezső, Kolovratnik Krisztián, Vallai Péter, Müller Árpád – Csáki Judit Ónodi Eszterről, Koltai Tamás Gálffi Lászlóról – Premierről premierre – Gordon Eszter kamerájával – Mészáros Tamás mozija – Papp Laci, a filmszínész – Kornis Mihály kétszer: a Gundelről és a rossz színészről – Szellemidézés: Ruttkai-gyűrű Venczel Verának, emléktábla Mensáros Lászlónak – Kővári Orsolya rovatában: Csákányi László – 85!: Komlós Juci, Bessenyei Ferenc.

ZENE

FÁY MIKLÓS

Nehéz ünnep

Különböző okokból gyűlhetett össze a közönség az Erkel Színházban. Például jótékony szándékkal, mert a bevétel az 1. Számú Gyermekklinikát segítette. Vagy újra hallani Giuseppe Giacominit, aki azért mégis a kor egyik legnagyobb tenorja, óriási, sötét hang, balszerencséből dolgozott viszonylagos árnyékban, mert pusztán a hangját tekintve bizonyosan alkalmasabb Otello volt, mint Domingo. De hát vannak egyéb tényezők az operában, mint a hang, csak a legálisakat említve: megjelenés, színészi képesség, muzikalitás. Ezekben pedig Giacomini soha nem volt jelentékeny. Vörösesszőke, kopasz ember, erős szemüveggel, nyájas mosollyal. Nehéz róla elképzelni, hogy éppen őrjöngve dúl, és a feleségét fojtogatja, mindannyiunk épülésére. Elképzelhető még az is, hogy valaki a szórólapnak dőlt be, a beígért világsztárokat várta, de hát azt várhatta, Giacomini egyedül volt.

A legtöbben azért Sümegi Eszternek akartunk örülni, hiszen megjelent egy CD-je, és egyáltalán, több mint tíz év telt el azóta, hogy megnyerte Philadelphiában a Pavarotti-versenyt, vége a pálya első szakaszának, nem fiatal tehetség többé, hanem kész énekesnő. Ami azt illeti, Sümegi Eszterben tellett a legzavartalanabb öröme az estén a közönségnek. Szép hangon, tisztán, több stílusban is biztosan énekelt. Az én ízlésemnek egy kissé unalmasan, van valami furcsa régiesség, zártság az éneklésében vagy inkább a színpadi-pódiumi jelenségben, de hát attól ő még vitán felül jó szoprán, jelenleg a színház oszlopa, aki bizonyos szint alá soha nem megy. Minden okunk megvan az ünneplésre.

Hosszú beszédek után hamar kiderül, hogy a műsor első fele elég szerencsétlen szerkesztésű.

Csak persze ünnepelni nem tudunk. Hosszú vagy hosszúnak tűnő beszédek után hamar kiderül, hogy a műsor első fele elég szerencsétlen szerkesztésű. Chopin zenekaron, ez a nyitószám, tehát máris ábrándozunk, pedig még nagyon nincs rá okunk. Viszont nem kezdődik el a koncert. És nem is folytatódik, mert a Tosca kettőse következik, de Giacomini szokása szerint igen passzív a színpadon, jön, grimaszol, légutat tisztít, aztán kiengedi a hangját. Nem pont azt a hangot, amire emlékezni lehet, de azért nem rossz ez sem. Meg persze a kor. Aztán az a gyanús köhintés a kettős alatt.

Biztosan csak az este végére derül ki, hogy Giuseppe Giacomini mennyire beteg. A ráadásként adott Aida-jelenet alatt csúnyán gikszerezik, de nem is ez az érdekes, hanem amilyen fegyelmezetten végigmegy így is a szólamán, és amilyen diadalmas záróhanggal búcsúzik el a pesti közönségtől. Ez az igazi világsztárság, hogy végig tud énekelni egy estét betegen, úgy, hogy azért mégis élmény, bár a Grál-elbeszélést olaszul adja elő, és néha elcsuklik a hangja.

Van egy harmadik énekes, Lukács László, akiről nem tudom, hogyan került ebbe a társaságba, de szerintem ő sem. Bariton, de kifejezetten rosszul énekel, fent elcsuklik, alul lefullad. Hangja van, meg olyan jószívű fiúnak látszik, örül a többiek sikerének, de azért ez így elég kevés. Még nagyobb csapás a karmester, Dénes István, aki muzsikusnak erőtlen, gyengekezű, szürke, humorforrásnak pedig siralmas, összetéveszti a tréfát az idétlenséggel, az utóbbiból viszont széles választékot kínál a közönségnek, amitől mindenki sokkolva van. Fárasztó ember. Az estét túléljük, Sümegi Eszter ennél azért többet érdemelne, de lesz még egyszer ünnep a világon.

Megjelent

KRITIKA

XXXIII. évfolyam, 2. szám

2004. FEBRUÁR

ára: 395 Ft

Társadalomelméleti és kulturális lap

A TARTALOMBÓL

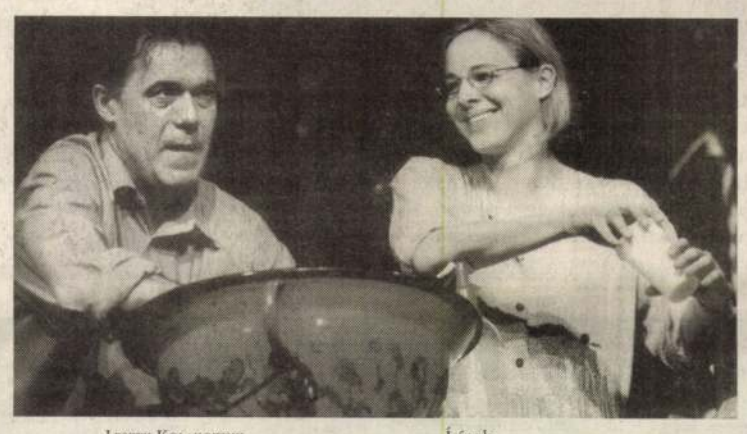

LESZEK KOLAKOWSKI
Emberi jogok? Mivégre?

Írások SPIRÓ GYÖRGY Koccanás című drámájáról

Beszélgetés FÖLDÉNYI F. LÁSZLÓVAL

Interjú KOVÁCS PATRÍCIÁVAL

Tartalomjegyzék, 2003

KATAMARÁN 2.

Látom a vén újságos órjásfogú bálnafejét

Törzskávéházamból zenés kávéházba – séta a budai körúton

Budai sétánk utolsó szakaszához érkeztünk. Igaz, a Tabánból a Lágymányos felé vezető útvonal csak némi jóindulattal tekinthető a körút részének, de mivel nem akarunk megfeledkezni a régi Dél-Buda legfontosabb civil erődítményeiről, kénytelenek vagyunk megtenni még ezt a macskaugrásnyi utat az utolsó jelentős bástyáig, a Hadik kávéházig.

A Döbrentei utca közel száztíz éve lerombolt déli szakaszának kis lebujkávéházairól szinte semmit nem tudunk. Volt pedig belőlük jó néhány, éltek és virágoztak a Rudas fürdő és a bordélyok tőszomszédságában. Többnyire női tulajdonosaik nevét a címtárakon kívül néhány ipartestületi jegyzőkönyv vagy felterjesztés őrizte meg, amelyekben a kávésipar becsületéért aggódó elöljárók a sürgős erkölcsrendészeti ellenőrzést, sőt az üzletek bezárását szorgalmazzák.

Egészen más világ tárul elénk, ha a XX. század első évtizedeire, a Ferenc József híd hídfőjének és az újonnan épült Gellért Szállónak a környékére pillantunk.

Lépjünk be egy főhajtásra a szálloda kávéházába, minthogy nem kisebb vendéglátó személyiség, mint maga Gundel Károly vezette. A szállóvendégek és a szomszédos bérpaloták lakói mellett műegyetemi professzorok, tudósok látogatták. Egy fontos itteni asztaltársaságról az Eötvös Collegium legendás tanára, minden idők egyik legjobb magyar–francia szótárának szerzője, Aurélien Sauvageot emlékezik meg Magyarországi életutam című könyvében. Az 1920-as években a szálloda kávéházában jártak össze havonta egyszer a Collegium öregdiákjai, élükön az irodalomtörténész Horváth Jánossal. Sauvageot megemlékezik róla, hogy a törzsasztalnak egyetlen nőtagja volt: a néprajzkutató, őstörténész Sebestyén Gyula leánya, Németh Gyula turkológus felesége, Irén asszony. (Tegyük hozzá, hogy „saját jogon" is bízvást helyet foglalhatott a tudósok között, lévén maga is kiváló nyelvész, finnugrista és műfordító.)

Hagyjuk egymás közt duruzsolni a Collegium „öregeit", s lépjünk tovább egy házzal. Szó szerint eggyel, a szálloda melletti nagy bérházhoz. A Szeged étterem helyén működött negyven esztendőn át a Gellért kávéház, éspedig harminchárom évig egyazon család, a Gebauerék irányítása alatt. Az első bérlőkről, Gerstl és Laukó urakról nem tudunk semmi érdemlegeset. Az 1910-es címtárban már Gebauer József szerepel. 1922-ben két fia, Béla és Rudolf, majd 1925-ben Béla egyedül vezeti az üzletet. Fivére könnyelműségei miatt ekkor kénytelen megválni tőle, de 1932-ben sikerül visszavásárolnia a tönkrement Krech Vilmostól, s ezután a Gellért már sikerrel működik egészen 1949-ig, az államosításig.

Gebauerékkal a korábbiakban többször is találkoztunk: a Ferenc körúti Széchenyiben, majd az Üllői út sarkán, az „alapító atya" nevét viselő kávéházban, s legutóbb a Széna téri Budavárban. Béla családja itt lakott, a Gellért kétszintes légteréből leválasztott lakásban, ahonnan két kis ablak nyílt a vendégtérbe, így Gebauer úr otthonról is szemmel tarthatta üzletét. Kétóránként menetrendszerűen lement köszönni az ismerősöknek, de ha különösen kedves vendég lépett be az ajtón, „műsoron kívül" leszaladt, hogy személyesen üdvözölje.

Köszöntsük őket mi is. Itt ül három egészen különböző íróegyéniség: Somlyó Zoltán, Tersánszky Józsi Jenő és Surányi Miklós. Külön asztalnál dolgoznak, csak időnként telepednek együvé.

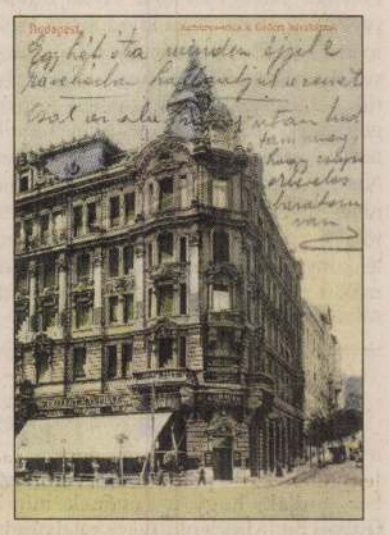

A Gellért kávéház régi képeslapon

Hallgassuk Tersánszkyt, aki szerint Somlyó „tisztára gyermekies lázzal és lelkesedéssel" mutatta meg neki frissen elkészült verseit. „... egyik oldalról odapillanthattunk a Gellért-szálló elé érkező pazar gépkocsikra. Csúf, hideg, esőzuhogásos reggelre virradt. Somlyó ott ült reggelije után szivarjával a szájában, a Gebauer sarokasztalánál. Bámul kifelé a lucsokra. Toll a kezében, a tiszta papír előtte. Egyszerre szinte vadul vetemedik neki az írásnak... odajön hozzám... Csupa ragyogás az arca. Reszket a keze a kéziratpapírral.

– Olvasd ezt! Nem! Én elolvasom neked!"

Kosztolányi az Esti Kornélban Somlyó ifjúkori arcát örökíti meg: önfeledten hülyéskedik barátaival a pesti éjszakában. Devecseri Gábor a Lágymányosi istenek lapjain már igen komoly férfiúnak ábrázolja: „Gellért-kávéházi asztalánál... nem eshetett tréfás szó az ő költőtársairól. Csak mint az irodalom papjairól eshetett róluk szó. Szidni – s ezt is elvétve – csak lapszerkesztőket szidott."

Tersánszky soha nem mutatta meg a félkész vagy frissen elkészült szövegeket: „megvártam, míg megjelenik, amikor aztán bárki elolvashatja, aki kíváncsi rá". Egy regényéről tudunk, amely az első sortól az utolsóig a Gellért márványasztalánál született: a Legenda a nyúlpaprikásról.

Surányi Miklós (1882–1936), történelmi regények méltatlanul elfeledett szerzője, a Nemzeti Újság és a Budapesti Hírlap szerkesztője nagy „kávéházlakó" volt: nemcsak a Gellértnek, hanem a Centrálnak is törzsvendége, olyannyira, hogy korai halála után emléktáblát kapott a kávéházban. Hová került vajon az a tábla?

Működött a Gellértben festő- és szobrászasztal is: a „Bezerédi-asztal". Bezerédi Gyula (1858–1925) Elek Artúr nekrológja szerint „a kevésbeszédű, a nagyokat hallgató magyarok közül való volt. Jól megépült, izmos férfiú, sötét szakáll keretezte be napon pirult vadászarcát, hatalmas markában a ceruza, mellyel a művészkávéház asztalára rajzolgatott nevetségesen törékeny jószágnak tetszett". Huszonöt évesen mintázta a Bányászat, a Gazdászat és a Kereskedelem épp a közelmúltban restaurált szobrát a Keleti pályaudvar homlokzatának díszítésére. Az ő munkája az Operaház királylépcsőjének két apródja, az Országház épületén Werbőczy, Losonczy István és Dobó István szobra, s az 1906-ban leleplezett budapesti Washington-szobor. Utolsó éveire „teljesen megkeseredett. Sűrű vérű ember volt, kemény és büszke férfiú, ki sohasem tülekedett és görbe utakon nem járt. Ökölbe szorított kézzel hallgatott éveken át, s talán ökölbe szorított kézzel ment át az öröklétbe is. Nem közönséges művész volt. Meglátszott ez rajzain is, még azokon a gondtalan és gyors vázlatain is, melyekkel a művészkávéház asztalának fehér márványát befuttatta csöndes beszélgetés közben..."

A kávéscsalád és néhány alkalmazottjuk a húszas években. Az asztalfőn Gebauer József

Az emlékét őrző asztaltársaság tagjai közül az építész Lechner Jenő és a szobrász Markup Béla, a festő Nagy Zsigmond és Donáth József nevét ismerjük. (Ismerjük-e még?)

Szóljunk vidámabb dolgokról is. A kávéházhoz tartozó Kakasfészek étteremről, ahol cigányzene vagy zongora szólt, de táncolni nem volt szabad. Persze táncoltak azért. De ha ellenőrforma gyanús vendég közeledett, a portás leadta a vészjelet, s egy pillanat alatt a helyén ült mindenki, mint a csínyen kapott kisiskolások.

A márványasztalokból (amelyek egyébként a teljes berendezéssel együtt a Vajdahunyad kávéházból kerültek egykor a Gellértbe) a családnál egy-kettő megmaradt. A Bezerédi-asztal kis névtáblája valami csoda folytán szintén megvan. S a legnagyobb kincs is: a kávéház alkalmazottainak 1937-es névsora. Vogl Ádámné Nagy Ilona felírónő, König Károly trafikos, Debnár Ilona „kis takarító", Tóth Gyula tanonc, Mészáros Istvánné Görög Anna kávéfőző, Chautka Irén borász, Gergely István háziszolga, Hibácskay Ferenc, Wenczel Mihály, Perényi József, Miskey Géza felszolgáló, Péter Lajos újságos... Őróla mondja vajon Somlyó György apjához írt Téli elégiájában, hogy „Most is látom a vén újságos / órjásfogú bálnafejét, / arcán a bőr úgy rángatózott, / mint a zajló Dunán a jég"?

SALY NOÉMI

Ki volt Pongrácz Szigfrid?

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Corvin Áruház alumíniumburkolata alatt ma is megvannak még az eredeti szobrok és dombormű-vek, Pongrácz Szigfrid és Beck Ö. Fülöp alkotásai. Utóbbira mindenki emlékezhet a Nyugat folyóirat általa készített Mikes-plakettjéről. Pongrácz neve azonban nincs a köztudatban: alkotásai, ha maradtak is még itt-ott Budapesten, nincsenek szem előtt, vagy nem igazán tudjuk róluk, hogy Pongrácznak is köze volt hozzájuk.

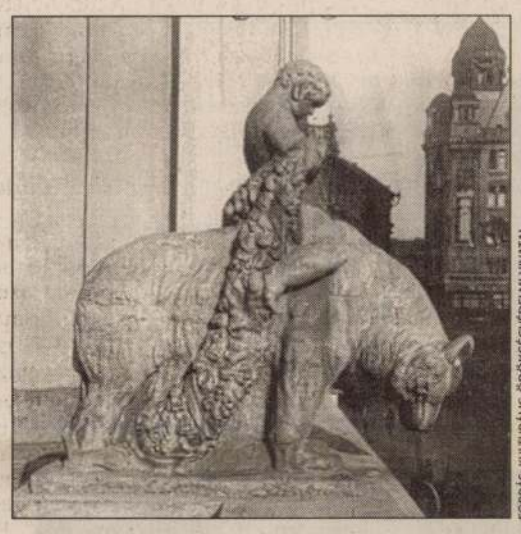

FORRÁS: KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HIVATAL

Pedig ott áll például a Hősök terén a királygalérián Vak Béla szobra, melyet Margó Edével közösen készítettek. Ez a legismertebb alkotása Budapesten. Talán, ha a Corvin Áruházról lekerül végre az alumíniumburok, ismerni fogjuk itteni szobrait, például ezt a medvén lovagló kisfiút is. Ez bájában hasonlít egyébként a Mechwart-ligetben állt egykori puttó párjára (Ádám és Éva volt a címe), amely nyomtalanul eltűnt. Egy Margóval közös alkotása látható továbbá a Gresham-palotán, s ha túltekintünk Budapest határain, a debreceni és az aradi Kossuth-szobrot feltétlenül említenünk kell mint kettejük művét.

Pongrácz a maga korában több nagy szoborpályázaton vett részt majdnem sikerrel: a díjazottak között volt (de végül is nem ő nyert) a Munkácsy-emlékmű, az Erzsébet királyné-emlékmű, a nagyváradi Tisza Kálmán-szobor pályázatán. A Nemzeti Galéria jelenleg hat szobrát őrzi.

E megemlékezés oka pedig nem más, mint hogy hetvenöt évvel ezelőtt, 1929 februárjában hunyt el, ötvenhét éves korában.

TERÍTÉKEN

A WITTMAN FIÚK

Kis halak

Ki hitte volna, hogy éppen egy étteremben bizonyítják be nekünk is napnál világosabban az olvasás gyönyörűségét? Még akkor is meglepő, ha hozzávesszük, hogy Hemingwayről nevezték el az éttermet, és rögtön a bejáratnál az író fényképei fogadják a belépőt. De fogadja egy szőke, öltönyös ifiúr is, aki megmutatja, hová ülhetünk.

Nem tudjuk, hová kerültünk. A hely tágas, szépek a fények, kilátás a búbánatos és „Feneketlen tóra", a pincér-vendég arány kifejezetten nagyvilági, a berendezés is elfogadható: se nem piperkőc, se nem ízléstelen. De az asztalon a szalvéta csak papír, az étkészlet kopottas, olcsó, olasz áru. Fölhorgad bennünk a sanda gyanú, hogy a Hemingwayt üzleti ebédekre találták ki, amikor mindenki kétségbeesetten azon töri a fejét, hogy miről is beszélgessen, hogy nem marad energia azon is töprengeni, mit adnak enni. Amit adnak, az a jó.

Dehogy jó. De erre mi is csak később jövünk rá.

Egyelőre nézegetjük az étlapot, és azt hisszük, hogy gyönyörű életünk van, a sok kft. és bt. között mi vagyunk az egyetlenek, akik tudjuk, hogyan kell élni. Hemingway papa, ha élne, büszke lenne ránk.

Ha élne. Személyesen állna az ajtó elé a kétcsövűvel, és figyelmeztető lövéseket adna le arra, aki be akar ide térni. Ne tedd, barátom, mert ez nem az a hely, ahol az élet élvezetére tanítják a vendéget. Viszont, becsületükre legyen mondva, elhúzzák a mézesmadzagot a vendég orra előtt, és legalább írásban el tudják mondani, hogy milyenek is a finom ételek. Nagyon-nagyon szórakoztató olvasmány a Hemingway étlapja, és a levesig szelíd lenézéssel figyeljük embertársainkat, akik nem enni jöttek ide, hanem üzletet kötni vagy csinos nőknek udvarolgatni.

A leves után már tudjuk, ki a hülye. Mi. Mi, bizony. Mert aki üzletet köt, az tudja, miért jött. Aki ajándékokkal, kézsimogatásokkal és vörösborral meggyőzi a kisasszonykát, hogy legyen már végre az övé, az hasznosan töltötte el a napját. Mi meg rászedett palimadarakként üldögélünk rettentő leveseink fölött. Mi a csuda ez? Tényleg lehetetlen egy jól fűszerezett, áttetsző, könnyű, gyomorsimogató, lélekmelegítő húslevest kapni? És a másik szörnyűség, ami még az étlapon is forróként szerepel, meg almalevesként, diós tésztával. A szavak igazak (a forró kivételével), de az eredmény mégsem az, amit reméltünk.

Lehet, hogy butaság volt reménykedni, hiszen előtte már pórul jártunk a rukkolasalátával, a libamájterrine pedig igazán másodosztályú, konzervpástétomra emlékeztető pempő.

Az a jó, hogy a főételektől már nem várunk semmit. Az a rossz, hogy nem is kapunk. A tonhal rémes, furcsa hasábok, áporodott halízzel, a mediterrán csodának ígérkező fetával és olajbogyóval töltött csirkemell paradicsomos spagettivel a valóságban kihűlt, megmeredt tésztahalom, magyarosan édes paradicsommártással, ízetlen csirkékkel a tetején. Az ember azt sem tudja, hogyan kezdjen hozzá. Préselje a csirkéket a tészta közepébe? Minek?

Lejátsszuk az édességekkel is a csatát, a gesztenyemousse-nak csak halványan van gesztenyeíze, a csokoládés-marcipános rétes szerencsétlen, villával vághatatlan, rugalmas lapokból áll.

Kifelé menet már nem köszönnek a pincérek, ruhatárosok, aminek kivételesen örülünk. Legalább nem az történt, hogy ők rokonszenvesnek találtak minket, mi meg kellemetlenkedünk.

Kiszolgálás: kicsit sok
Konyha: nagyon kevés

■ www.nol.hu/wittmanfiuk

HIRDETÉS

TOYOTA COROLLA A MINŐSÉG VARÁZSA

Látogasson el a Toyota Super-be, és ismerje meg a Toyota Finanszírozás verhetetlen időszakos ajánlatait, melyekkel igazán kézzelfogható az Ön megtakarítása! Íme két példa a kedvezményes konstrukciók közül:

Corolla modell	Alapár	Önerő	Induló befizetés	Havi törlesztés* (72 hónap)	Az Ön megtakarítása a teljes futamidő alatt**	THM
5 ajtós Hatchback 1,4	3 525 000 Ft	30%	1 057 500 Ft	39 124 Ft	406 656 Ft	4,55%
4 ajtós Sedan 1,4	3 660 000 Ft	20%	732 000 Ft	46 735 Ft	515 160 Ft	4,79%

- Akciós finanszírozás Yaris modellekre is vonatkozik.
- A finanszírozás időszaka alatt a készpénzes Corolla és a Yaris vásárlóknak 3 év vagy 100.000 km díjmentes karbantartást biztosítunk.

Semmi trükk. Gondolkodtam, tehát Toyota Corollát Super-től veszek!

TOYOTA SUPER Újpest Váci út 20. Tel: 380-0-380 www.toyotasuper.hu

Urbán Ferenc
Papnövelde u. 27

Pongrácz Szigfrid

Dudits Andor

Pogány Móric

Margó Ede

és

Kabadzsharcz Kobor

tervpályázata Budapest

1907.

Műleírás, költségv.

13. l.

Bírálat 34. l.

Szépművészeti Kiállítások.

vész, akivel most azután 56 éves korában végzett a halálos betegség. A kiváló művész halála őszinte nagy részvétet keltett a művésztársadalomban.

festőművészek

kiállítása.

1933. III. 19-29.

katalogus: tiszteletpéldány.

Pongrácz D. Szigfrid szobrán

— **Pongrácz Szigfried szobrászművész meghalt.** Hosszas szenvedés után ma reggel meghalt *Pongrácz* D. Szigfried szobrászművész. Pongrácz a modern magyar művészgeneráció értékes és rokonszenves alakja volt. Annak idején az iparművészeti főiskolát végezte el és már fiatalon feltűnt érdekes szoborkompozicióival. Legnevezetesebb munkái a debreceni és aradi Kossuth-szobrok, amelyeket *Margó* Edével együtt készített. Később főképpen dekoratív jellegű kompozíciókat és gyermekportrékat készített. Egy érdekes szoborcsoportozata most a Műcsarnokban van kiállítva. Ezt a művet az állam vette meg. *Pongrácz* D. Szigfried végtelenül szerény, puritán egyénisg volt, aki — barátai szerint — nem értett jól a maga adminisztrálásához. Ezért anyagi sikerei soha sem voltak túlságosan nagyok. Az utóbbi időben erősen megérezte a súlyos gazdasági viszonyokat a művész. Néhány évvel ezelőtt *tüdőbaj* hatalmasodott el rajta s Pongrácz D. Szigfried igen sokat szenvedett. Karácsony előtt állapota már igen súlyosra fordult, de azért még mindennap több órát dolgozott műtermében. Karácsony után már ágynak esett a nagybeteg mű-

Est 1
1929 II. 7

-/-

KISALFÖLD
1965 OKT 5.

PORTRÉ 1021

Pongrácz Sándor

Pongrácz Sándor szerény ember, pedig volna mivel dicsekednie. Hiszen annak ellenére, hogy csak az idén nyáron kapta meg diplomáját az Iparművészeti Főiskola ipari formatervező tanszéken, máris jelentős megbízatást mondhat a magáénak. A Szerszámgépipari Művek győri Célgépgyára törpe aggregát-egységek formatervezésére kerte fel.

Szokványos, keveset mondó lenne, ha leírnám: „Már gyermekkoromban szerettem rajzolgatni, és volt egy rajztanárom, aki felfedezett." Lehet, hogy így volt, de ennél jóval érdekesebb, hogy az inkább humán érdeklődésű fiú — kétségtelen, ügyes kezű a rajzra — a győri Gépipari Technikumba jelentkezett továbbtanulásra. Közben el-eljárt a Képzőművészeti Körbe is, ahol Békéssy Leó és Alexovics László sokat foglalkoztak vele, mert „fantáziát láttak benne".

De nemcsak a mesterek vették észre a fantáziáját, Sanyi is felfedezte a szép vonalak harmóniáját, és eljegyezte magát a rajzzal. A szülői fészekből már rég kirepült, de az otthon falai, valamikori szobája még mindig őrzi a középiskolás diák kitűnő vázlatait, városáról a képeket — ceruzával, pasztellal és akvarellel megörökítve.

A főiskolára bejutnia csak az érettségi után két évvel sikerült. Addig is technikusként dolgozott a volt Hajtóműgyárban. „Beleszagoltam az olajos életbe" — jegyzi meg csendesen, és még hozzáteszi, hogy „eleinte azt hittem, káromra lesz, elnehezedik a kezem; csak később, most jöttem rá, hogy egyáltalán nem vetett vissza az

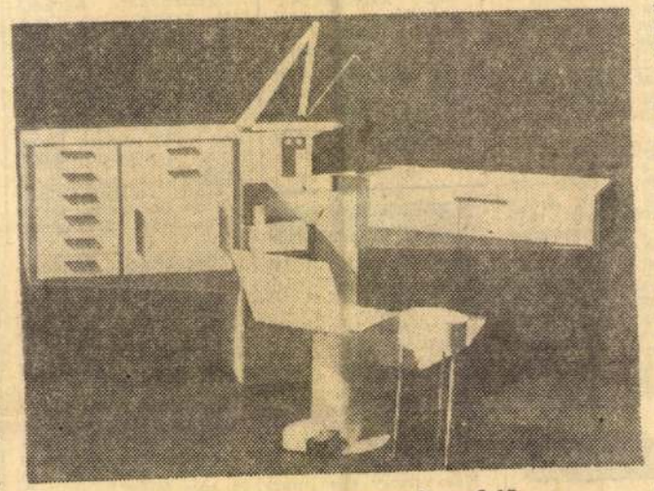

A diplomaterv: fogorvosi rendelő

a két esztendő. A technológia, a gépek ismerete nagyon hasznos az iparművész számára."

Rajzlapokat és fotokat szed elő. Mutatja diplomamunkáját is, a fogorvosi rendelő formatervét. Szép? Az, és nagyon ízléses. Mérnökre való precízséggel és rendszeretettel alkotta meg a fogorvosi rendelőt.

„Az iskolában leginkább a híradástechnikai és orvosi műszerek érdekeltek. Bizonyítja ezt a diplomamunkám is. Első megbízásom mégis szerszámgépre szól. Iskolai feladatként már terveztem szerszámgépet, de akkor kissé távol állt tőlem" — mondja Pongrácz Sándor.

Felcsillan a tekintete, amikor folytatja:

„Féltem is a munkától addig, míg meg nem tudtam, kikkel fogok együtt dolgozni. Három négy-bés futott össze a Célgépgyárban: egy mérnök, egy technikus és a formatervező. Megöleltük egymást a boldogságunkban: éreztük, könnyebb lesz a dolgunk, bármilyen sok nehézséggel kell is megküzdenünk."

Ezen túlmenően is különösen jó helyzetbe került Pongrácz Sándor. A törpe aggregátok műszaki és formatervezése egyidőben kezdődött. Tehát: nem meglévő szerkezetet kell beburkolnia, hanem egy kialakulóban lévő készülékhez kell szép, praktikus formát tervezni. A mernök, a technikus és az iparművész bátran véleményt cserélhet, javasolhat, vitatkozhat, ötletet adhat a másiknak. Eredményképpen szép termék hagyja el majd a gyárat.

A termék. A házi zsüri már elfogadta Pongrácz Sándor terveit. Esztétikailag és műszakilag kifogástalannak találta, és dícsérettel küldte tovább az országos bíráló bizottságnak.

Az ifjú formatervező — nem panaszként mondja — máris egy sor nehézséggel találta szemben magát. Mint mondja: „a szabvány célja elsősorban az egyszerű és olcsó gyártás megvalósítása lenne, de nagyon sokszor visszahúzó erő, hatására szegényes formára telik csupán!" — Aztán megmagyarázza, hogy a magyar szabvány (de a külföldiek sem kivételek) jó néhány előírása már elavult. Gáztűzhelyet említ, aminek fővezetékét kilencvenöt centiméterre lehet építeni a földtől. Ha egy ferde lapra helyeznék a csapjait, sokkal kézenfekvőbbek lennének, és mutatósabbak. Nem lehet, mert a szabvány az szabvány.

Aztán a továbbképzésre terelődik a szó. „A formatervezés irodalma nálunk eléggé szegényes. Egy régebben végzett kollégámmal most angolból fordítást tervezünk. Nem egyszerű feladat, még a főiskolán érlelődött meg bennünk a gondolat, hamarosan lesz belőle valami."

Kulcsár László

gyermekíróasztal eladó. Győr, Felszabadulás út 09.

Fekete Danuvia motorkerékpár eladó. Kismegyer, Arató utca 11., érdeklődés: 3-tól

Panni motorkerékpár olcsón eladó Győr, Gorkijváros, Haladás utca 13.

A Győr-Sopron megyei Iparcikk-kiskereskedelmi Vállalat tiszta jutalékos ügynöki

mozgó-árusokat

(üzletszerzőket)

felvesz.

(Nyugdíjasokat is.)

Jelentkezni lehet: Győr, Köztársaság tér 13., áruforgalmi osztály, Sopron, Mátyás király u. kirendeltség. Mosonmagyaróvár, Magyar utca 31., kirendeltség.

Wartburg de Luxe személygépkocsi eladó, vagy kiskocsiért érték szerint elcserélhető. (Trabant 601, Fiat 600, stb.) Bezi, Rákóczi út 13.

B-tenor, német gyártmányú szaxofon eladó. Mosonmagyaróvár, Damjanich utca 18., Karácsony.

Kombinált szekrény, rekamié, fotelok, székek, hálószobabútor, sezlon, konyhaszekrény eladó. Győr, Kisfaludy utca 13., Szabó.

eladó. Győr, Kisfaludy utca 25., Korsósné.

INGATLAN

Új kétszobás családi ház, 800 négyszögöl kerttel eladó. Győr, Zichy Ottó utca 40.

600 négyszögöl házhely eladó, 55.— Ft, négyszögöle. Győr, Kismegyer, Mohács utca 3.

Szövetkezeti lakást keresek megvételre Győrben. Címeket: „Sürgős 2635" jeligére a Hirdetőbe, Győr, Kazinczy utca 16.

Győr, Attila utca 3. számú kétszer kétszoba-összkomfortos, külön bejáratú és egyszoba-összkomfortos villaház áron alul eladó. Brezina, Koroncó.

Azonnal beköltözhető kétszobás családi ház eladó. Győr, Akác utca 4/a.

Győr-gyárvárosi állomástól 5 percre 1700 négyszögöl beltelek megosztva is eladó. Alkalmas kertészetnek, málnásnak, gyümölcsösnek. Cím: Bozsóky József, Győr, Fehérvári út 170.

Beköltözhető új kétszobás családi ház Győrben, a Bercsényi Gimnáziumhoz közel eladó, OTP kölcsönnel átvehető. Leveleket: „720" jeligére a Kiadóhivatalba, Győr, Tanácsköztársaság út 3.

LAKÁSCSERE

Elcserélném térítéssel belvárosi, olcsó bérű, földszinti szoba-konyha, előszoba, mellékhelyiségekből álló, felújított házban lévő lakásomat egy vagy kétszoba-összkomfortosra. Cím napközben: Győr, Káposztás köz 6.

Elcserélném belvárosi kétszoba-összkomfortos, telefonos lakásomat egyszoba-étkezőfülkés, összkomfortos, központi fűtésesre a Bartók Béla útra. Válaszokat: „Telefonos 2639" jeligére a Hirdetőbe, Győr, Kazinczy utca 16.

mics. Leveleket: „Vidék" jeligére a Kiadóhivatalba, Győr, Tanácsköztársaság útja 3.

FIGYELEM!

Turistáknak, diákcsoportoknak

teljes napi ellátást

nyújtanak a Soproni Földművesszövetkezet — Brennbergbánya, Fertőrákos, Sopronbánfalva, Nagycenk községekben működő — kisvendéglői. Külön termek. Érdeklődés: FMSZ Sopron, Előkapu 9. sz. Autóbusszal 10 perc alatt elérhető. Telefon: Sopron, 11—27.

HÁZASSÁG

Huszonhét éves fiatalember megismerkedne házasság céljából tizennyolc évestől huszonhétig lánnyal vagy elvált asszonnyal, egy gyermek nem akadály. Ha fényképet küld, előnyben lesz; ha kéri visszaküldöm. Leveleket: „Árvák előnyben 2654" jeligére a Hirdetőbe, Győr, Kazinczy utca 16.

Negyvenegy éves ipari dolgozó megismerkedne házasság céljából korban hozzá illő, egyszerű, szolid, házias lánnyal vagy asszonnyal. Leveleket: „Kölcsönös megbecsülés 2653" jeligére a Hirdetőbe, Győr, Kazinczy utca 16.

Azonnali belépéssel alkalmaznánk elsődlegesen gyakornoki munkakörben

KÖZGAZDASÁGI TECHNIKUMI

végzettségű fiatalokat. Katonaviselt férfi munkaerő előnyben.

Répcelaki Állami Gazdaság, Répcelak.

karos sz
mentes, saj
kerttel rendel
dül élő ö
házasság cél
ismerkedne j
60 év közö
háztartás vez
velő, magán
asszonnyal va
korú lánnyal.
„Kellemes o
jeligére Hirde
Kazinczy utca

VEGYES

FELKÉREM Fácán nevű hölgyet, hogy az elcserélt cipőt Pozsgai cipészhez (Győr) sürgősen hozza vissza.

Sezlonokat, ágybetéteket, garnitúrákat olcsón és pontosan szállítok. Mintákat, árajánlatokat postafordultával küldök. Schuszter György kárpitos, Pápa.

Bútorozott szoba három férfi részére kiadó. Győr, Jancsifalu, Szövő utca 39.

Külön bejáratú albérleti szoba kiadó. Győrszabadhegy, Kakashegy u. 21.

Kisgyermek gondozását lakásomon vállalom, éjszakára is. „Értelmiségi" jeligére a Kiadóhivatalba, Győr, Tanácsköztársaság útja 3.

TIHANYI KÁLMÁN KÁLYHÁSMESTER, GYŐR, ÁRPÁD ÚT 14., TELEFON: 39—72.

A Soproni Állami Gazdaság azonnali belépésre keres egy tetőfedőt és egy fejőgulyást, legalább ötéves gyakorlattal. Nagycsaládos dolgozó részére — akinek 3 gyermeke a gazdaságban munkát vállal — a gazdaság lakást biztosít. Jelentkezés, érdeklődés: Sopron, Ágfalvi út 2. szám alatt.

szemsérülés miatt leléptették.

Könnyűsúly: Szebik pontozásos vereséget szenvedett. Az első két menetet megnyerte. A harmadik menetet már nem bírta erővel, és a közönség meglepetésére a budapesti versenyzőt hozták ki győztesnek.

Kisváltósúly: Edvi mérkőzése mindössze két percig tartott, és repült a törülköző. Joó feladta a mérkőzést.

Váltósúly: Kelemen ellen Kiss feladta a küzdelmet az első menetben. Gongszó után nagy iramban támadott a hazai fiú. Kelemen ügyesen kivárt, és egy hatalmas jobb egyenes után ellenfele megroggyant. A vezető

Fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett férj, apa, nagyapa, testvér és rokon,

Fehér Ferenc

kerékpárműszerész 66 éves korában elhunyt. Temetése folyó hó 6-án, szerdán délután negyed 4 órakor lesz a győri új köztemetőben.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD

Fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett édesanya, anyós és nagyanya,

özv. Molnár Dénesné

66 éves korában elhunyt. Temetése folyó hó 5-én délután háromnegyed 5 órakor lesz a győri új köztemetőben.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 MÁR 31.

KISALFÖLD

Pongrácz Sándor

érdekelnek.

— **Elnyerte** „A Technoimpex Külkereskedelmi Vállalat legszebb gyártmányismertetője" címet a Szerszámgépipari Művek győri Célgépgyára törpe aggregátegységéről kiadott prospektus. Az igen szép kiállítású, magyar és német nyelven megjelent katalógus grafikai tervezője Pongrácz Sándor iparművész.

ísor

rilis 9-ig

:család. —
emezeinkbő
év legjobb
teleiből. —
Annie hang
Magyar nót
marazene. —

251

PONGRÁCZ SZIGFRID
SZOBRÁSZ,
GYÖRGYI DÉNES
ÉPÍTÉSZ

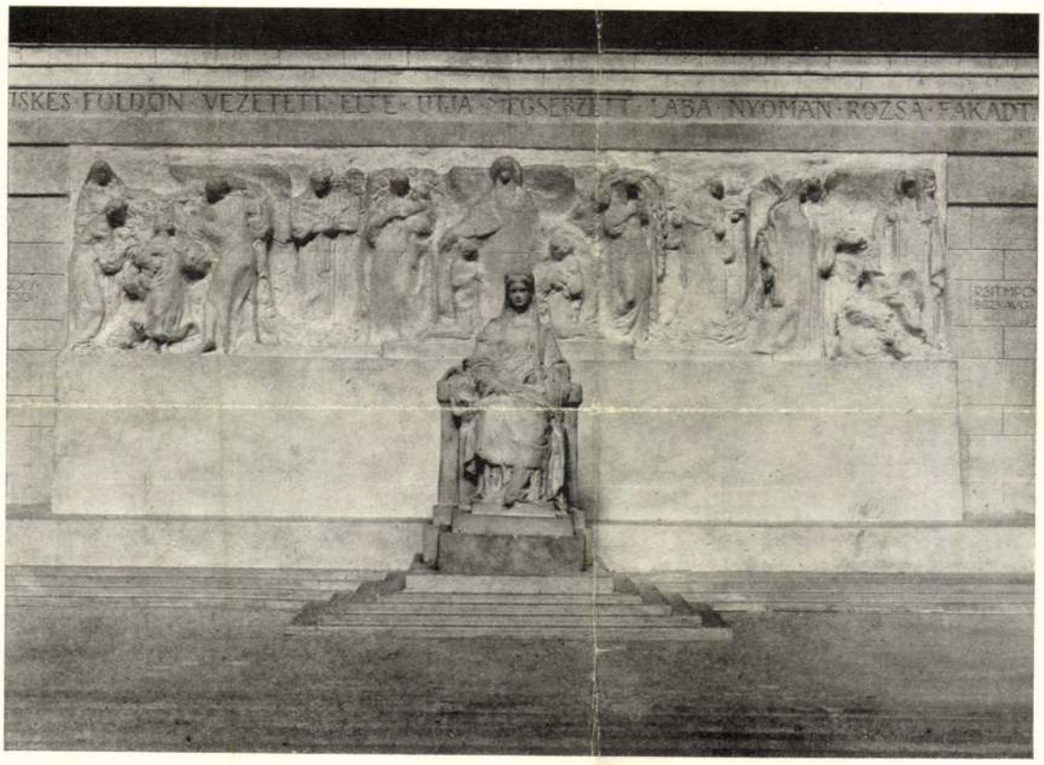

252

251—252. II. díj 5000 K. A vár felé néző rész.

251—252. II. Preis. Ansicht gegen die Festung.

239

238. lés

Anyaczé

András

PONGRÁCZ
SZIGFRID
SZOBRÁSZ,
GYÖRGYI
DÉNES
ÉPÍTÉSZ

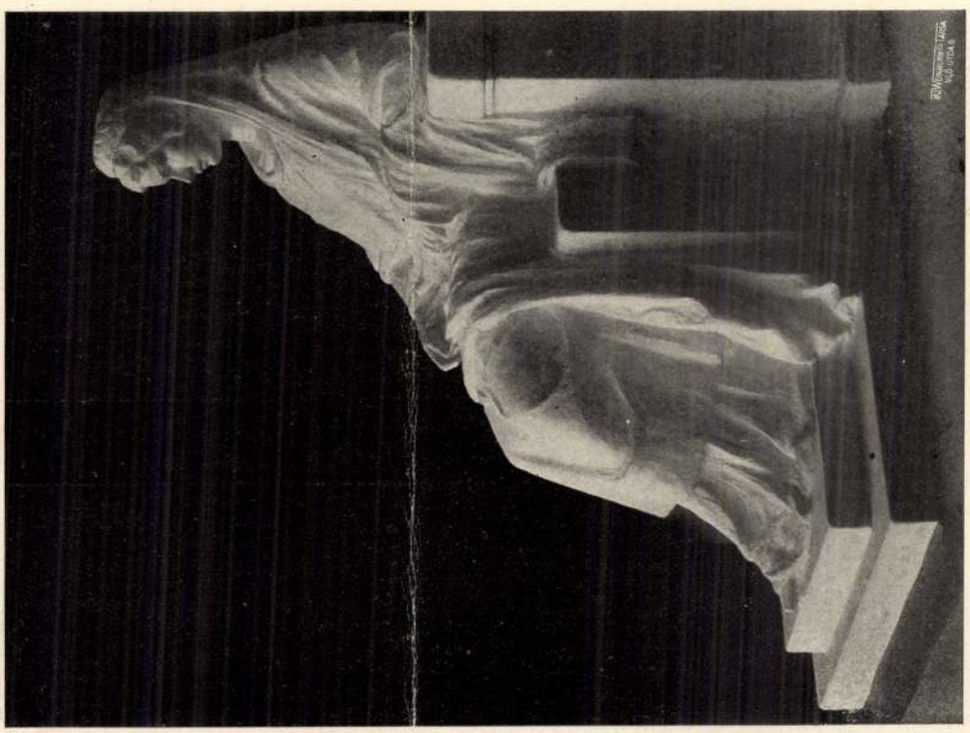

254

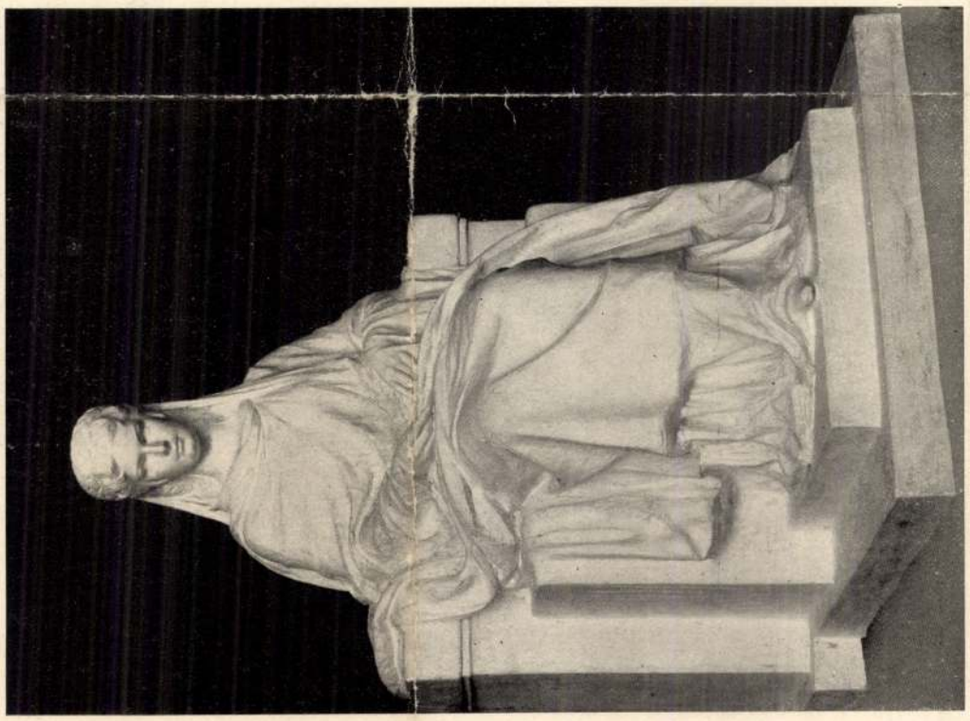

253

 253—254. II. díj 5000 K.

253—254. II. Preis.

Pongrácz Szigfrid
és Györgyi Dénes

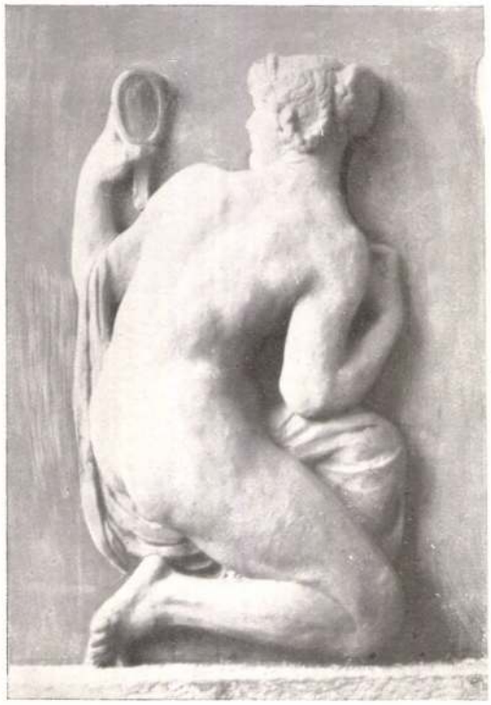

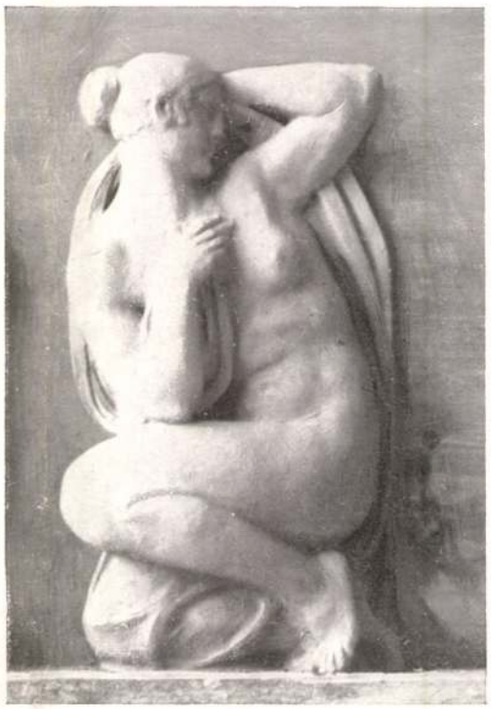

A Corvin-árúház. *Pongrácz Szigfrid* domborművei az udvar korlátjain.
Reliefe an den Brüstungen des Hofes des Corvin-Kaufhauses. ✦ Reliefs de la balustrade dans la cour du Magasin Corvin.

14 A Corvin-árúház udvarának sarka. ✦ Ecke des Hofes des Corvin-Kaufhauses. ✦ Le Magasin Corvin à Budapest. Coin de la grande cour.

Reiss Zoltán:

Budapest Egyház

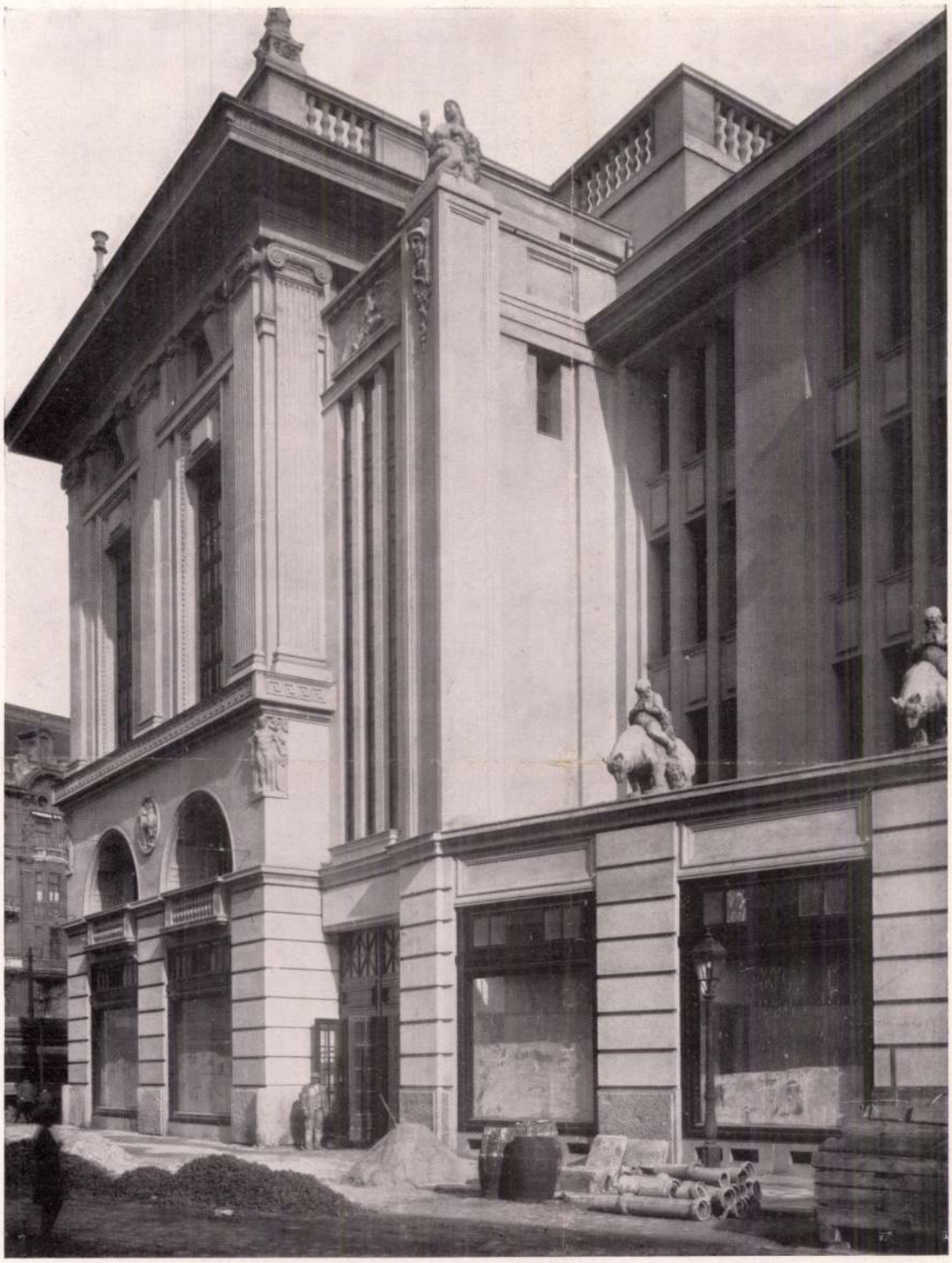

Reiss Zoltán: A Corvin-áruház Flór-utcai sarka. ✦ Teil der Seitenfaçade des Corvin-Kaufhauses. ✦ Le Magasin Corvin.

megvilágított szobában, azzal kisuhant az ajtón.

Kiugrottam az ágyból én is. A szivem közel volt a szétpattanáshoz. Siettem utána.

Ott találtam födetlen fővel a tó partján, melynek tükrében ott reszketett a tündöklő, csillagmiriárdos ég. S tekintete hol a tó, hol az ég csillagjaira tévedt. Mintha azt nézegetné, hová fog jutni?

Balkezét ziháló mellére tette. Jobbja pedig lecsüngött oldalán.

És én akkor odasurrantam hozzá. És a jobbkezét, melylyel oly kegyetlenül, oly elkeseredetten megvert: megcsókoltam forrón, szeretetteljesen.

Apám rám nézett. Mindkét szemét elfutotta a köny. És térdre roskadt mellém a tó partjára. És együtt sirtunk a gyönyörű, csillagfényes éjszakában . . .

*

— Ezt a történetet akartam nektek elbeszélni, — mondta barátainak a neves orvostanár. — Még csak annyit kell hozzátennem, hogy édes apám később mégis kapott valami nyomoruságos kenyeret és nagy nehezen föl tudott nevelni bennünket. De jókedvű ember nem lett belőle soha. Azok közé az emberek közé tartozott, a kik igát vonnak egész életükben — és még szerencsésnek mondhatják magukat, ha a sors nem fosztja meg őket a járomtól, a mit vonszolhatnak . . .

AZ ARADI KOSSUTH-SZOBOR KIVITELRE ELFOGADOTT TERVE MARGÓ EDÉTŐL ÉS PONGRÁCZ SZIGFRIDTŐL.

A HÁZIIPARRÓL.

Nagyon fontosak Szterényi államtitkárnak a magyar háziipar-egyesület értekezletén mondott azon szavai, hogy mindenek előtt versenyképessé kell emelni a magyar háziipar szinvonalát, mert a leghőbb hazafiságtól se lehet kivánni, hogy állandóan hazai iparczikket vásároljon, ha az nem minden tekintetben megfelelő. Hazafiságból hozhatnak áldozatot, de azt folytonosan ismételni nem lehet, pedig minden iparnak éltetője az állandó vásárló közönség. Ezt bebizonyitották a mult században többször ismételt kisérletek magyar ipar teremtésére, melyeknek sikertelenségét mindannyiszor a magyar ipar versenyképtelensége okozta.

S egy újabb sikertelenség elkerülésére a magyar nők tehetnek legtöbbet, úgyszólva mindent; nem lemondással a szépről, az izlésesről s még a divatosról sem; de épen az izlés terjesztése által idehaza.

A háziipar elsősorban a nők kezében van; alig pár czikk az, melyet férfiak készitenek, a nők varrnak, himeznek, szőnek, kötnek, horgolnak és százféleképen igyekeznek megkeresni kenyerüket.

De a nép asszonyai mellett nagyon is tekintetbe kell venni a középosztálynak igen számos intelligens vagyontalan leányát, kik a szó teljes értelmében vergődnek megélhetésökért, közülök annyian mennek a tanitónői pályára, hogy a legjobb akarat s az illetők kitünő bizonyitványai mellett is felét se lehet alkalmazni, mert nincs hely. A középosztály művelt, értelmes, de vagyontalan leányai lennének hivatva a magyar háziipart magas szinvonalra emelni. A hazai iparért már is annyi áldozatot hozott, honleányi buzgalmukban oly kitartóan fáradozó magas rangú úrnőink ezen intelligens szegény nők munkaerejének felhasználásával igazán bámulatos eredményt érhetnének el; ezer meg ezer intelligens magyar nőt mentenének meg, ha nem az éhenhalás, de a nyomorúság, megaláztatás és néha az elbukástól is.

Nálunk a kézimunka-tanítás a német kézimunka-könyvek és lapok után indult. Ezeknek technikája elég jó, de mintái, ha nem is épen izléstelenek, de nekünk idegenek és sablonosok. Népünknél még sok helyen lehet találni egészen eredeti és magyar jellegű munkákat, de ha előkerestetjük egy-egy öreg asszony ládájából a legrégibb mintákat, azoknak finomabb anyaga és tökéletesebb kiviteléből meggyőződhetünk, hogy azok valaha az úri osztály használatára és izlése szerint készültek.

Ha a művelt, de szegény sorsú nők részt vennének nemcsak a tanításban, de a munkában is, jobb felfogásuk finomabb technikája által igazán magas szinvonalra emelhetnék a háziipart.

A mostani kor iparában főtényező a divat. De a divat szeszélyeit követni, vagy épen új ötletekkel gazdagitani csak intelligens ember képes; honnan legyen róluk sejtelme a falun egyszerű viszonyok közt dolgozó paraszt asszonynak?

Aztán vannak a háziiparnak, vagy mondjuk a női kézmű-iparnak alkotásai, melyeket roszul világitott paraszt házban, nem szabad ég alatt, kitéve a por és szél rongálásának készíteni nem lehet, pedig épen ezek a legjobban fizetett legkeresettebb iparczikkek, ezekért fizetünk milliókat a külföldi iparnak.

A divatczikkek, selyem, és arany-himzések, finom csipkék készítése az intelligens szegény nők ezreinek nyujthatna megélhetési módot s milliókkal csökkenthetné behozatalunkat a külföldről.

Csakis ha a Háziipar-Egyesület veszi kezébe a művelt nők kézi-munkájának pártolását, szünik meg az az elfogult előitélet, hogy sokan szégyenlik kézi-munkájukkal keresni kenyerőket, arra büszkék, ha bár mily roszul fizetett szellemi munkával foglalkozhatnak; dicsekednek vele, ha főzni tudnak, de kézimunkájukat csak titokban adatják el.

A Klotild-egylethez ezerével érkeznek a házimunkák ismeretlen készitőktől s épen mivel ismeretlenek, nem kaphatnak irányitást, mit és hogyan dolgozzanak. Aztán ha a Klotild egyesület szűk helyiségében nem képes elárusitani az ezerféle izlésű és modorú, többnyire német sablon után hanyagul készült, legtöbbször épen nem keresett áruczikket, a készitők elvesztik munkakedvöket, kétségbe esnek megélhetésök miatt.

Az elszegényedett művelt magyar nők ezerei tekintenek a magyar háziipar-egyesületre, vegye őket figyelembe, nyujtson segitő kezet nekik, kiknek sorsa nehezebb, nyomorúsága nagyobb, mint a nép asszonyaié! Azok dolgozhatnak a mezőn, vagy szolgálatban, mig az intelligens nők gyengébb szervezete nem engedi meg azt, ők egészen a háziipar művelésére vannak utalva s képesek is lennének azt hatalmasan felvirágoztatni.

Horváth Janka.

virágokat, a mikor hivatalából hazajött és föl és alá sétált a folyosón, néha-néha egy-egy borús pillantást vetve a tőlünk elzárt kertecskére. Ennél a pillantásnál csak az volt borúsabb, a melyet ránk, gyermekeire vetett. Olyankor az édes anyánk odasompolygott hozzá, átölelte és lágy szóval vigasztalta:

— Ugyan, ne busuld magad agyon. Hiszen lassan-lassan majd kifizetünk mindent...

Én persze akkor nem értettem édes anyám szavait, nem értettem a tömérdek adósságok terhe alatt görnyedező kishivatalnok nyomorúságát. De az anyám vigasztalása nem vált be; sőt édes apám mindig szófukarabb és sötétebb arczú emberré változott; egy nap pedig egész kétségbeesve jött hivatalából haza. Bennünket kiküldtek a szobából, és mi szepegve figyeltük, miről beszélhetnek odabenn? Mikor bekéredzkedtünk, apám mereven nézett maga elé, anyám pedig csöndesen sirdogálva készítette nekünk a vacsorát, a mihez szüleink egy újjal se nyúltak, de mi tagadás, mi farkasétvágygyal falatoztunk. S nehány nap múlva édes anyám azt ujságolta nekünk:

— Gyerekek, elköltözünk innen. Nagy, nagy kertbe, ligetek, erdők közé. Ott akár egész nap kóborolhattok a hegyek között.

Egész nap szabadon kóborolni a virágos, dalos erdőben, a hol az aranyásó törpék laknak! Ujongó szivvel hallottuk az üveges börtönből való megváltás hirét. Csak azt nem értettük, mért szivárog édes anyánk pilláin a könny, mikor ezt a nagyszerű ujságot mondja?

II.

A vonat valóban a meseország bűbájos tündérkertjének közepette állott meg velünk. Óriás, fenyvesborította hegyek közepette úgy mosolygott az ékes, szines völgy, mint mikor a nagyanyó egy csomó tarka virágot vesz a kötényébe. A virágágyak mintha eleven, ezerszinű drágakövekkel volnának telehintve. S az illatos virulás közepette czifra tornyos épület emelkedett, széles verandáján vendégseregnek húzta a czigány. Csak az volt a furcsa, hogy a nevető virágok közt, a lomblugasos utak árnyában, itt is szomorú, sápadt alakok vonszolták nehezen a beteg tagjaikat. Istenem! Hát mindenütt van szomorúság a világon?

— Ez a fenyőligeti fürdő! — mondotta édes anyánk. — Gábor bácsi a gazdája, a ki most szállást ád nekünk. Viseljétek magatokat illedelmesen, alázatosan és szólítsátok őt mindig kedves Gábor bácsinak, mert ő nagy jót tesz most velünk...

Azzal megindultunk a fürdőépület felé és én hallottam, a mint az apám menet közben odasúgott az anyámnak.

— Ne vedd rosz néven, — súgta vissza békítően anyám. — Most van a szezon közepe; sok dolog van a vendégekkel...

Egész kis családunk beállított egy füstfelhős, szürke irodába, a hol számokkal teleirt könyvek előtt ült egy köpczös, pohos, szúrós szemű uraság.

— Megérkeztünk, Gábor, — sietett hozzá anyám. — Még egyszer köszönjük a jóságodat.

— Jó, jó, — felelt a nagybácsi és előbb még meggondolta, hogy felálljon-e a számadásai mellől. — Hát Isten hozott benneteket. Majd a Gáspár megmutatja a lakástokat. Most bocsássatok meg, ki kell irnom a heti számlákat.

Mi, édes anyánk utasításához képest, kezet akartunk csókolni a bácsinak, akármilyen riasztó is volt a mogorvasága. De ő nem engedte; olyan elhessegető mozdulatokat tett, mint mikor az ember bosszúsan kergeti el a tolakodó legyeket...

III.

A mező, az erdő valóban gyönyörű volt és korlátlanúl a mienk volt! De csodálatos, azért mi mégis visszavágytunk ebből a bűvös-bájos paradicsomkertből a mi szűk, fojtott levegőjű, esőtől összecsapzott üvegű folyosóinkra. Mert ott békésen eljátszogattunk a magunkszőrű szegény szomszédok gyerekeivel, míg itt a dúsgazdag Gábor bácsi gyerekei ugyancsak megkeserítették az életünket. Valósággal megmérgezték számunkra a mező illatát, a tó vizét, a madarak énekét, a fenyvesek levegőjét. Nem rokonaiknak, nem játszópajtásoknak tekintettek bennünket, hanem kis cselédeiknek, a kik az ő kényük-kedvüknek menthetetlenül ki vannak szolgáltatva. Hányszor ökölbe szorúlt a kezem, a mikor a neveletlen, rakonczátlan kamaszok szelid, légynek se vétő hugocskám haját czibálták! Édes anyám, ha látta, mindig félve csitított bennünket:

AZ ORSZÁGOS GYERMEKMENHELY ÚJ ÉPÜLETE BUDAPESTEN, AZ ÜLLŐI-ÚTON.

— Nono! Csak ne sírjatok! Hiszen a Gábris meg a Misi jó fiuk. Csak tréfálnak. Nehogy panaszkodni merjetek Gábor bácsinak! És az apátoknak se szabad megmondani semmit...

És keserű, mély sóhajtás szakadt föl az édes anyánk melléből, és mi engedelmeskedtünk és türtünk mindent. De egy délután betelt a mérték. A kis hugom felült a hintára és vigan röpdösött a levegőben, a mikor ott termett a legnagyobbik *jó fiu*, a Gábris, ráripakodott durván:

— Hogy mertél fölülni a mi hintákra, te kis semmirekellő?

Azzal letaszitotta a megrémült kis lányt, úgy, hogy az a kövecseken véresre sebezte az arczát. Én nem tudtam tovább türtőztetni a dühömet. Hiszen eleget türtem én is a kamasztól, — pedig sokkal gyengébb volt nálam. Rárontottam, a földre tepertem és ütésre emeltem a kezemet, — a mikor éles sikoltás, vad goromba kiáltozás hangzott föl körülöttem.

— Imre, az istenért! — sikoltott édes anyám és lerántott a kamaszról, a ki igy megmenekült attól, hogy szegény vérző hugocskámért boszút álljak rajta.

Ott állott dühtől szederjes, gutaütéses arczczal Gábor bácsi is. És ott állott sápadtan reszketve az apám is, mint egy félénk árnyék. Az apám, a ki elvesztette hivatalát, a ki most családostul a sógora kegyelemkenyerét ette s egy kis irka-firkát biztak rá néha, hogy legalább valamivel megszolgálja a keserves betevő falatot...

— Hát ez a köszönet? — rikácsolta Gábor bácsi toporzékolva. — Ilyesmit kell eltürni az én fiamnak, a te neveletlen kölyködtől? Már sokat panaszkodtak a gyerekeim, de hallgattam. Hanem most már elég! Vagy emberségre tanítod a ficzkót, vagy...

Apám egy lépést tett a dühüngő ember felé. Valami lázadó, merész szót akart az arczába vágni. De tekintete anyám esdő, rimánkodó tekintetével találkozott... Akkor elkeseredve megragadott engem. Behurczolt a szobájába. És Gábor bácsi elégedetten hallhatta, hogy jajgattam én, a bünös, — a megérdemelt fenyíték alatt...

IV.

Ott feküdtem sajgó, kékfoltos testtel az ágyamban. Kis testvéreim már álomba sirták magukat. Én nem tudtam aludni. Az ütéseknél sokkal jobban fájt a fellázító igazságtalanság, a melynek martirja voltam. És az a terv kóválygott a fejemben, hogy virradatkor nekivágok az erdőnek, a világnak, leszek csigaáruló gyerek, a minők a fürdőben szaladgálnak, de nem eszem tovább a Gábor bácsi kegyelemkenyerét. Vagy nem is várom be a hajnalt, hanem kilopódzom még az éjjel, a holdas, fényes éjszakába... Szüleim azt hiszik, hogy alszom. És a halvány lámpavilág mellett beszélgettek. Édes apámból tört ki a keserűség:

— Eszter, én nem állom ezt az életet tovább... Nem birom magam se és nem tudom nézni a ti nyomoruságtokat sem. Ezt a Kálváriát igazán nem érdemlem meg. Igaz, hogy bünös vagyok. Hanyag voltam. Nem végeztem lelkiismeretesen az ellenőrzést. De hát megfordulhatott-e a fejemben még álmomban is a gondolat, hogy a főpénztáros, az a tekintélyes, tisztelt, becsült, ünnepelt úr közönséges gazember? Ő börtönbe került, én meg talán a börtönnél is roszabb nyomoruságba. Te tudod, mennyit futkároztam, irkáltam, hogy új hivatalt kapjak valahol. Még egy kis napidíjnokságot se tudtam keríteni sehol. S azelőtt is egyre küzködtünk az adósságainkkal, mikor aztán megszünt minden kereset, összecsapott fejünk fölött az ár. Mikor az utczára dobtak volna már benünket, megkönyörült rajtunk Gábor, a testvéred. Hálával, forró hálával tartozom neki, — de azért nem tudom már tovább szivni itt a levegőt. Hiszen minden lélekzetvételnél is eszembe juttaja, hogy itt az ő kegyelméből szivom az istenadta jó levegőt! Azt hiszed, nem a lelkem akart kiszakadni, mikor ma meg kellett vernem a szegény kis fiamat, — csakhogy mindnyájunkat, mindnyájotokat ki ne dobjon a haragos, igazságtalan ember? Mintha tüzes ostorral vágtak volna végig a szivemen... Nem, nem, most már elég volt. Ha az Isten nem ád nekem módot arra, hogy családomat eltarthassam: megszabadítom családomat a fölösleges tehertől. Gábor bácsi bizonyosan jobb szivvel lesz hozzátok, — hiszen kevesebb lesz egy kenyérevővel, egy mások irgalmára szorult koldussal, ha én már nem leszek...

Azzal fölállott, kisértetiesen halvány arczczal. Az én torkomat összeszorította a sirás: de egy hang ura nem tudtam lenni. Édes anyám ajkáról lebbent el a rémület sikoltása s rémülten vetette magát oda férje mellére:

— Ember! Az ég szerelmére! Mit akarsz tenni? Ne ess kétségbe! Hiszen majd meg fog segíteni az Isten...

És addig csillapította, addig vigasztalta, addig babusgatta az elkeseredett embert, a mig az látszólag ujra megadta magát a sorsának és engedelmesen lefeküdt és megigérte, hogy aludni fog csöndesen, jó reménységgel, a jó Istenbe vetett hittel telve...

V.

Én félkönyökömre emelkedtem fekvő helyemen. Figyeltem a sötét sarokból apámat, mert tudtam, hogy nem alszik. Egyszer csak lassan, óvatosan föl is kelt. Körülnézett alvó családján, látszott, hogy meg akar bennünket csókolni, de félt, hogy felébredünk, csak a szemével vett tőlünk bucsut a beszivárgó holdfénytől gyéren

Állomások.

Regény.

Irta Kaffka Margit.

(Folytatás.)

— Kérem, a mint látni tetszik, ez az ebédlő itt, ez egy kis — kivánatra elgrimászolt, budapestivé fajtalanitott korai reneszánsz-ügy. Nem nagyon fekszik nekem, hogy változtassak a stiluson s az egészet újra gondoljam az ön szép teritői, firhangjai kedvéért, a melyek — beszédes keletisége, szinsűrűsége, an und für sich, — hogy is mondjam: elragad engem is! Mit szól?... Fényes dolgok, az embernek eszébe jut róluk a muskátlis ablak, a csürdüngüllő, a levante és a tulipános szürdolmány, — a mit akar! Na igen, az előszoba, arról lehet csevegni; az egy kimondott elzászi parasztpitvar, egy német műmellékletről ollóztam; a hogy áll. Nem volt szivem átdolgozni, na-ná, — hát nem mindegy nekik? A fogasok polczán itt már mázas túrikorsók lesznek; túri und thúni gemischt; mondta az öregasszony. Mindegyik karospadra két párna kell, de kisebbek, a takarok széle nem lóghat le ennyire, — általában, nem mérsékelnők egy kicsit a méreteket, mi?

— Szóval nem tetszik önnek a dolog? — szólt bele Éva, hasztalan titkolt idegességgel. Ezt az urat már nem magázta bizalmasan, mint Vajdát. Szeretett volna mindjárt felállni és elmenni.

— Oh, kérem, ezer bocsánat! — nyújtotta el a hangot kissé csufondárosan a másik, és vizeskék, apró szemeit mosolygón szögezte Évára. — Ha kicsit epés volnék, a mit pedig görcsösen titkolni igyekszem, ez csak a metié féltékenysége, galád irigység. Mit szól? Jön egy szép nő selyemben, egy finom kis gojnő és a blúzza újjából rázza ki készen a művészetet. A miért mi itt évek óta sakálkodunk, izzadunk, főzzük egymást, smonczázunk, piszkoskodunk, hochmetzolunk, megalkuszunk. Ő csak így, — meglebbenti a szoknyáját, — pardon! — Kárörömtől zöld részvéttel kérdeztem egy perczczel ezelőtt azt a «letört» kollégát, a ki a szomszéd asztalnál az ötödik fekete suvikszlét lögyegyenti a torkába keserűn: «Na, mi van? Hogy szolgál a becses tehetsége?» — «Döglik, drágám, döglődik, — gyomrozza a Malchemóvesz, mint közös nagymamánkat a tizennyolczadik gyerekágyban, Kóbikánál, ki burokban gyött, de később tollyuban utazott Somkútról Mádra meg vissza. Néha pont Mádra vissza, ausgerechnet!» — «Unberufen, drága alak! Ma kegyednek, holnap nekemnek!»... Erre ön idelebben és már a ridiküljében minden: siker, hirnév, pénz, megrendelés! És még be sem piszkolta a galambszin keztyűjét! — Ön két hét alatt a nyakunkra nő. Vajda titkár úr máris himnuszokat zeng önről; hallom, külön czikket készül irni a rajzaihoz. Pedig neki van szépérzéke, a mint mondani szokták! — Nemde, kizárólag a naiv bájban, szinlobogásban méltóztat működni? Helyesen, ez a legbiztosabb! Vajdának én is csak tót-varrottast irok, szentül hiszi, hogy Nógrádból jöttem, pedig: «Haj, Tatán, Tatán volt rabbiner boldogult tatám!»

Éva összehúzott szemöldökkel, már-már kicsattanó, kínos ingerültséggel hallgatta a faji hangsulylyal éneklő beszédet, mely a felsorolásoknál, pauzák előtt éles lüktetéssel ritmizált. «És az ilyennek senkisem mondja meg... senkisem üti pofon!» — Major nézte őt, — átlátszó, simára borotvált arczbőre alá egyszerre gyenge pirosság szökött. Elhallgatott egy pillanatra.

— Meg kell minket szokni, kérem, — mondta hirtelen elváltozott hangon, — nem harapunk mi azért, ne higyje, már az ugatásunkon is hallik, hogy rosszak a fogaink! Fog maga még engem vagy más ilyen szegény, szeplős fiút — sajnálni is, meglássa! — Na ja, hát red' mer tachlesz, igaza van! Abban a villában, kérem, nem én fogok lakni, — legalább is valószinűtlen, hogy a Lenke belémszeret, bár attól minden kitelik, mert az egy differencziált nő, hetvennyolcz kilogramm bruttósúlyban. — Egyelőre azonban nem fáj neki az én szivem. A butortervekért én elég jó pénzt kapok; már elfogadták; ha valamit változtatni akarnak, legfeljebb újra megvághatom őket. Én tehát a rajzait elküldöm Liebemann Ignácznénak és — lássa, — irni fogok neki egy levelet arról, hogy ki ön, ki volt a férje, hogy most válik, mert bámulatos tehetségének szabad tér és szárnyalás kell, — hogy Vajda már felfedezte és lanszirozza önt, a kiállitását most rendezzük s a múzeum külön ünnepi füzetet szentel a rajzainak. Biztosítom a teljes sikerről. Csak legyen óvatos, tartsa magát, ne adja olcsón, a mit csinál s a személyiségét tartsa bizonyos jóltevő ködben, tartózkodó elvonultságban, a míg csak lehet. Ezek az emberek az egymás pukkasztására fogják kijátszani önt, versengeni a barátságáért s hogy kinek ad elsőséget. Ép úgy, a hogy Vajda egy kicsit ellenünk, a mi fékentartásunkra használja fel. Ezek kis piszkok; de ismerni kell őket, látni, tapintani ezt a műtrágyát, — csak úgy lehet előnyünkre fordítani és fölébekerülni. Egy férfi kellene önhöz, egy tájékozott, eleven és nem túlságosan finynyás valaki, a ki az adminisztrativ részét intézné a dolgainak, a ki alkudna, spekulálna, szájalna, revolverezne ön helyett s ön előkelő, úri magányában maradhatna és dolgozhatna. Félek, hogy hamar végire járnak önnek, kihasználják, becsapják, lefokozzák. Önnek fogalma sincs erről a hadról, erről a fajtáról: ez a tiszteletlenek, a kegyetlenek, a szemérmetlenek birodalma, mely eped az «Achtung» után, mert képtelen rá; egyre próbálgatja és ennek az erőlködésnek szezonról-szezonra vannak áldozatai. Hányat felkaptak és lejárattak már, — a Lipótváros és az ujságok, — csak a kikre én emlékszem! Kivált egy asszony, — milyen kitett és védtelen! És Vajda, igen, ő kissé túlóvatos és elkülönzött pozicziójú, hogy is mondjam, — kissé letompított egyéniség. Ilyen úton jobb társ egy csunyaszájú vad mopszli, a ki mindennek nekiugrik, mert tudja, hogy érte nem kár és mindegy, — mint egy nemes tulajdonságaiban kifejlesztett, alacsony szokásaitól elnevelt, finom és fegyelmezett vizsla...

— Szóval, a rajzaimat a villatulajdonoshoz akarja juttatni? — kérdezte Éva és felállt, hogy induljon.

— Ha nincs kifogása ellene! — józanodott ki hirtelen az asztaltársa. — De kérem, kérem, hova siet így? Kávéházban fizetni szoktak! Pinczér!

Éva vörösrevált arczczal, reszkető ujjakkal kereste elő a pénzt a kávéért «világosan, habbal», a mihez nem is nyúlt. «Tiz fillér borravaló, tiz a tálczára!» — utasította Major közben hangosan. Éva még keztyűtlen kezét nyújtotta bucsuzóra és kellemetlenül vizesnek érezte a férfi tenyerét. «Ajánlom magam!» — mondta Major és visszaült a helyére. Ő még a kávéházban maradt.

— «Hja, hiába, — hiába! Ilyen oldalai is vannak a játéknak!» — ismételgette magában az asszony, míg leküzdhetetlen undorral és ingerült ellenérzésekkel haladt a villamos megálló felé.

IV.

De a hogy hazaért, lassankint egészen lecsillapult; mikor ruhát cserélt, már csendesen elgondolkozva vonogatta a vállát és mosolygott. «Tulajdonkép egészen mulatságos figura ez is!» gondolta végre őszintén, elfogulatlanul; és hozzátette kissé habozva: «Nem is egészen rokonszenvtelen!» Hogy — csak meg kell majd szokni a fajtáját.

Igen. Előítéletek, szokások egy zárt társaskör törvényei és formái, — a *külső* elhatárolás e sok kis eszköze iránt csakugyan nem volt meg benne a helyzetéhez mért és «nőies» ragaszkodás; bár maga is érezte legbelül, hogy ez nem tiszteletre-képtelenség a lelkében. Gyerekkorából való tán, — az apja, a kit szeretett és okosnak tartott, mosolyogta és csufolódta ki belőle a vak és kényelmes megadást minden iránt, a mi körültük összetartott, — a sok kicsinység, felületesség, bizonytalanság iránt, — mely erősíti egymás poziczióját s a magáét csak puszta és értelmetlen egymáshoz-támaszkodás által, mint egy könyves-polcz silány és olcsó fűzött-példányai, melyeket nem is kell egyenkint előhúzni, — csak hadd üljenek ott szépen, — hisz ugyanaz van bennük és az sem lényeges. Még nem «olvasott» másfélét, érdemesebbet az életből, de hitte és kedvét lelte a hitben, hogy van másféle is. Viszont az apjától mintázódott belé az a kis hűvösség és józankodás, — hogy csak hagyni kell és lemosolyogni, nem érdemes kitenni magát, küzdeni, felmelegedni, revoltálni, — épen csak függetlenítni kell magunkat csendesen! De *ehhez* a bölcsességhez túlságosan fiatal volt mégis, sokszor kilendült belőle és néha már akkortájt nagyon «megmondta a magáét» otthon. De megint visszacsukódott. Kis dolgokért, akármiért csakugyan nem kell erőlködni! A templomban nyugodt rokonszenvvel nézegette szegény kis Pemetét, a ki miatt az anyja sirt, a kit szóltak a kofák, megvetettek a kávénénik, megvertek a legények; — de csak hagyta, majd eligazodik ez a dolog, ha tud! De a maga ügyében sarkára állt, az érettségije, a festeni tanulása, a férjhezmenése csupa ilyen csatározás volt önmagáért és időszakos kis diadal. Elkerülni, máshová jutni, másfélét próbálni! Akkor jött Guido, az ő vele élt élet csúnya hibridsége; az ő arisztokrata allürjei, bekerített itélkezései az «illik»-ről, görcsös szertartásossága és cselédszerelmei és feneketlen léhasága, jelentéktelensége mindezek mögött. És a többi emberek itt, a kiket kissé felülről nézett és oly jól látott, a kiknek kivülről való volt minden törvényük; s csak hazug voltuk, kijátszhatóságuk különböztette meg előitéleteiket a vidéki társaságtól. Volt alkalma olyat is látni, ha valamelyiket a társasköre vagy kaszinója elejtette, kizárta valamiért; — mennyire elvesztenek akkor ezek mindent, hová sülyednek, milyen pocsékká válnak *magukra* hagyva! Nem, a «züllött gavallér» tipusánál ez a nedveskezű, sápadt homlokú, furcsa bohém is sokkal-sokkal többet ér!... Pillanatra, izlésből, kényelemből visszaijedt, megundorodhatott kicsit, — de ettől el tudott tekinteni. És azt mondta magának, hogy ez az eltekintés, e toleranczia a jobb rész benne, bölcsebb és őszintébb.

Ilyen perczekben egészen, belsőleg komoly volt!..

E tavaszszal azonban még nem jutott ideje, hogy a garderobja után lásson; most erre akart szánni egy-két hetet. Ilyenkor Márist berendelte a konyhából kapcsot varrni, férczet kihúzgálni, próbánál segíteni; legvégin a leány számára is átalakított a tavalyi ruháiból valami «paradét», összevarrt néhány piaczi bluzt, olcsó, sötétszinű szoknyát. Mert az aranyoskúti szép szőttesekből, katrinczákból már régen «kivetkezett».

Most egy nagyon sötét szilvakék franczia kosztüm volt az Éva eszében, fekete paszomántdiszszel, — egy másik utczaiszoknya, friss vászonblúzok, fehérek, szép, nagy gombokkal vagy himzett hajtókával; — legfeljebb ha még egy világosszürke nyers-selyem délutánra, csipkés köpenyeggel (a Zsófié Paquintól való, azt elkérni és leszabni!) Szóval semmi kocsibavaló öltözet az idén, semmi a Gerbeaud-szezonra meg a Stefánia-korzóra számítva! És nem sikerült neki melankóliával fogadni ezt a gondolatot. Eszébe jutottak olcsó regényfrázisok nőirók könyveiből arról a «problémá»-ról, mikor az elszegényedett «úrinő» munkához kényszerül, s az «udvariasság», «körülrajongás» kényeztető levegője után érzékenyen érinti a létharcz közönye, rideg egyenlősége. Nevetett, — ő már nagyon rég túl volt ezen a nehézségen. Azonkívül abban, a mit (ki sem formálva még gondolatban teljesen) már a *jövőjének* érzett, nem tudott lefokozódást látni még társaságilag

19. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | BUDAPEST, MÁJUS 10.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utcza 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek: Egészévre — — 20 korona. Félévre — — — 10 korona. Negyedévre — — 5 korona.

A *«Világkrónikás»*-val negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

A DEBRECZENI KOSSUTH-SZOBOR, MARGÓ EDE ÉS PONGRÁCZ SZIGFRID SZOBORMŰVE, MELYET MÁJUS 3-IKÁN LEPLEZTEK LE. — Jelfy Gyula felvétele.

1. Küldöttségek az ünnepélyen. — 2. Gróf Apponyi Albert beszédet mond a szobor előtt. — 3. A kormány, főrendiház és képviselőház küldöttei a menetben. — 4. A leleplezési ünnepély a debreczeni nagytemplom előtt. — 5. Ünneplő közönség a szobor előtt. — 6. A hölgyek tribünje.

A DEBRECZENI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE. — Jelfy Gyula felvételei.